

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง กล่าวถึงลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา ตอนที่สอง คุณสมบัติที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับการพัฒนา ตอนที่สาม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา ตอนที่สี่ สหวิทยาลัยอีสานเหนือ และสหวิทยาลัยอีสานใต้ กับการพัฒนานักศึกษา ตอนที่ห้า กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทั้งงานวิจัยในต่างประเทศ และในประเทศ

ลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษา เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งตรงกับคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า "Student College" หรือ "Student University" ในประเทศไทยมีคำที่เรียกผู้ที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษาอยู่ 2 คำ คือ "นิสิต" กับ "นักศึกษา" ซึ่ง วัลลภา เพทหัตถิน ณ อรุณา (2528: 23-24) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของคำศัพท์ ทั้ง 2 คำนี้ว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย เรียกผู้ศึกษาในสถาบันว่า "นิสิต" ซึ่งมีความหมายว่า "เป็นผู้หนึ่งแล้วเป็นประจำ" คือ ผู้มาศึกษาหาความรู้เป็นประจำ ต่อมา มีการตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมืองเป็นมหาวิทยาลัย เปิด เมื่อ พ.ศ. 2477 ได้เรียกผู้ศึกษาในสถาบันว่า "นักศึกษา" ให้นักศึกษาเล่าเรียนเอง ถึงเวลาสอบก็มาสอบ โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องมานั่งเรียนเป็นประจำ และเมื่อมีการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เรียกผู้เรียนภาคกลางวันว่า "นิสิต" และเรียกผู้ที่เรียนภาคค่ำว่า "นักศึกษา" ต่อมาได้มีการตั้งมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ตามมา และมีคำหนึ่งถึงชื่อที่เคยแบ่งกันไว้แต่เดิม และเรียกผู้เรียนว่า "นักศึกษา" ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดก็ควรเรียกว่า "นิสิตนักศึกษา" เป็นคำกลางๆ ที่ใช้ได้โดยทั่วไป

สำหรับผู้เรียนในวิทยาลัยครู หรือสหวิทยาลัย จะเรียกเฉพาะว่า "นักศึกษา"
เท่านั้น

โดยทั่วไป นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นคนที่อยู่ในวัยรุ่นตอนปลายซึ่ง
ทองเรียน อมรชกุล (2525: 34) กล่าวว่า เป็นวัยที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บุคคล
ในวัยนี้มักมีอาการอ่อนไหว ในขณะเดียวกันก็มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งแปลก
ใหม่ มีความคิดคำนึงค่อนข้างเพื่อฝัน และพร้อมที่จะยอมรับอุดมการณ์ที่ตนเชื่อถือ ในทาง
จิตวิทยาถือว่าวัยนี้เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง ซึ่งตรงกับที่
พรชูลี อาชาวำรุง (2525: 247) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาจะแสดงลักษณะยึดมั่นถือมั่น
เป็นผู้รอบรู้แต่ผู้เดียว มีแนวโน้มที่จะแบ่งแยกตนเองออกจากผู้อื่น และการสร้างบูรณาการ
ของตนทั้งหมดทั้งปวง ซึ่งมักจะเรียกว่า "การแสวงหาเอกลักษณ์ของตน" และเห็นว่านิสิต
นักศึกษาในปัจจุบันมีวิถีภาวะทั้งทางกาย และทางปัญญาสูงกว่านิสิตนักศึกษาเมื่อ 20 ปีก่อน
ไร้เคียงส่วนน้อยกว่า รู้เรื่องราวรอบตัวและรอบโลกมากกว่า มีความตั้งใจในตนเองสูงกว่า
จึงอาจจะมี ความวิตกกังวลสูงกว่าวัย และ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527: 25-
26) กล่าวว่า สภาพโดยทั่วไปของนิสิตนักศึกษา ก็คือ ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอายุ
ประมาณ 17-26 ปี ซึ่งยังนับว่าอยู่ในภาวะวัยรุ่นอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของนิสิตนักศึกษา โดย
ธรรมชาติแล้วจะเป็นผู้มีอารมณ์รุนแรง มีอุดมคติสูง หนีไม่ไค้ต่อความไม่ยุติธรรมของสังคม
และความผิดต่าง ๆ จากการวิจัยของต่างประเทศและในประเทศไทย พบในสิ่งที่สอดคล้อง
กันคือว่า เขาเหล่านั้นเข้ามาหาวิทยาลัยด้วยความกระหายที่จะอยากรู้อยากเห็น โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งนิสิตนักศึกษามีที่ 1 เป็นวัยรุ่นตอนปลาย มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ
อารมณ์ และสังคมค่อนข้างสูง จึงเป็นผู้ไวต่อความรู้สึก ยังต้องการความดูแล ความเข้าใจ
จากผู้บริหาร และอาจารย์ ในการที่จะช่วยสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาเหล่านั้น ใค้พัฒนาความ
เป็นผู้ใหญ่ในทางที่ถูกค้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2524: 39) ที่กล่าวว่า
ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 17-21 หรือ 18-22 ปี ช่วงวัยดังกล่าว
เห็นไค้ชัดเจนว่า ครอบคลุมวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ดังนั้นเราจึงกล่าวไค้ว่า
เขาเป็นเด็กอยู่และเป็นผู้ใหญ่แล้ว วัยนี้เป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงทั้งความเชื่อ
ทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ เป็นวัยที่เริ่มต้นด้วยความรู้สึกสับสนยุ่งยากและลังเลใจ แต่ในที่สุด
เมื่อเขาจบการศึกษาออกไป เขาก็จะมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อ และอุดมคติ

ค่อนข้างแน่ชัด และนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นส่วนมากแล้ว จะมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี และสังคมที่ดีกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป

ปัจจุบัน นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้มีโฉมหน้าเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ดังที่ประกอบ ดูปรัศน์ (2529: 182) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิสิตนักศึกษา ปี พ.ศ. 2526 มีนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเฉพาะในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัยอยู่ทั้งสิ้น 985,845 คน เฉพาะมหาวิทยาลัยรามคำแหงแห่งเดียว มีนักศึกษาลงทะเบียนทั้งสิ้น 818,639 คน จากที่เคยมาจากครอบครัวขุนนางหรือผู้ดีในสมัยก่อน ปัจจุบันสภาพครอบครัวของนิสิตนักศึกษาได้ขยายฐานต่ำลงมาเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้ว่าในกรณีนักศึกษาวิทยาลัยครู 36 แห่งนั้น มีนักศึกษาที่ต้องเล่าเรียนในสภาพคั้นรนสุดตัว มีจำนวนมากที่มาจากครอบครัวที่ยากจนที่พ่อแม่ต้องเก็บหอมรอมริบ เพื่อให้การศึกษาแก่บุตรธิดา ทั้งนี้เนื่องจากความเสมอภาคทางการศึกษา และการเปิดโอกาสทางการศึกษานั้นเอง ดังนั้นในปัจจุบัน นิสิตนักศึกษาจึงประกอบด้วยคนทุกระดับเศรษฐกิจและทุกระดับสังคม

หากจะมองลักษณะรวม ๆ ของนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปแล้ว คอฟแมน (Joseph Kauffman ใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2527: 26) ได้ประมวลลักษณะของนิสิตนักศึกษาไว้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาเป็นคนที่เข้ามาแสวงหาความรู้ และมุ่งมั่นตกลงปลงใจในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งด้วยความเชื่อถือ และอยากให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตของตน แต่มักจะผิดหวังเพราะไม่ได้พบเช่นนั้น
2. นิสิตนักศึกษาต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม แต่บางครั้งเมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัย ก็รู้สึกเหมือนคนหลงทาง เขาต้องการห่างจากบ้าน ต้องการอิสระ ต้องการคนที่เข้าใจและเพื่อนที่ถูกต้อง
3. นิสิตนักศึกษาเป็นคนที่มีความคิดและใจดี แต่สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยมักจะทำลายอุดมคตินั้นเสีย เขาอยากช่วยคนอื่น สนใจปัญหาของสังคม แต่มหาวิทยาลัยมักจะละเลยต่อความต้องการเหล่านั้น ทำให้ขาดโอกาส ขาดการจัดประสบการณ์ ขาดการทดลอง
4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่มักมีสิ่งยั่วยุให้หันเหทิศทางการง่าย เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวล บางครั้งตั้งความหวังในการเรียนการสอน

ระดับอุดมศึกษาไว้สูงมาก แต่มักจะผิดหวังและเสียใจ

5. ต้องการค้นพบตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง แต่มักจะไม่พอใจในความปรารถนาและทุกสิ่งในตัวเองนัก เพราะพบว่าสาขาวิชาที่ตนเรียนนั้นไม่ได้ช่วยให้ค้นพบความสามารถของตนได้เลย และบางครั้งก็รู้สึกว่าคุณเองโง่มาก เพราะเพียงแค่สอบตกวิชาเดียว ก็เป็นสาเหตุชักขวางต่อการพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ไปด้วย

6. นิสิตนักศึกษาที่มีความซัดเซงและมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหารอย่างไรก็ตาม ลักษณะความซัดเซงนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของมหาวิทยาลัยได้บ้าง ด้วยความเชื่อว่าผู้แทนของเขามีความภักดีต่อกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลที่เขาให้ย่อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ผู้แทนของเขาทำย่อมตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้เป็นอย่างดี

หากจะพิจารณาถึงลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปอีก จะพบว่านิสิตนักศึกษาอาจแบ่งเป็นประเภท หรือกลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษา และอาจประมวลไว้ได้แม้ว่าจะซ้ำซ้อนกันบ้าง นิสิตนักศึกษาที่มีกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเดียวกัน มักจะประพฤติกินคล้ายคลึงกันในรูปที่เราอาจคาดการณได้ กลุ่มต่าง ๆ จึงได้รับอิทธิพลจากสถาบันต่าง ๆ กัน เช่น ในต่างประเทศมีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ในบางกรณีไม่อาจจะเรียกว่าเป็นลักษณะของนิสิตนักศึกษาได้ ทั้ง ๆ ที่มีลักษณะเช่นนั้นแต่อาจจะเรียกว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษาหรือประเภทของนิสิตนักศึกษาที่มีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน ซึ่ง วอลซ์ (Walsh 1973: 41-43) ได้กล่าวถึง กลุ่มของนิสิตนักศึกษาที่มีพฤติกรรมและเจตคติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเรียกว่า Student Subculture และ ไทพอร์ย์ สินลาร์ตัน (2525: 197) ได้แบ่งลักษณะวัฒนธรรมนักศึกษาตามที่ คลาร์ก และ โทรว (Clark & Trow) เป็นผู้จัดประเภทโดยยึดองค์ประกอบ 2 ประการเป็นหลัก ได้แก่ ความคิดอ่านทางสติปัญญา รวมทั้งวิชาการของนิสิตนักศึกษา และการแสดงออกซึ่งกิจกรรม เป็นพวกที่เน้นสถาบันมาก ในขณะที่พวกเน้นสถาบันไม่มากนัก ได้แก่ พวกกลุ่มก้าวหน้าและกลุ่มอาชีพเมื่อรวม 2 แนวทางเข้าแล้วจะได้กลุ่มนิสิตนักศึกษา 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มวิชาการ (Academic Subculture) เป็นนิสิตที่เห็นว่าชีวิตมหาวิทยาลัยต้องเป็นไปเพื่อการเรียน ความสนใจพวกนี้จะอยู่กับวิชาการ รายงาน เกรด และความหวังที่จะได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ชีวิตของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ผูกพันอยู่กับห้องเรียน

ห้องสมุด และสถาบันของตนเองอย่างมาก

2. กลุ่มก้าวหน้า (Non - conformist Subculture) เป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่สงสัยและไม่เชื่อในค่านิยมและแบบแผน พฤติกรรมที่เป็นอยู่ มีความคิดเป็นอิสระของตนเอง มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสถาบัน ต้องการสร้างสรรค์สังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ความรู้ และความคิดมาจากนอกรมหาวิทยาลัย

3. กลุ่มกิจกรรม (Collegiate Subculture) กลุ่มนี้ไม่สนใจการเรียนและตำรา ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สนใจสังคมและความคิด แต่สนใจในกิจกรรมการกีฬา นันทนาการ และบันเทิง เน้นอยู่กับสถาบันในฐานะที่เป็นส่วนทำกิจกรรมดังกล่าว

4. กลุ่มอาชีพ (Vocational Subculture) เป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่สนใจเรียนเพื่อให้ตนเองจบไปประกอบอาชีพได้เป็นหลักสำคัญ ไม่สนใจกับความคึกอานอย่างแท้จริง ไม่สนใจกับกิจกรรมทุกประเภท ไม่ผูกพันกับสถานศึกษามากนัก

สำหรับในประเทศไทย ได้มีการกล่าวถึงและจำแนกนิสิตนักศึกษาเป็นประเภทต่าง ๆ แยกต่างกันไป พรชูลี อาชาวำรุง (2525: 249) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรต่างกันมักมีบุคลิกภาพและความสนใจต่างกัน และยังมีการแยกประเภทนิสิตนักศึกษาหลาย ๆ แบบ เช่น นิสิตจุฬาฯ จะขยันเรียน เป็นหนอนหนังสือ นักศึกษารัฐศาสตร์จะมีแนวโน้มสนใจการเมือง นักศึกษาวิทยาลัยครูจะเป็นพวกที่มีไค้ตั้งใจจะออกไปเป็นครูจริงๆ เพียงแต่ต้องการปริญญา และนักศึกษารามคำแหงเป็นญ่ใหญ่กว่านักศึกษาในสถาบันอื่น ๆ เป็นต้น ลักษณะเอกลักษณ์เหล่านี้จะปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดอิทธิพลต่อพัฒนาการต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ พื้นฐานทางสังคม และเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการระบบ ระเบียบ และโครงสร้างของแต่ละบุคคล รวมทั้งตัวแปรในเรื่องบุคลิกภาพ มีผลต่ออิทธิพลที่แต่ละบุคคลจะสร้างอิทธิพลในกลุ่มนิสิตศึกษาค่วมกันไค้มากเพียงใด แน่นหนาผู้ที่เปิดเผยและยอมรับจะเปลี่ยนมากกว่าผู้ที่เก็บตัวและยึดมั่นถือมั่น ส่วน ทองเวียน อมรชกุล (2525: 39-40) ไค้แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็น 3 พวก คือ พวกเรียนอย่างเดียว นิสิตพวกนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการศึกษาเล่าเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตแต่ประการใด มักอยู่ในห้องสมุดตลอดเวลา การศึกษาในมหาวิทยาลัย คือ การอุทิศตนให้ตำรา และคำสอนจากครูอาจารย์ พวกที่สอง คือ พวกที่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับกิจกรรม นิสิตพวกนี้จะเข้าไปเป็นผู้นำต่าง ๆ ในองค์กรและชมรมของนิสิต นิสิตพวกนี้จะคิดว่าการศึกษาเล่าเรียนที่แท้จริง

มีข้ออยู่ที่คำร่าและการสอนของครูอาจารย์ แต่จะเกิดจากการที่มีประสบการณ์ด้วยตนเอง พวกที่สาม ได้แก่ นิสิตที่เคินสายกลาง คือ ทั้งศึกษาเล่าเรียนคำร่า จากคำสอนของครูอาจารย์ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนิสิต

อาจกล่าวโดยสรุปว่า การแบ่งประเภทนิสิตนักศึกษาไทยตามแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวมา สามารถรวบรวมลงได้ถึง 11 ประเภท ตามแนวคิดของ ประกอบ คูปรัทน์ และ ชิตารัตน์ บุญบุษ (ใน ชิตารัตน์ บุญบุษ บรรณาธิการ 2528: 7-8) ที่รวบรวมไว้ ดังนี้

1. สนิใจใฝ่รู้ (Intellectual)
2. เล็งดูวิชาการ (Academic)
3. การงานเป็นหลัก (Vocational)
4. ผลักดันสังคม (Social Political Activists)
5. สร้างสมคุณธรรม-ศาสนา (Religious Moralists)
6. ใฝ่หาความสนุก (Fun Seekers, Collegious)
7. บุกพันประสานสังคม (Constructivists)
8. สร้างสมตนเอง (Individualists)
9. นักเลงหัวไม้ (Anti Social Youths)
10. พวกไม่เอาไหนเลย (Apathetic Youth, Political)
11. พวกเพิกเฉยมีนชา (Alienated Youth)

คุณสมบัติที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับการพัฒนา

โดยที่ภารกิจของการอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต วิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ล้วนแต่เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะภารกิจแรก คือ การผลิตบัณฑิตนั้นก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่สังคมนั่นเอง จุดมุ่งหมายของการพัฒนาก็เพื่อให้ได้บัณฑิตที่เป็นประโยชน์ และสร้างสรรค์สังคม จึงมีความจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่เขายังอยู่ในสถาบัน ให้เขาได้พัฒนาถึงศักยภาพสูงสุดเท่าที่สถาบันจะทำได้

คุณสมบัติที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับการพัฒนานั้น ในต่างประเทศได้มีการศึกษามานานแล้ว และอย่างกว้างขวาง ดังเช่น ชิกเกอร์ริง (Chickering, 1974: 8-18) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่มหาวิทยาลัยควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษา มี 7 ด้าน คือ

1. การบรรลุถึงควมมีประสิทธิภาพ (Achieving Competence) นิสิตนักศึกษาต้องการได้รับการพัฒนาใน 3 ด้านต่อไปนี้ คือ ประสิทธิภาพทางสติปัญญา สถาบันส่วนใหญ่เน้นด้านนี้มาก ประสิทธิภาพทักษะการแสดงออกทางคำร่างกาย หนุ่มสาวต้องการชื่อเสียง ใ้รับคุณค่าทางนันทนาการจากทักษะทางกีฬา คุณค่าทางสร้างสรรค์จากศิลปะ การฝีมือ และอื่น ๆ และประสิทธิภาพทางความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและทางสังคม นับเป็นงานพัฒนาการที่สำคัญที่สุดซึ่งประสิทธิภาพเหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน โดยจะเริ่มจากวัยเด็กตอนต้นและมีความต่อเนื่องจนถึงวัยนิสิตนักศึกษา ที่สำคัญที่สุดสำนักดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่จะประกันความปลอดภัยที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่แล้ว ก็ยังมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงงานพัฒนาด้านอื่น ๆ อีกด้วย

2. การควบคุมอารมณ์ (Managing Emotions) นิสิตนักศึกษามีปัญหาด้านการควบคุมตนเอง (Self - concept) เป็นอันดับแรกในการเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา แซนฟอร์ด (Sanford, 1962) ได้กล่าวถึงนิสิตนักศึกษาว่าเป็นพวกที่ต้องการเป็นตัวของตัวเอง มีแรงผลักดันที่รุนแรง และกระตือรือร้นต่อต้านการลงโทษ มีความซัดแย้งเรื่องคุณธรรม และชอบแสดงออก มีปัญหาคับข้องใจ ปัญหาเรื่องเพศ การตัดสินใจที่คิดว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณค่า เอกลักษณะ ความต้องการห่างจากพ่อแม่ ต้องการเข้าสู่กลุ่มเพื่อน มีความซัดแย้งภายในตัวเอง ความอิสระที่จะคิดและการแสดงอารมณ์

3. การเป็นตัวของตัวเอง (Becoming Autonomous) ที่จริงแล้ววัยนิสิตนักศึกษาเป็นวัยแห่งความสุข เป็นวัยที่มุ่งไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง ฟิงตนเอง แต่เขาจะพบกับความยุ่งยากในจุดยืนของตน

4. การสร้างภาพเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing Identity) พัฒนาการด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ อารมณ์ และความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่ง ไวท์ (White, 1958) ได้กล่าวไว้ว่า Identity หมายถึงตัวของบุคคลที่รู้สึกที่จะเป็น ส่วนหนึ่งที่ เป็นเอกลักษณ์ของตนเองนั้น เกิดจากการรวมเอาร่างกาย ความรู้สึก จินตนาการ และ

จิตใจเข้าด้วยกัน พัฒนาการของเอกลักษณ์เหมือนการแสวงหา "จังหวัดของชีวิต" เมอร์ฟี (Murphy, 1958) กล่าวว่าเอกลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาแสดงออกตามวัฒนธรรมนิสิตกฎเกณฑ์ของสถาบัน การแสดงออกทางเพศ การแต่งตัว และค่านิยมต่าง ๆ

5. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่น (Freeing Interpersonal Relationship) ความไม่มั่นใจในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้นิสิตนักศึกษานี้ออกจากกลุ่มเพื่อนและมีปัญหาอื่น ๆ ตามมา นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาค้นคว้าอย่างเพียงพอ

6. การวางวัตถุประสงค์ของตนอย่างชัดเจน (Clarifying Purposes) นิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนมากไม่รู้ว่าตนเองจะไปไหน เขากำลังจะเป็นคนอย่างไร คำถามเหล่านี้หมายถึงพัฒนาการที่นิสิตนักศึกษาต้องการได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการการวางแผนที่ดี แผนอาชีพ รูปแบบของการดำเนินชีวิต (Life Style) ชีวิตที่มุ่งไปสู่ทิศทางที่ดีและมีความหมาย

7. การพัฒนาบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของตนเอง (Developing Integrity) การพัฒนาประการสุดท้ายนี้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการพัฒนาเอกลักษณ์ของตน และการวางวัตถุประสงค์ในชีวิตซึ่งถือเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพโดยส่วนรวมทั้งหมดยุคของคาน ไวท์ (White, 1958) กล่าวว่า เป็นการสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (Humanizing of Values) และเป็นการสร้างค่านิยมทางบุคลิกภาพ (Personalizing of Values) ของคน เป็นความสอดคล้องของพัฒนาการความสัมฤทธิ์ผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ โดยมีคุณค่าของบุคลิกภาพเป็นจุดยืน ซึ่งขั้นสุดท้ายนี้เป็นการบูรณาการคุณลักษณะทุกด้านของบุคคล

ฮีท (Douglas Heath, 1968 ใน M. Lee Upcraft, 1982: 48-49) กล่าวว่า คุณลักษณะที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับการพัฒนา คือ การถึงซึ่งวุฒิภาวะตามขั้นพัฒนาการต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถที่จะแสดงออกซึ่งประสบการณ์ในรูปแบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ
2. ความสามารถที่จะสมาคมและเป็นศูนย์กลางของคนอื่น ๆ ได้
3. ความสามารถที่จะบูรณาการประสบการณ์ เปิดเผย ยึดหยุ่น และการเปลี่ยนแปลง
4. ความสามารถที่จะควบคุม และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมได้

5. มีความมั่นคง ความสามารถยอมรับ และปรับตัวได้มากขึ้น

ขณะเดียวกันลักษณะทางบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษาจะเกิดขึ้น 4 ด้านด้วยกัน คือ

1. ด้านสติปัญญา (Intellectual) ความมีสติปัญญา มีเหตุผล การตัดสินใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดต่าง ๆ ได้
2. ด้านคุณค่า (Values) เกิดคุณค่า ความต้องการที่จำเป็น มีแรงจูงใจ ความสนใจ การตัดสินใจความถูกต้อง สำนึกในเป้าหมายชีวิต และทิศทางของตน
3. ความรู้จักตนเอง (Self - Knowledge) สำนึกในตนเอง การพัฒนาความเชื่อ ความเข้าใจในตนเอง
4. ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลอื่น (Interpersonal Relationship) การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ รู้ผลกระทบจากผู้อื่นที่อาจจะมีต่อตน

สำหรับในประเทศไทย นักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับ จากสถาบันการศึกษาในทรรศนะต่าง ๆ กัน พระองค์เจ้ารัชณีแจ่มจรส (น.ม.ส.) (อ้างใน หนังสือที่ระลึกงานเพลิงชมพู ครั้งที่ 2, 2512: ศึกษิต 1-9) ได้ทรงนิพนธ์เป็นคำประพันธ์ ชื่อ ศึกษิต โดยที่ท่านแปลมาจากหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งให้หัวข้อว่า ข้อทดสอบสำหรับปัญญาชน (Test of Educated man) เพื่อจะวัดดูว่าใครเป็นปัญญาชนหรือไม่ ซึ่งหมายถึงว่าคนที่จะเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมนั้น ควรจะมีคุณสมบัติที่ใดชื่อว่า เป็น "ศึกษิต" (Educated Man) มี 6 คุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- หลักที่ 1 ความสามารถในการใช้ภาษา (Correct Use of Language)
- หลักที่ 2 กิริยามารยาทดี (Good Manner)
- หลักที่ 3 รสนิยมสูง (Good Taste)
- หลักที่ 4 ความคิดไตร่ตรองก่อนที่จะตัดสินใจ (Reflection)
- หลักที่ 5 ความเจริญงอกงามไม่อยู่กับที่ (Growth)
- หลักที่ 6 ความสามารถในการแปลความคิดออกเป็นการกระทำ (Power to translate thought to concise action)

translate thought to concise action)

น.ม.ส. ได้ขยายความเป็นคำประพันธ์ไว้อย่างน่าฟังว่า

หลักที่หนึ่งศึกษิตวิทยาสาร
 พุคก็เนียนเนียนก็แนบแนบวาจา
 หลักที่สองสาทจาร เป็นญาณเย็ด
 คำรงมันสัญญาสง่าคน
 หลักที่สาม taste ก็มีเลิศไซ
 กุสุมรสสกลสอากไม่ขาดแคลน
 หลักที่สี่รู้ครองให้ห้องเพียง
 ความหมั่นหมั่นพลันแลนไซแนมแค
 หลักที่ห้าห้องอกไม่หยุดไม่สุกเคิบ
 ฐไม่พออยู่เป็นนิตย์คิกจะลง
 หลักที่หกแปลความคิกประคิมฐให้
 ทั้งความรู้ความคิกคิสการ
 เขาว่าลัทธิทั้งหกยกเป็นหลัก
 Educated Man แสนโสภิต

ยอมชานาญแนวไนโซภาษา
 ไม่บอ ๆ บ้า ๆ ภาษาคน ๆ
 ความประพฤติกี่งามอร่ามผล
 ดองดกลความเป็นเอนคละแมน ๆ
 ถ้าแปลโค่ตรงเนงก็เก่งแสน
 เปรียบเหมือนแว่นส่องสว่างกระจ่างแท้ ๆ
 ทั้งความเอียงความตรงบงให้เน
 มีเบาแสดันโคกก็โค่ครอง ๆ
 เขียรกระเดิบสารพรธมันสมอง
 คำเนนคลองปัญญาวิชาการ ๆ
 เป็นความทำขึ้นโค่โดยนัยประสาน
 คิกไม่นานทำโค่คังใจคิก ๆ
 เพื่อประจักษ์ใจสำนึกเป็นศึกษิต
 ขวลิตปัญญาวิชาชาญ ๆ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ใน ไทพยูร์ย สินลารัทน์ บรรณาธิการ
 2529: 3) โค่กล่าวถึงคุณลักษณะที่นิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนา มี 8 ค่าน ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทางสติปัญญา ให้รู้จักความรู้ หนักศึกษาเล่าเรียน หักคิกอย่างมีระบบและสามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ โค่โค่โดยแนวทางที่ถูกต้อง
2. การพัฒนาวิชาชีพ นิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถสร้างงานอาชีพขึ้นมาใหม่ หรือสามารถจะทำงานในแขนงต่าง ๆ โค่ตามควรแก่อัตภาพ และการฝึกฝนอบรมจากสถาบัน
3. การพัฒนาอารมณ์ สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สร้างบุคลิกให้เป็นผู้ใหญ่ที่คี่ คัชนีในการว่ากว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่หรือไม่นั้น ฐที่การควบคุมอารมณ์ของผู้นั้น ผู้ที่เรียนเก่งสติปัญญาดีแต่ไม่สามารถระงับอารมณ์ต่าง ๆ โค่ นอกจากตนเองมักจะเป็นผู้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว ยังทำให้สังคมที่บุคคลเหล่านั้นร่วมอยู่ด้วยสับสนวุ่นวายกระเทือนอารมณ์ไปด้วย คังนั้นเมื่อนิสิตนักศึกษาโค่มีโอกาสเข้าใจวิธีการรักษาอารมณ์ของตนได้ ก็ยอมจะทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่น่าอยู่

4. การพัฒนาทักษะทางสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นมนุษย์ย่อมมีกิจกรรมร่วมกับสังคมที่ตนอยู่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางสังคม นอกจากนี้ความสำคัญในการที่จะทำอะไร เพื่อประโยชน์แก่สังคม ก็จำเป็นสำหรับการสอนในระดับอุดมศึกษา

5. ความเป็นตัวของตัวเอง นิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้เข้าใจตนเอง รู้จักสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง แยกได้ว่าบทบาทของชายเป็นอย่างไร หญิงเป็นอย่างไร รู้จักพึ่งตัวเองได้ จัดการกับภารกิจของตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดไป เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง และสร้างบุคลิกภาพที่ตนเองพอใจ ผู้ที่สามารถจะยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเองย่อมจะไม่เป็นกาฝากของสังคม

6. การพัฒนาคุณธรรม แม้ว่าคุณธรรมจะกินความหมายกว้างขวางนัก แต่ควรมีการกำหนดคุณธรรมพื้นฐานสำหรับบัณฑิตได้ เช่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่กล่าวเท็จ มีความเสียสละ อดทนต่องานทุกชนิดที่ได้รับมอบหมาย โดยพยายามทำงานให้เสร็จด้วยความตั้งใจ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยละวางงานส่วนตัวชั่วคราวเพื่อช่วยงานของส่วนรวมให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การตรงต่อเวลา บัณฑิตควรเป็นผู้รักษาเวลา เห็นคุณค่าของเวลา ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ให้ได้รับความเคารพไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา หรือใจ รักชาติ ต้องการทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย มีความรับผิดชอบหน้าที่ในทุกบทบาท

7. การพัฒนาทัศนคติ กล่าวกันว่าทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้คนประพฤติหรือแสดงออกไปตามทัศนคตินั้น ๆ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อกัน คือสิ่งรอบข้าง ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าได้มีการพัฒนาความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีย่อมจะมีความรู้สึกเข้าใจ เห็นใจผู้อื่นมากกว่า และเกิดความคิดในทางที่เป็นผลดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ดี สามารถนำสังคมให้เกิดสุขได้ด้วยทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อไปสู่การกระทำที่ดี

8. การพัฒนาการจัดการ ควรฝึกนิสิตให้นิสิตนักศึกษาเป็นคณบดี ศึกษารูปแบบปัญหาอย่างมีเหตุผล ศึกษาค้นคว้าตามสังคม ตามหลักการ รู้จักแสวงหาแนวทางในการจัดการรอบคอบ คำนึง เช่น คำนึงกิจกรรม คำนึงสังคม คำนึงอาชีพ นิสิตนักศึกษาควรเรียนรู้ที่จะทดลองทำงานใหม่ รู้วิธีทำงานท่าและแสวงหาแนวทางในการจัดการกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง

พรชูลี อาชวอำรุง (2524: 9-13) กล่าวว่า หลังจากที่มีนิสิตนักศึกษาได้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นเวลา 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาแล้ว เขาจะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายของนิสิตนักศึกษาแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้ คือ

1. การเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive Learning) ประกอบด้วยคุณลักษณะ และทักษะ ดังต่อไปนี้

1.1 ทักษะทางภาษา (Language Skills) รู้จักใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการคิด การเขียน และการอภิปราย

1.2 ทักษะทางปริมาณ (Quantitative Skills) ความสามารถในการเข้าใจโมโนทัศน์เบื้องต้นของคณิตศาสตร์ และสามารถใช้อัตราทางสถิติต่าง ๆ ตลอดจนเหตุผลทางสถิติ และเข้าใจรากฐานของการบัญชี

1.3 ความรู้หลัก ๆ (Substantive Knowledge) รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ มีความรู้ทางด้านปรัชญา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ศิลปะ วรรณคดี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคม มีความรอบรู้เรื่องศัพท์ ข้อเท็จจริง และหลักการในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.4 มีเหตุผล (Rationality) มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้

1.5 มีความอดทนอย่างนักวิชาการ (Intellectual Tolerance) มีเสรีภาพในความคิด มีความสงสัย อยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการ

1.6 มีความละเอียดอ่อนต่อสุนทรียภาพ (Esthetic Sensibility) มีความรู้ ความสนใจต่อศิลปวรรณคดี และความงามตามธรรมชาติ

1.7 มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มีจินตนาการและความคิดริเริ่มในการตั้งสมมุติฐาน และความคิดใหม่ ๆ ในการผลิตงานศิลปะใหม่ ๆ

1.8 บูรณาการทางปัญญา (Intellectual Integrity) มีความคิด ความเข้าใจในความเป็นจริง และธรรมชาติ มีสติรอบคอบในการศึกษาและวิจัย

1.9 มีความฉลาด (Wisdom) มีความฉลาดและไหวพริบ

1.10 มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มีความรักในการเรียนรู้ และมีความสนใจในวิชาการอยู่ตลอดเวลา

2. พัฒนาการทางอารมณ์และจริยธรรม (Emotional and Moral Development) ประกอบด้วย

2.1 การค้นพบตนเอง (Personal Discovery) มีความรู้เกี่ยวกับพรสวรรค์ ความสนใจ ค่านิยม ความคาดหวัง และจุดอ่อนของตน ค้นพบเอกลักษณ์เฉพาะตน

2.2 การมีสุขภาพจิตที่ดี (Psychological Well-being) มีความมั่นคงทางอารมณ์ เชื่อมมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้ และรู้จักยืดหยุ่นได้

2.3 มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ (Human Spontaneity) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ มีความเคารพในบุคคลอื่น

2.4 มีจริยธรรม (Morality) มีหลักการทางจริยธรรมถูกต้องและฝังลึกอยู่ภายในตัว ไม่เชื่ออะไอย่างงมงาย มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.5 มีความสนใจทางศาสนา (Religious Interest)

2.6 มีความเป็นผู้ได้รับการซักถามแล้วทั้งค่านิยม ความประพฤติ และมารยาท

3. สมรรถภาพในเชิงปฏิบัติ (Practical Competence) ประกอบด้วย

3.1 แสดงพฤติกรรมที่บ่งถึง ความต้องการสัมฤทธิ์ผล การมองอนาคต การปรับตัวได้ และการเป็นผู้นำที่ดีได้

3.2 ลักษณะของประชาชนที่ดี เช่น เข้าใจและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

3.3 มีผลผลิตทางเศรษฐกิจ เช่น รู้จักทำงานโดยไม่เลือกงาน

3.4 มีชีวิตครอบครัวที่ดีงาม เช่น มีความมั่นคงทางครอบครัว

3.5 มีประสิทธิภาพในฐานะผู้บริโภคนิยม เช่น รู้จักค่าของเงิน รู้จักใช้เงินให้คุ้มค่า

3.6 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานพักผ่อน และเล่นกีฬา

3.7 มีสุขภาพดี เช่น มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตดี

4. มีความพึงพอใจและความสนุกสนานที่ได้รับจากการศึกษาโดยตรง

ประกอบด้วย

- 4.1 ความสนุกสนานเพลิดเพลินระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา
- 4.2 ชีวิตเมื่อสำเร็จการศึกษาจะภาคภูมิใจในความสำเร็จของตน

หากจะศึกษาคุณลักษณะที่นิสิตนักศึกษาพึงได้รับการพัฒนาตามความสามารถเฉพาะ
 ด้านของบุคคล ประกอบด้วย คุปรัตน์ (2529: 185-186) ใ้ชี้ให้เห็นตามแนวความคิดของ
 แพทริเซีย ครอส (Patricia Cross) ที่ใ้กล่าวถึงแนวโน้มนั้นที่คนเราจะมี
 ความสามารถแต่ละด้านที่สำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ (1) เก่งคิด (2) เก่งคน และ (3) เก่งทำ

1. เก่งคิด (Ideas) นักศึกษาบางคนด้วยสภาพสติปัญญาและพื้นภูมิทางการศึกษา
 และการฝึกอบรมที่ผ่านมาของเขา ทำให้เขามีความสามารถในเรื่องการใช้ความคิด เนื้อหา
 วิชา หรือทฤษฎีไ้ม่มากกว่าคนอื่น ๆ

2. เก่งคน (People) บางคนมีความโน้มน้อยที่จะมีทักษะในการทำงานกับคน
 ใ้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักการสื่อความหมาย การติดต่อหรือการจัการที่ข้องเกี่ยวกับคน

3. เก่งงาน (Things) บางคนไม่ถนัดทฤษฎีไม่ค่อยคิดใ้ลึกซึ้ง หรือไม่ถนัดที่จะ
 ทำงานกับคน แต่ใ้ทำงานอะไรที่ต้งลงมือปฏิบัติแล้วจะสามารถทำใ้ดี กล่าวคือ เป็นนัก
 ปฏิบัติ

จากแนวความคิดดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะที่สำคัญที่นิสิตนักศึกษาพึงใ้
 รับการพัฒนายังคือ ความสามารถด้านการเก่งคิด เก่งคน และ เก่งทำ แม้ว่าสถาบันอาจจะ
 ไม่สามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาใ้เก่งทั้ง 3 ด้านนี้ใ้ได้อย่างสมบูรณ์ทุกด้าน แต่อย่างน้อยใ้สุด
 นิสิตนักศึกษาใ้ได้รับการพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านของตนใ้ถึงศักยภาพที่ควรจะเป็น
 ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 -
 2534) ที่ใ้กำหนดแนวทางใ้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีทิศทางในการดำเนินภารกิจของ
 สถาบันใ้ใ้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการ
 ศึกษาแห่งชาติ ในด้านการผลิตบัณฑิตนั้นใ้กำหนดคุณลักษณะที่บัณฑิตใ้ได้รับการพัฒนาใ้ใ้
 กว้าง ๆ ว่า ต้งเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ใ้ประสงค สามารถปรับตัวใ้
 เข้ากับภาวะการ เปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม ใ้ใ้มีความสามารถในการสร้างงาน
 และประกอบอาชีพอิสระใ้ได้ และเน้นนโยบายใ้ใ้ให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลัก
 สูตร บำเหน็จประโยชน์ก่อสังคม ใ้สามารถพัฒนาตนเอง รวมทั้งปรับตัวใ้เข้ากับสังคมใ้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

เนื่องจากนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีความแตกต่างกันทั้งด้านภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคม และมีความแตกต่างกันตามลักษณะกลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ดังกล่าว มาแล้ว ดังนั้นประสบการณ์การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตัวนิสิตนักศึกษาแต่ละคนย่อมแตกต่างกันตามปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนา เช่น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม ทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม รวมทั้งกระบวนการพัฒนาการของบุคคลตามขั้นพัฒนาการ ต่าง ๆ กับการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ใค้มีผู้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการ พัฒนานิสิตนักศึกษาไว้มาก จะกล่าวถึงแนวคิด และทฤษฎีที่สำคัญ ๆ โดยสรุป ดังต่อไปนี้

อีริกสัน (Erik Erikson ใน M. Lee Upcraft 1978: 40-41) ได้ แสดงแนวคิดไว้ในทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาสังคมว่า เอกลักษณะของการพัฒนานิสิตนักศึกษา ขึ้นอยู่กับขั้นพัฒนาทางร่างกาย การเผชิญชีวิตในสังคม และกฎเกณฑ์ภายใต้ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น อีริกสัน กำหนดขั้นพัฒนาการทางจิตวิทยาสังคมของบุคคลไว้ 8 ขั้น ซึ่งในขั้นที่ 5 เป็นการพัฒนาในขั้นวัยรุ่นอันหมายถึงระยะพัฒนาการของวัยที่เป็นนิสิตศึกษานั้นเอง เขาเชื่อว่า งานสร้างเอกลักษณะของบุคคลในวัยนี้ มีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงของวุฒิภาวะทาง ร่างกาย และความต้องการทางสังคมของคนวัยหนุ่มสาว เขาเห็นว่ารูปแบบของเอกลักษณะถูก สร้างขึ้นโดยสิ่งแวดล้อม อันได้แก่

1. การได้ทดลองกระทำบทบาทต่าง ๆ (Experimentation with varied roles)
2. การได้เลือกเข้าร่วมประสบการณ์ต่าง ๆ (The experiencing of choice)
3. ความสัมฤทธิ์ผลอย่างมีความหมาย (Meaningful achievement)
4. ความมีเสรีที่จะหลีกเลี่ยงความกังวลใจต่าง ๆ (Freedom from excessive anxiety)
5. การมีเวลาสำหรับการทบทวนและการทบทวนใจ (Time for reflection and introspection)

กล่าวโดยสรุป สิ่งแวดล้อมภายในสถาบัน จะทำให้ให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสทดลอง

ได้เลือกกระทำ ทอบสนอง มีความสัมฤทธิ์ผล รู้จักหลีกเลี่ยงจากสภาพที่ทำให้กังวลใจ และการรู้จักคิดใคร่ครวญ สิ่งเหล่านี้นับว่าจำเป็นต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาให้สมบูรณ์

ชิกเกอร์ริง (Chickering ใน M. Lee Upcraft 1978: 43) ได้กำหนดแนวทางพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 7 ด้าน ดังที่กล่าวแล้ว การพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ชิกเกอร์ริง กล่าวว่า มีตัวแปรที่สำคัญกล่าวคือ ตัวแปรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งได้แก่ (1) ความชัดเจนและความคงเส้นคงวาของวัตถุประสงค์ของสถาบัน (2) ขนาดของสถาบัน (3) หลักสูตรการสอนและการประเมินผล (4) การจัดที่พักอาศัย (5) คณะอาจารย์และผู้บริหาร และ (6) กลุ่มนิสิตนักศึกษา นับว่าสภาพภายในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวมานี้ เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้งสิ้น

จากแนวทางพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิกเกอร์ริง สรุปได้ว่าการที่จะพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาได้รับพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 7 ด้านดังกล่าวมาแล้วได้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดสภาพภายในสถาบันให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา

บราวน์ (Brown ใน พรชูลี อาชาวำรุง 2525: 252) ได้สรุปมโนทัศน์ของการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะนิสิตนักศึกษาเมื่อเข้ามาสู่สถาบันมีผลกระทบบ่อย่างมีนัยสำคัญต่ออิทธิพลที่สถาบันอาจมีต่อประสบการณ์ของเขา
2. เวลาที่ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นช่วงพัฒนาการที่มีนัยสำคัญต่าง ๆ เกิดขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษา
3. มีโอกาสในโปรแกรมระดับอุดมศึกษาที่จะส่งอิทธิพลต่อประสบการณ์พัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา
4. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุดต่อส่วนของการพัฒนาการ ได้แก่กลุ่มนิสิตนักศึกษา สถานที่อาศัย คณะอาจารย์ และประสบการณ์ในห้องเรียน
5. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับลักษณะเบื้องต้นของนิสิตนักศึกษากับความกดดันต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมของสถาบัน

มิลเลอร์ และ พรินซ์ (Miller & Prince ใน พรชูลี อาชาวำรุง 2525: 264-265) กล่าวว่า เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายในสถาบันอุดมศึกษา ที่จะต้องร่วมมือในการพัฒนา

นิสิตนักศึกษาโดยยึดหลัก ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสะสมของการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ และสังคม
2. การพัฒนามักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกัน เพื่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าเพื่อตอบสนองภายหลังจากสิ่งนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว
3. ควรให้มีการสอนนิสิตนักศึกษาถึงความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยให้อำนาจเขาเกิดความงอกงามในค่านิยมต่าง ๆ
4. ควรให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสแก้ปัญหาเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าในการพัฒนา
5. การพัฒนาจะเป็นไปได้มากขึ้น ถ้านิสิตนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำงานร่วมกันในอันที่จะเสริมสร้างพัฒนานั้น
6. ควรให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงออก มีอิสระที่จะได้ลองแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก โดยไม่ต้องกลัวการโจมตี หรือปฏิเสธความคิดเห็นนั้น
7. นิสิตนักศึกษาต้องเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองที่จะก้าวไปข้างหน้าตามขีดความสามารถของตน และจะต้องประสบผลสำเร็จในแต่ละขั้นก่อนที่จะผ่านพ้นไปตลอดกระบวนการพัฒนา
8. นิสิตนักศึกษาควรได้มีโอกาสที่จะได้ค้นหาความตั้งใจ การของตนที่เกิดการพัฒนาและทัศนคติใจว่า การเรียนรู้ทุกอย่างที่เขาต้องการ และทำอย่างไรจึงจะบรรลุความต้องการการพัฒนา
9. นิสิตนักศึกษาควรมีโอกาสได้สังเกต และมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับผู้ที่มิพฤติกรรมที่สังรมยกย่อง และมีคุณธรรม คุณลักษณะ ตลอดจนกระบวนการที่เป็นแบบอย่างที่ดี
10. ควรให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าถึงแหล่งกำลังคน กำลังทรัพย์ และข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนา
11. การทราบผลที่เที่ยงตรงอันเกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา
12. การเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และลองใช้ความคิด และวิธีการใหม่ ๆ จะช่วยให้อำนาจเขาเกิดการพัฒนา

13. การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ซับซ้อน และการนำความรู้ไปใช้ใน เวลาอันควรในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน

สำหรับในประเทศไทยมีนักการศึกษาที่ให้ความสนใจด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา และโค้ชเสนอแนวคิดเพื่อการพัฒนาไว้มากมาย จักนำมากล่าวพอสังเขป ดังต่อไปนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528: 37-48) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมี หน้าที่ฝังใจไว้ซึ่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การค้นคว้า และการอบรมสั่งสอนให้คนพัฒนาทั้งทาง ก้านสติปัญญา ความคิด การระมัดระวังอารมณ์ ความประพฤติ การสังคม การเมือง และ การยกระดับจิตใจเยี่ยงปัญญาชน หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนานิสิตนักศึกษามีแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาเอกลักษณ์บุคคล มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้ เป็นคนที่มีเอกลักษณ์ของตน มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง พอใจและ ภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์ของตน การพัฒนาเอกลักษณ์นี้ มุ่งพัฒนา 4 ก้าน คือ ก้าน สติปัญญา ก้านทัศนคติ ก้านจริยธรรม และก้านบุคลิกภาพ
2. การพัฒนามนุษย์เพื่อครอบครัว เรื่องนี้ควรจะได้พัฒนาหรือเตรียมตัวของ นักศึกษาเพื่อการไปสู่ชีวิตที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะจัดหลักสูตรให้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้เรียนรู้ หรือรับรู้ไว้เพื่อการเตรียมการในอนาคต
3. การพัฒนามนุษย์เพื่อวิชาชีพ มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการ เตรียมคนให้ พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ และมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่ให้ ความรู้ทางวิชาชีพเท่านั้น ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศมีการ เตรียมข้อมูล การแนะแนว นิสิตนักศึกษาให้ได้รับความรู้ และการแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพ เน้นให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักคิด และรู้จักแยกแยะประเภทของงานและความสนใจ เมื่อนิสิตนักศึกษารู้แนวทางก็จะเตรียม ความสามารถ และประสบความสำเร็จให้สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งงาน
4. การพัฒนามนุษย์เพื่อสังคม มหาวิทยาลัยจะต้องจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรม หลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนา ก้านต่าง ๆ ทั้งนี้ สำคัญความ สำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ตระหนักในบทบาทของการรู้จักคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ชนบทประเทศไทย การพัฒนาทักษะทางสังคม มหาวิทยาลัยควรได้บทบาทของการ เตรียมคน

ในสังคมให้มากขึ้นในการฝึกอบรมให้นิสิตนักศึกษารัฐจักทักษะทางสังคม รู้จักการประพฤติตน
ในสังคมอย่างถูกต้อง เป็นบัณฑิตที่มีประโยชน์ต่อสังคม การพัฒนาความมีสิทธิเสรีภาพใน
ขอบเขต ซึ่งมหาวิทยาลัยควรเน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้รู้จักสิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบ
ผิดชอบของตนเองต่อคนอื่น เปิดโอกาสให้องค์การบริหารนิสิตนักศึกษา

การจัดประสบการณ์ให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการพัฒนานั้น วัลลภา เทพหัสดิน
ณ อยุธยา (2527: 13) กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้และเข้าใจสภาพภูมิหลังทาง
เศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติของเขา เพื่อการจัดบรรยากาศทางวิชาการ
การบริหาร บริการให้สอดคล้องกับผู้เรียน ต้องสร้างความเข้าใจเพื่อลดแรงปะทะหรือข้อ
ขัดแย้งต่าง ๆ และอาจารย์ต้องเข้าใจความต้องการ ความคาดหวังและธรรมชาติของผู้
เรียน เศรษฐกิจ ครอบครัวยุค และปัญหาส่วนตัว โดยเฉพาะอาจารย์เป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมาก
ในการพัฒนานิสิต บุคลิกภาพ และทัศนคติของนิสิตนักศึกษา และตัวนิสิตนักศึกษาเองก็ต้อง
พยายามศึกษาและเข้าใจสภาพของนิสิตเอง เพื่อให้ลดความกังวลและความเครียดจากปัญหา
ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วิธีการศึกษา เพื่อน และอาจารย์ อันก่อให้เกิดความหวาด
สับสนและเครียดมาก เพราะจดจำบรรยายไม่ทัน ทำรายงานไม่เป็น ไม่รู้วิธีค้นคว้า ไม่เคย
ชินกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้นิสิตปี 1 ประสบปัญหาทั้งด้านการเรียนและการปรับตัว

อาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดของ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้ให้ความสำคัญ
สำคัญแก่งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาอย่างยิ่ง และไม่ค่อยไปกว้างงานด้านวิชาการตามหลักสูตร
ปกติของสถาบันให้ความสำคัญแก่ชีวิตนอกห้องเรียน และการใช้เวลาว่างของนิสิตนักศึกษา
ไม่น้อยไปกว่าชีวิตในห้องเรียน ดังจะเห็นได้ว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษาเป็นงานที่มุ่งพัฒนา
นิสิตนักศึกษาให้มีความเจริญงอกงามในหลายด้าน งานกิจการนิสิตนักศึกษามีปรัชญาเพื่อ
เสริมสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรับภารกิจในการ
ดูแลให้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น สนุกสนาน มีความสุข
และได้รับประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจ ร่างกาย สมอง อารมณ์ ได้เต็มที่บริบูรณ์ โดย
มีแนวปรัชญาหรือแนวคิดเป็นหลักสำหรับเป็นการนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เป็นปรัชญาสำคัญของงานบุคลากร
นิสิตนักศึกษา เพื่อให้รับกับหลักการดังกล่าว งานบุคลากรนิสิตนักศึกษาพึงจัดได้ คือ งาน
กิจกรรม เพื่อพัฒนาทัศนคติที่ดี รู้จักทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน การพัฒนาบุคลิกภาพ

นิสิตนักศึกษาเอง กิจกรรมนิสิตนักศึกษาแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานกิจการนิสิตนักศึกษา แดงงานกิจกรรมนิสิตศึกษาก็ครอบคลุมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ กิจกรรมด้านกีฬา เพื่อให้มีความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย และความพร้อมเพียง สามัคคีมีน้ำใจเป็นนักกีฬา กิจกรรมด้านอาสาพัฒนา และบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อเตรียมความพร้อมในควมรับผิดชอบต่อชีวิตและความสุขของผู้อื่นในสังคมที่แตกต่างกันออกไป ฝึกความเสียสละ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความมีวินัยในตนเอง และกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม และพุทธศาสน์ประเพณี เป็นการฝึกหรือการเตรียมคน ในสังคมเป็นคนไทยที่ดี

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528: 134-135) ได้กล่าวย้่าว่า งานกิจกรรม เป็นงานสำคัญที่สุดในการพัฒนานิสิตศึกษานอกชั้นเรียน ดังนั้น จึงควรมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1. งานกิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาแต่ละคนรู้จักตนเองมากขึ้น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้แต่ละคนสามารถพัฒนาการเรียน วิชาการ สังคม ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ วุฒิภาวะสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. งานกิจกรรมช่วยเหลือและส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาจัดตั้งกลุ่ม หรือชมรมที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา
3. การเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้มีประสบการณ์ด้านการทำงานร่วมกับกลุ่มสามารถเสนอความคิดเห็น แสดงตน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาความเข้าใจ ร่วมกัน พัฒนาความเป็นผู้นำ เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างหมู่นักศึกษา รู้จักการอยู่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานอย่างมีระบบ ฝึกความคิด ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
4. การอำนวยความสะดวกในด้านการจัดและดำเนินการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ได้แก่ จัดหาสถานที่เพื่อเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม การประสานงานกับภาควิชา หรือหน่วยงานอื่น ๆ จัดหาอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม หรืออาจารย์แนะแนวที่มีประสบการณ์ด้านงานกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือให้แนวความคิดแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม
5. การพัฒนานิสิตนักศึกษามีความเป็นไทย รู้จักภาคภูมิใจในความมีเอกลักษณ์ของชาติ ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี กนตรี และนาฏศิลป์ไทย
6. การพัฒนานิสิตนักศึกษามีบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความประพฤติที่ดี กิจงาม สอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมของคนไทย และเป็นบุคคลที่มีประโยชน์เป็นที่ต้องการ

7. งานกิจกรรมช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเรียนการสอนและเป็นทางออก หากเกิดข้อขัดข้องใจในการศึกษาก็สามารถใช้กิจกรรมเป็นเครื่องผ่อนคลายความเครียด จากการศึกษาเล่าเรียนได้

ส่วนประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่ออำนวยการวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528: 133-134) ได้แบ่งเป็นรูปแบบการพัฒนา นิสิตนักศึกษาได้ ดังนี้

1. กิจกรรมพัฒนาการปกครองตนเอง ได้แก่ องค์การบริหารกิจการนิสิต นักศึกษาสโมสรนักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา
2. กิจกรรมพัฒนาสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ชมรม วิชาการต่าง ๆ
3. กิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนามารยาทและระเบียบประเพณีในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การเข้าสมาคม
4. กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและความพร้อมเพียง ได้แก่ ชมรมกีฬาต่างๆ
5. กิจกรรมพัฒนาความเสียสละเพื่อสังคม ได้แก่ ชมรมบริจาคโลหิต ค่ายอาสาพัฒนา ชมรมพิทักษ์ธรรมชาติ ชมรมผู้บริโลก
6. กิจกรรมพัฒนาศีลธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิต นักศึกษาให้มีความประพฤติและจริยาวัตรงดงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ได้แก่ ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมเด็กสมาธิ
7. กิจกรรมพัฒนาศิลปวัฒนธรรม
8. กิจกรรมนันทนาการ
9. กิจกรรมพัฒนาอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมที่เตรียมนิสิตนักศึกษาไปสู่อาชีพในอนาคต
10. กิจกรรมทางการเมือง

ฉำเนาวิ ขจรศิลป์ (ใน เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 265 กรมการฝึกหัดครู 2527: 116-121) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และมีปัจจัยหลายประการด้วยกัน ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. ปัจจัยทางค่านิยมวิชาการ อันได้แก่ การเรียนการสอนที่ให้โอกาสนิสิต

นักศึกษาได้ค้นหาความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหามากกว่าการท่องจำ หลักสูตรการสอนที่ช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจในตนเอง บุคคลในสังคมและสภาพของสังคม ตลอดจนวิชาชีพที่นิสิตนักศึกษาต้องการ

2. ปัจจัยทางกำนบริหาร อันได้แก่ ระเบียบข้อบังคับ ระบบการบริหาร นโยบาย และบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

3. ปัจจัยทางกำนกิจกรรมนิสิตนักศึกษา อันได้แก่ การจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษา เช่น บริการหอพัก บริการให้คำปรึกษา และการจัดกิจกรรมนิสิตในกำนต่าง ๆ

4. ปัจจัยทางกำนบุคลากร อันได้แก่ จำนวนและคุณภาพของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมนิสิตที่จะทำงานร่วมกับนิสิตนักศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนานิสิตนักศึกษา

5. ปัจจัยทางกำนสภาพแวดล้อม ได้แก่ ขนาดของสถาบัน อาคารสถานที่ และบริเวณต่าง ๆ ภายในสถาบัน

6. ปัจจัยทางกำนกลุ่มเพื่อน อันได้แก่ กลุ่มนิสิตนักศึกษาและปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนิสิตนักศึกษา อันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ทัศนคติ และการพัฒนาค่านิยมของนิสิตนักศึกษา

7. ปัจจัยทางกำนตัวนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นเสมือนวัตถุดิบที่จะเข้าสู่โรงงาน นิสิตนักศึกษาใหม่ที่เข้ามาสู่รั้วมหาวิทยาลัยจะมีความแตกต่างกันในทุก ๆ กำน เช่น สติปัญญา ทัศนคติ เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและการพัฒนาในกำนต่าง ๆ ของประเทศย่อมส่งผลทำให้นักศึกษานิวในปัจุบันมีวุฒิภาวะทางกำนสติปัญญาสูงกว่านิสิตนักศึกษาใหม่ในทศวรรษที่ผ่านมา

8. ปัจจัยภายนอกมหาวิทยาลัย อันได้แก่ บรรยากาศในทางการเมืองและสังคมของประเทศซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษามาก กังจะเห็นได้จากในช่วงเวลา 6 ตุลาคม 2519 ถึงปลายปี 2521 หรือในช่วงการใช้กฎอัยการศึก ซึ่งทำให้บรรยากาศทางกำนการเมืองและการทำกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาลดน้อยลง

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งถึงคุณภาพของกิจกรรมการดำเนินการทุกขั้นตอนจึงต้องอาศัยความร่วมมือและความตั้งใจของผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย อันได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา ซึ่งทุกคนจะต้องมีวัตถุประสงค์

อันแน่วแน่วร่วมกันคือ การจักกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ทั้งทางค่านิยมวิชาชีพชั้นสูง ศักยภาพ สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

ส่วนคนอื่น ๆ จะให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในแนวทางที่สอดคล้องกัน สารวจน์ บัณฑิต (2514: 28) ให้แนวคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะมีส่วนอย่างสำคัญต่อการพัฒนา และเน้นว่าครูจะต้องเป็นผู้สอนที่ดี รู้จักอบรม รู้วิธีแนะแนว ปกครองนักเรียนได้ สามารถทำกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรได้ดี เช่นเดียวกับ ไทพอยน์ สินลาร์ก (2516: 342) ที่เห็นว่า นิสิตนักศึกษาจะหวังการพัฒนาจากสิ่งที่สอนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องใช้กิจกรรมนิสิตศึกษามาร่วมช่วยสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ขึ้น

ธิดารัตน์ บุญนุช (2528: 363) ได้ให้แนวคิดที่สำคัญว่า การจัดสภาพแวดล้อมของสถาบัน ให้เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา จะมีผลโดยตรงในปัจจุบันและอนาคตที่จะทำให้นิสิตนักศึกษา มีความสามารถในการวางแผนทางชีวิตของตน การวางแผนอาชีพ ความสามารถทางสังคม ความเป็นผู้นำ และบำเพ็ญประโยชน์ สำหรับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (ใน วัลลภา เพทหัสทิน ณ อุษยา บรรณาธิการ, 2528: 49-62) ให้ความสำคัญต่อการแนะแนวว่าเป็นทางที่สำคัญทางหนึ่งของการพัฒนานิสิตนักศึกษา และ วชิรญา บัณฑิต (ใน วัลลภา เพทหัสทิน ณ อุษยา บรรณาธิการ, 2528: 77-80) เห็นว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาจะมีประสิทธิภาพ หากผู้บริหารสนับสนุนในค่านิยมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาอย่างจริงจัง และเลือกสรรอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติที่เหมาะสม

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ณ อาคารวิทยพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 5 - 7 มิถุนายน 2528 เรื่อง "การอุดมศึกษากับการพัฒนาประเทศ : การประเมินเชิงวิเคราะห์และการเสนอทิศทางการใหม่" (ใน ธิดารัตน์ บุญนุช บรรณาธิการ, 2528) ได้สรุปผลการประชุมสัมมนา เรื่อง "การอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา เอกชนบุคคลและกลุ่มคน" เฉพาะการสัมมนา "กลุ่มนิสิตนักศึกษา" ได้สรุปปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขดังนี้

ปัญหา

1. ความประพฤตินั้นไม่เหมาะสม

2. ขากระบิเยบวินัย
3. หยอนควมรู้ ทักษะและทัศนคติ

แนวทงแกไข

1. ให้อักหลักรูการเรียนการสอนเน้นการพัฒา แบบที่กระทรวงศึกษาธิการเคยเน้น เรือง พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัดศึกษา
2. อบรมเน่นาสอกแทรกให้อักศึกษาได้อเห็นควมจำเป็น ควมเหมาะสมและผลดีที่จะได้อรับจากควมเป็นผู้อมีคุณธรรมและจริยธรรม
3. ปรับหรือสร้ากระบิเยบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้อในทงปฏิบัติ และคอย ๆ แกไข
4. วิถีการสร้าทัศนคติควรียกหลักบิคารกาลาสั่งสอนบุตร เพื่อให้อเกิดควมไว้วางใจ กล้าเข้หา กล้าปรึกษา
5. ควรมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับอาจารย์ ให้อนิสิตนักศึกษามีควมศรัทธาในตัวอาจารย์ โดยอาจารย์ต้องท้าวให้ดี มีความจริงใจ เมื่อมีการทำผิดไม่ควรลงโทษทันที ควรรี้อแจงเหตุผล สอนในสิ่งที่ถูกแทนการลงโทษ ถ้าทำก็ควรส่งเสริม ชื่นชมให้กำลังใจ
6. ยอมรับสภาพของนิสิตนักศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรีชอบเข้กลุ่มเพื่อน จึงควรรี้อประโยชน์จากการที่เข้เข้กลุ่มเพื่อนให้มากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา
7. ควร เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ และนิสิตนักศึกษาเพื่อลดช่องว่าง
8. ควรลดทัศนคติในทงลบที่จะมีต่อนิสิตนักศึกษา ให้อให้หลักธรรมวินัย 4 กือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ช่วย
9. นำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการแกไขกลุ่มนิสิตนักศึกษาหอพัก จะมีประโยชน์มากในการสนับสนุน เสริมสร้าลักษณะผู้น่า ผู้ตาม และการเรียนรู้อต่าง ๆ มีการรื้อฟื้นเรื่องหอพักเพื่อจัดให้เป็นศูนย์กลางพัฒนาควมรู้ เป็นแหล่งควมรู้
10. ใช้กิจกรรมกลุ่มพุทธศาสตร์ ช่วยในการแกไขปัญหาซึ่งหลายมหาวิทยาลัยจะมีกลุ่มพุทธศาสตร์อยู่แล้ว

กลุ่มนิสิตนักศึกษามองในแง่กลุ่มคน ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตที่ต้องการ ควรจะเป็น
ดังนี้

1. มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า เข้าใจคนอื่นด้วย
2. มีความรู้มีสติปัญญา ไหวพริบ แก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่ม
3. มีความรู้ในวิชาชีพถูกต้องเหมาะสม นำไปใช้ได้
4. มีคุณธรรม จริยธรรม เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซื่อสัตย์ อหิงสา
5. มีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดีมากกว่าร้าย
6. รู้จักตัวเอง มีความเป็นไทแก่ตัว มีเอกลักษณ์ของตนเอง
7. มีทักษะทางสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ปรับตัวเอง

ได้คือ มีบุคลิกภาพดี

ในปีเดียวกันนี้ ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้
จัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง งานบุคลากรนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาเยาวชน ระหว่าง
วันที่ 28 - 30 ตุลาคม 2528 ได้ข้อสรุปการสัมมนาอันเป็นแนวคิดจากบุคลากรที่กระทำ
ภารกิจด้านกิจการนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ นับได้ว่าได้แนวคิดที่สำคัญ
ต่องานพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ควรนำมาพิจารณาดังจะกล่าวโดยสรุป ต่อไปนี้ (วัลลภา
เพ็ญสกิน ณ อยุธยา บรรณาธิการ 2529: 93-110)

1. เรื่องวินัยเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้ข้อสรุปว่า

1.1 สภาพปัญหาของงานพัฒนา เกิดจากตัวอาจารย์ผู้สอนที่จะสอนแต่
หลักการ อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบและบทบาทของตนเอง เท่าที่ควร
ค่านิยมหรือทัศนคติของตัวอาจารย์แตกต่างกัน หลักสูตรเน้นแค่วิชาการมากเกินไป นโยบาย
ที่เกี่ยวกับวินัยนิสิตนักศึกษาไม่แจ่มชัด และนิสิตนักศึกษาไม่เข้าใจเกี่ยวกับงานวินัยเท่าที่ควร

1.2 งานวินัยเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาจะพัฒนาไปในด้านใดมากที่สุด
ได้ข้อสรุปว่า จะมุ่งแก้ไขตัวนิสิตนักศึกษาเป็นหลักในด้านการตรงต่อเวลา การแต่งกาย
กิจกรรมยามว่าง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

1.3 วิธีการพัฒนาด้านตรงต่อเวลา ทำได้โดยเช็คชื่อเข้าชั้นเรียน
ไม่ยืดหยุ่นจนเกินควรจนเป็นการ เพาะนิสัยที่ไม่ดีให้แก่นิสิตนักศึกษา ควรมีโปรแกรมพัฒนา
อาจารย์ให้สำนึกหรือร่วมมือในการควบคุมนิสิตนักศึกษาให้ตรงต่อเวลา ครูต้องเป็นตัวอย่าง

สร้างความสำนึกให้เกิดขึ้น ต้องขอความร่วมมือจากอาจารย์ทุกฝ่าย

1.4 วิธีพัฒนาการแต่งกาย เห็นควรให้มีเครื่องแบบและปีกระเบียบ การแต่งกายของแต่ละสถาบัน ให้นิสิตนักศึกษา วัตถุประสงค์ของการแต่งกาย ขุนใจให้เห็นคุณค่า ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกายให้ดูภาพเรียบร้อยดูสง่างาม ขอความร่วมมือจากนิสิตรุ่นพี่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่ออบรมเพื่อน ๆ และรุ่นน้อง จักนิทรรศการการแต่งกาย เพื่อส่งเสริมนิสิตนักศึกษาให้มีระเบียบวินัยในการแต่งกาย ยกย่องผู้ที่แต่งกายดีให้กลุ่มนิสิต เห็นเป็นตัวอย่าง ให้รางวัลตอบแทน ครูมีหน้าที่ช่วยกันดูแลตักเตือนให้นิสิตนักศึกษาแต่งกายให้เรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบ

1.5 วิธีพัฒนาภิรียมารยาท ใช้วิธีการอบรมชี้แจงวัตถุประสงค์และให้ความรู้เรื่องภิรียมารยาทที่ค้งามและให้มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ขุนใจให้นิสิตมีมารยาทที่ค้งามโดยวิธีการต่าง ๆ เป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม ให้ยอมรับรองการบ้าน กิจกรรมในค้านวินัยควบคู่กับใบคะแนนแล้วแจ้งผลให้ผู้ปกครองทราบ อาจารย์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา และมีการประชุมอาจารย์ทั้งหมดเพื่อขอความร่วมมือและกิจกรรมต่าง ๆ ในค้านนี้ควรปฏิบัติต่อเนื่องกันเพื่อฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาให้มีนิสัยที่ดี

1.6 วิธีพัฒนาความรับผิดชอบหน้าที่ ทำได้โดยการให้ความรู้และสร้างสำนึกการลงโทษทำด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ใช้เมตตาธรรมเป็นหลัก ครูอาจารย์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดี จักสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม เช่น ความสะอาด กวรมีดังขะที่เพียงพอ และควรแบ่งการพัฒนาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีทั้งเป้าหมายกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย

2. เรื่องกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันของงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (1) นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมน้อย อาจารย์และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเท่าที่ควร (2) จัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสม (3) กิจกรรมชมรมต่าง ๆ มักจะคล้ายคลึงกันและบางครั้งมีความซ้ำซ้อนไม่มีการร่วมมือและประสานงานกัน (4) ขาดการวางแผน งานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่เป็นระบบระเบียบ (5) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทราบโดยทั่วกันด้วย (6) ขาดการประเมินผล

กิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงอย่างแท้จริง (7) อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษา
ขาดความเข้าใจในกระบวนการบริหาร การปฏิบัติงาน ตลอดจนกฎเกณฑ์ระเบียบทาง
ราชการ (8) ระเบียบการจัดกิจกรรมไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติกิจกรรม และ
(9) บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.2 แนวทางในการพัฒนากิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา (1) จัด
ให้มีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาประจำปีในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (2) ใน
การปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ ควร เน้นความสำคัญของงานด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้อาจารย์
ใหม่ทราบด้วย (3) มีการบันทึกเป็นผลงานของนิสิตนักศึกษาในการทำกิจกรรมที่ดี เป็น
ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและชุมชน (4) ปรับปรุงโปรแกรมการศึกษา ทั้งในและนอกชั้น
เรียนให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (5) จัดอบรมเข้มผู้เข้าปฏิบัติงาน (บุคลากรและนักศึกษา)
(6) หาวิธีให้อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทใหม่มากขึ้น (7) พยายามเสนอแนะให้มีการวางแผน
กิจกรรมและกำหนดการให้ตรงตามเป้าหมาย และใช้การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเป็น
เครื่องมือ (8) กิจกรรมแรกที่จัดให้นิสิตนักศึกษาควรมีความประทับใจ ถือเป็นรอย
ประทับใจครั้งสำคัญ (9) ควรปรับปรุงแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกีฬาเพื่อสุขภาพ
สำหรับการแข่งขันไม่ควรให้ความสำคัญกับการเอาชนะมากเกินไป จนเป็นการส่งเสริม
ทัศนคติและนิสัยในทางชั่ว (10) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่ออาชีพเสริมอาชีพ หรือกิจกรรม
ที่จะทำให้เกิดอาชีพรองแก่นิสิตนักศึกษาต่อไปในกรณีว่างงาน (11) สถาบันควรจัดกิจกรรม
ที่กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรม และ (12) สนับสนุนให้มีการ
วิจัยและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนิสิตนักศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบัน

2.3 สมาชิกกลุ่มได้เสนอความคิดเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาที่คาดหวังว่า
ก้านสติปัญญา ได้รับความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ศึกษาเล่าเรียน มีความคิดริเริ่มสร้าง
สรรค์ มีความสามารถในการวางแผนชีวิต และมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา
ก้านร่างกาย มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ แข็งแรง มีทักษะทางกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพ ก้านจิตใจ
อารมณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบมีวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มี
รสนิยมที่เหมาะสม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และดำรงตนตามหลักคุณธรรม 4
ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รักษาความสัจ ฝึกตนเอง ชุมใจ ออกทนออกกลั้น
เสียสละ) ก้านสังคม เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ใจกว้างวางใจให้เป็นประโยชน์ สนใจสภาพแวดล้อม

ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ มีมโนทัศน์ ชีวทัศน์ และโลกทัศน์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการสื่อความหมาย มีบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาของสังคมและกล้าแสดงออก

กลุ่มสัมมนาได้เสนอความคิดเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาที่ตกหวังในลักษณะของคำขวัญ

4 ความคิด ดังนี้

- (1) เป็นคนดี มีคุณธรรม นำสังคม
- (2) ก.ป.ร. หมายถึง ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภาคภูมิ
ประพฤติกี่ ปฏิบัติคนดี ปฏิบัติ
รอบรู้ เร่งรัก รับไซ้
- (3) ร่วมกิจกรรม ทำประโยชน์ กอบาามุข
- (4) 3 ก็ ความรู้ก็ ความกึกก็ การใช้ชีวิตก็

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2524: 1.3-1.4) ได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (15-25 ปี) ระยะยาวแห่งชาติ และเสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนไว้ ดังนี้

1. เยาวชนมีเกียรติ สิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หลักความเชื่อพื้นฐานในการพัฒนา จึงมีไข่หล่อหลอมเพื่อให้เยาวชนแปรสภาพตามแต่จะต้องการได้ โดยปราศจากการคำนึงถึงศักยภาพ พลัง และบทบาทของเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง การพัฒนาสังคม และความสามารถในการตัดสินใจได้เองด้วย
2. การพัฒนาคน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในช่วงชีวิตหนึ่ง ๆ ต่างก็มีจุดวิกฤติและจุดเน้น อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรับรู้ โดยเฉพาะค่าน การปรับตัว และการปรับบทบาทอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ช่วงชีวิตของเยาวชนก็มีไคร่อกพ้นไปจากมัจฉัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว
3. ความสัมพันธ์ระหว่างมัจฉัยต่าง ๆ ปรากฏชัดขึ้น กล่าวคือ ความยากจน สภาพทุโภชนา การมีโรคภัยไข้เจ็บ ความค้อยโอกาสทางการศึกษา ความไม่รู้ การขาดทักษะเชิงวิชาชีพ การไม่มีงานทำ การเพิ่มประชากร การไม่ได้รับการพื้นฐานที่ทั่วถึงและบริการที่ขาดคุณภาพ มัจฉัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาเยาวชน โดยทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและเสริมใให้มีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่สร้างปัญหา

ให้แก่เยาวชนเอง อันมีผลให้เยาวชนบางกลุ่มกลายเป็นปัญหาของสังคมในที่สุด ด้วยเหตุนี้ การที่จะพัฒนาตัวเยาวชนไปตามลำพังจะไม่ได้รับผลเท่าที่ควร

4. เยาวชนเป็นช่วงที่คาบเกี่ยวระหว่างช่วงชีวิตความเป็นเด็กและความ เป็นผู้ใหญ่ยิ่งไปกว่านั้นเยาวชนเป็นผู้สืบเนื่องมรดกทางวัฒนธรรมและความอยู่รอดของชาติ จึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ คอเนื่องจากความสนใจที่ให้เมื่ออยู่ในวัยเด็ก เพื่อให้ เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

5. เยาวชนเป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนา และสามารถเป็นผู้ดำเนินการพัฒนา ได้ด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยเฉพาะ เยาวชนที่มีโอกาสมากกว่า จะต้องช่วยพัฒนาผู้ที่ค่อยโอกาส ยิ่งกว่านั้นการพัฒนาเยาวชนให้ เกิดผลจริงจังนั้น ไม่อาจทำเฉพาะตัวเยาวชนเพียงคนเดียว แต่จะต้องมีการพิจารณาการ พัฒนาสังคมและเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและต้องลงทุน สูง จึงควรระวังมิให้เกิดการสูญเปล่า โดยใช้วิธีป้องกันมากกว่าการแก้ไข

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้งในต่างประเทศ และในประเทศ รวมทั้งนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (15-25 ปี) ระยะยาวแห่งชาติ ดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า แม้ว่าจะมีแนวคิดที่หลากหลายที่กล่าวถึงองค์ประกอบและปัจจัยของการพัฒนานิสิต นักศึกษา ที่แตกต่างกันสามารถกล่าวได้ว่า เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาใน 4 ทิศทาง ซึ่งเป็น จุดลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชน กล่าวคือ การพัฒนาค่านิยมสุขภาพกายและจิต การ พัฒนาค่านิยมปัญญาและความสามารถ การพัฒนาค่านิยมอาชีพ และการพัฒนาค่านิยมคุณลักษณะทาง สังคม คุณธรรมและจริยธรรม อันเป็นทิศทางการพัฒนาเยาวชน ตามนโยบายและแผนพัฒนา เยาวชน (15-25 ปี) ระยะยาวแห่งชาตินั่นเอง ซึ่งจะแยกกล่าวแต่ละค่านิยมดังต่อไปนี้

ก. การพัฒนาค่านิยมสุขภาพกายและจิต

สถาบันอุดมศึกษาจะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ และพัฒนา ให้ถึงซึ่งศักยภาพที่ควรจะเป็นไปได้ หากละเลยต่อการพัฒนาค่านิยมสุขภาพกายและจิตของนิสิต นักศึกษา ด้วยเหตุที่สุขภาพเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการดำรงชีวิต ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสว่า "อโรคยา ปรมา ลาภา." แปลความตามนักสุขวิทยาว่า "ผู้มีสุขภาพก็คือผู้โชคดี"

แม้แต่สุภาษิตอาหรับโบราณยังกล่าวไว้ว่า "He who has health has hope, and he who has hope has everything" ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีสุขภาพดีย่อมมีความหวัง และผู้ที่มีความหวังย่อมไข่ทุกสิ่งทุกอย่าง และนักปราชญ์เช่น อริสโตเติล ก็ไข่ไข่ไข่ความสำคัญ ของสุขภาพเขาไว้ว่า ก่อนให้การศึกษาคนใด ๆ แก่เด็ก จะต้องทำให้เขามีสุขภาพดีเสีย ก่อน และอาจกล่าวได้ว่า สุขภาพคือวิถีแห่งชีวิต (Health is away of life). สุขภาพ เป็นทั้ง Means และ Ends (สุชาติ โสมประยูร 2525: 2) ดังนั้น การที่สถาบันการศึกษาจะพัฒนานิสิตนักศึกษาในค้ำต่าง ๆ ให้ถึงศักยภาพที่ควรจะเป็นของแต่ละคนนั้น สถาบัน จะต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่ต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนิสิตนักศึกษาเป็นอันดับแรก

1. สุขภาพ (Health)

องค์การอนามัยโลก (ใน สุชาติ โสมประยูร 2525: 1) ไข่ไข่ความหมายของ สุขภาพ ไว้ว่า "สุขภาพ คือ ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและ จิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี มิใช่จะหมายถึงแต่เพียงความปราศจากโรคภัย ไข่เจ็บ และทุพพลภาพเท่านั้น"

2. แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรื่องสุขภาพซึ่งผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้องกับงานพัฒนานิสิตนักศึกษาจะต้องคำนึงถึงและนำไปใช้เป็นพื้นฐานที่เป็นสาระของ การจักกิจกรรม นิสิตหรือการจักดำเนินการทุกอย่างเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา สุชาติ โสมประยูร (2514: 20-21) ไข่กล่าวไว้ว่า เรื่องสุขภาพนั้นมักจะมีองค์ประกอบที่เป็นแนวความคิดสัมพันธ์ กัน 3 มิติอยู่เสมอ และองค์ประกอบแต่ละกลุ่มจะพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนี้

2.1 สุขภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย สุขภาพทางร่างกาย สุขภาพทางจิต และสุขภาพทางสังคม

2.2 องค์ประกอบของสุขภาพ ประกอบด้วย กรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรม

2.3 พฤติกรรมทางค้ำสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ

2.4 ความสมดุลย์ทางค้ำสุขภาพ ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนและนันทนาการ

2.5 โครงการสุขภาพในสถานศึกษา ประกอบด้วย การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ

3. สุขภาพกาย (Physical health)

สุขภาพกาย คือ สภาวะแห่งความสมบูรณ์ทางกาย การมีร่างกายที่เจริญเติบโตตามวัย มีภาวะทางโภชนาการดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ทุพพลภาพ มีสมรรถภาพทางกายดี ในการดำรงรักษาสุขภาพกายให้อยู่ในสภาวะที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นจะต้องเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายอยู่เสมอ สมรรถภาพทางกายหมายถึง สภาวะร่างกายที่มีความแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว อึดทน ไม่พิการ และมีความต้านทานโรคภัยไข้เจ็บได้ จะเห็นว่าร่างกายที่มีสมรรถภาพหรือฟิต หรือสมบูรณ์นั้น ซิกพงษ์ ไชยวสุ (2528: 90) กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายได้แก่ (1) ความแข็งแรง (2) ความอ่อนตัว (3) ความคล่องแคล่วว่องไว (4) ความทนทาน (5) ปราศจากความพิการ (6) ความต้านทานโรค สมรรถภาพทางกายเสริมสร้างได้ด้วยการออกกำลังกายแบบต่าง ๆ การออกกำลังกายจะเป็นวิธีที่สำคัญที่สุดของการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย

เกี่ยวกับประโยชน์ของการออกกำลังกายนั้น วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ (2523: 2-15) กล่าวว่า การออกกำลังกายโดยสม่ำเสมอเป็นประจำ และเพียงพอแก่ความต้องการ จะช่วยทำให้ความดันและไขมันในเลือดลดลง อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อ กระดูก หัวใจ ปอด ระบบประสาท การย่อยอาหารและการขับถ่ายทำงานได้ดีขึ้น เป็นผลทำให้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ มีสุขภาพสมบูรณ์และสมรรถภาพของร่างกายสูง สามารถประกอบกิจกรรมหรือการงานต่าง ๆ ได้ดีมีประสิทธิภาพ เป็นระยะเวลายาวนานโดยไม่เหน็ดเหนื่อย และเมื่อเลิกงานแล้วร่างกายจะหายเหนื่อย สามารถคืนสู่สภาพปกติได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่เคยออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับ ซิกพงษ์ ไชยวสุ (2528: 95) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายแบบต่าง ๆ นั้นมีประโยชน์มากเพราะว่า ขณะออกกำลังกาย หัวใจจะเต้นเร็วขึ้น แรงขึ้น เมื่อออกกำลังกายเป็นประจำไปไครยะหนึ่งแล้วชีพจรจะเต้นช้าลง ปริมาณโลหิตจะเพิ่มมากขึ้น ปริมาณโลหิตจะถูกฉีดจากหัวใจแต่ละครั้งจะเพิ่มขึ้น โลหิตจะไปยังกล้ามเนื้อต่าง ๆ ใ้มากขึ้น เนื่องจากจะมีเส้นโลหิตฝอยในกล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อหัวใจและระบบไหลเวียนโลหิต

ระบบหัวใจ กล้ามเนื้อ ข้อต่อ กระดูก ระบบย่อยอาหาร ระบบน้ำเหลือง และมีผลต่อสุขภาพจิต

ในคํานการจัคบริการทางพลศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ฟอง เกิดแก้ว (2525: 40) ใค้ชี้ให้เห็นว่า สถาบันการศึกษาควรจัคบริการทางพลศึกษา เพื่อปูพื้นฐาน กํานความสมบูรณ์แข็งแรง กํานสุขนิสัย ทักษะทางกีฬาและการเคลื่อนไหว ความรู้เกี่ยวกับการออกกําลังกาย การกีฬา และนันทนาการ ตลอดจนวิธีการที่จะทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดแก่เยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เป็น พลังสำคัญของชาติที่พร้อมทั้งกําลังกาย กําลังความคิด เพื่อให้เขาเหล่านี้ใค้มีนิสัยการออก กําลังกาย บํารุงรักษาสุขภาพเพื่อความยืคยาวของชีวิต อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและ ประเทศชาติใค้มากที่สุด และ สํานาว์ ขจรศิลป์ (ใน บทความทางวิชาการ เอกสาร การนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 265 กรมการฝึกหัดครู 2527: 118-119) กล่าว่า กิจกรรมนิตศึกษาคํานกีฬาเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่ใค้พัฒนานิสิตนักศึกษาในคํานสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพราะการเล่นกีฬาเป็นการออกกําลังกายอย่างหนึ่ง และ ถ้ใค้ออกกําลังกายเป็นประจำในปริมาณที่พอควรแล้วจะเป็นการเพิ่มความแข็งแรงใค้กับ ร่างกายทำให้รู้สึกสดชื่น และมีความคํานทานโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อนิสิตนักศึกษาใค้รับผลของ การออกกําลังกายจากการเล่นกีฬา หรือเห็นคุณค่าของการออกกําลังกาย ดังใค้กล่าวมา แล้วก็จะทำให้ นิสิตนักศึกษาเกิดทัศนคติที่คิต่อการออกกําลังกาย จะทำให้ นิสิตนักศึกษาเล่น กีฬาเพื่อการออกกําลังกายเป็นชีวิตประจำวันตลอดไป ซึ่งจะทำให้ นิสิตนักศึกษาเป็นผูมี ร่างกายแข็งแรง และสามารถทำงานหนักอื่นจะทำให้สามารถใค้ความรู้ที่ใค้ศึกษาเล่าเรียน มาใค้อย่างเต็มที่ ดังนั้น แนวคิดหลักของการคํานงานทางการกีฬาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยควรถัก หรือคํานการใค้สอดคล้องกับความสนใจของ นิสิตนักศึกษาทุกระดับ ทุกกลุ่ม ดังนี้

3.1 สำหรับ นิสิตนักศึกษาที่ยังไม่มีทักษะในคํานกีฬาควรถัก กลุ่ม นิสิตนักศึกษาที่มาจากภาควิชาพลศึกษาช่วยสอนทักษะคํานกีฬา ใค้ นิสิตนักศึกษาที่มีความ สนใจ

3.2 สำหรับ นิสิตนักศึกษาที่มีทักษะทางคํานกีฬา แต่ต้องการ ใค้ อุปกรณ์กีฬา มหาวิทยาลัยควรถัก เปิดห้องอุปกรณ์กีฬา เพื่อให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาและ

ข้าราชการ

3.3 สำหรับนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไป ควรส่งเสริมให้นักศึกษาดำเนินกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพขึ้นเป็นประจำ

3.4 สำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีทักษะในค่านักกีฬาและมีความประสงค์ที่จะเข้าแข่งขันกีฬา ควรจัดการแข่งขันกีฬภายในสถานบันให้นักศึกษานักศึกษากลุ่มต่าง ๆ

3.5 สำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีทักษะในค่านักกีฬาอย่างดี ควรส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน โดยสนับสนุนกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาในชมรมกีฬาประเภทต่าง ๆ

3.6 สำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถพอที่จะแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศได้ ก็ควรได้รับการสนับสนุนให้นักศึกษาได้เป็นตัวแทนของประเทศเพื่อเข้าร่วมแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ

วิธีการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนานิสิตนักศึกษาดังกล่าวนั้น องค์ประกอบของฝ่ายดำเนินการกีฬาทุกแผนก จะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แผนกเวชศาสตร์การกีฬาจะต้องทำการตรวจสอบสุขภาพนักกีฬาทุก ๆ ภาคการศึกษา ศูนย์ฝึกร่างกายนักกีฬา ซึ่งอาจใช้อุปกรณ์ในการเพาะกายเพื่อให้นักกีฬาได้บริหารกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ ให้มีความแข็งแรงในการเล่นกีฬาและเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดจากการ เล่นกีฬาคด้วย แผนกกีฬาเพื่อสุขภาพพลานามัยจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเป็นประจำ ทั้งในรูปกีฬาเพื่อนันทนาการ การออกกำลังกาย และการแข่งขันกีฬภายในสถาบันทุกระดับ แผนกประชาสัมพันธ์จะต้องประชาสัมพันธ์กิจกรรมกีฬาทุกระดับทุกประเภทให้ อาจารย์ ข้าราชการ และนิสิตนักศึกษาได้ทราบ และได้มีโอกาสเข้าร่วมเพื่อพัฒนาร่างกายโดยทั่วถึงกัน (สำเนา ขจรศิลป์ 2527: 119)

4. สุขภาพจิต (Mental Health)

สุขภาพจิตคือ หมายความว่า "สุขภาพของจิตที่เป็นสุข และมีอารมณ์มั่นคง สามารถจะปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงมาก ๆ ได้ มีสมรรถภาพในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความพอใจ" (ณ แสงสินแก้ว ใน มุกดา สุขสมาน 2528: 133) หรือหมายถึงความสามารถทางจิตของบุคคลในการปรับตัวให้มีความสุขและ

เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ก็ โดยปราศจากความคับข้องใจและความวิตกกังวล (ปฐม นิคมานนท์ 2521: 274) หรือหมายถึง สมรรถภาพในการปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงสถานการณ์ที่กำลังจะมาถึงด้วย โดยมุ่งในเรื่องจิตใจโดยเฉพาะ (สุนันท์ พิพัฒน์เพ็ญ 2528: 104)

การที่นิสิตนักศึกษาจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี จะต้องเป็นผู้มี ลักษณะสำคัญ 3 ลักษณะดังนี้ (สุชาติ โสภประยูร, 2525: 75)

4.1 รู้จักและเข้าใจตนเอง ได้แก่ ยอมรับและพอใจใน สภาพความเป็นอยู่ของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ แก่ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย ตนเองได้ ยอมรับในความผิดหวังและพอใจในความสำเร็จของตน ยิ้มแย้มแจ่มใสและร่าเริง เบิกบานอยู่เสมอ

4.2 รู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้แก่ เข้ากับเพื่อนฝูงได้ทุกประเภท โดยไม่แสดงการเหยียดหยาม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยสุจริตใจ มีความสนใจและรักใคร่ผู้อื่น สามารถเป็นไต่ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

4.3 ยอมเผชิญกับความไม่จริงในชีวิต ได้แก่ สามารถที่จะ เปลี่ยนแนวความคิด ความหวังของตนเองได้ สามารถตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่าง ฉับพลัน ขึ้นมมยินดีในกิจการงานของตนเอง มีคติประจำใจตนเองที่ว่า "ชีวิตคือการแก้ปัญหา ปัญหาเป็นแนวทาง" หรือ "เมื่อชีวิตไม่สิ้นก็ค้นไป เมื่อไม่ค้นก็สิ้นใจ" สามารถปรับตัวเอง ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ

ส่วนการที่จะพิจารณาว่า นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีสุขภาพจิตเป็น อย่างไรอยู่ในระดับปกติหรือไม่ มุกดา สุขสมาน (2528: 138-139) ได้กล่าวถึง บรรทัดฐานที่ใช้ประเมินค่าสุขภาพจิต โดยพิจารณาจากหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการ ผู้มีสุขภาพจิตดีมักจะเป็นผู้ที่ได้รับความต้องการตามที่ตนต้องการ ตั้งแต่ความต้องการระดับแรก เป็นความต้องการพื้นฐาน ทางสรีรวิทยา ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ความต้องการได้รับการนับถือ และความต้องการระดับห้า คือ ความต้องการในการทำงานให้สำเร็จ

2. จุดมุ่งหมายหรือหลักชัย การที่มีจุดหมายปลายทางใน ชีวิตในระหว่างเป็นนิสิตนักศึกษา หรือในขณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม เป็นสิ่งที่ดีเพราะจะทำให้

มีทิศทางของการกระทำ ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานสำคัญคือ สุขภาพจิตดีและจุดหมายปลายทางนั้น จะต้องเป็นจริงได้

3. การรู้จักตัวเอง สำหรับผู้ที่มีสุขภาพจิตดี จะต้อง รู้จักตัวเอง ยอมรับตัวเอง มีความเชื่อมั่นต่อตัวเอง และสามารถรู้จักคนอื่นและจุดเด่นของ ตัวเอง รู้จักวิธีแก้ไขปรับปรุงตัวเอง เมื่อรู้ข้อผิดพลาดต่าง ๆ จุดสมมติที่ทำให้มนุษย์มองเห็นตัวเองได้ก็คือ ต้องมีความหวัง ความศรัทธา ความยึดมั่น และความออกทนแข็งแรง การวิเคราะห์ตนเอง จะทำให้ยากหากร่างกายอ่อนเพลีย ขาดอาหาร หรือการเจ็บป่วย ทางกาย การรักษาสุขภาพกายให้ดีจึงเป็นพื้นฐานของสุขภาพจิต

4. การเจริญเติบโตและพัฒนาการ การเจริญเติบโต ของมนุษย์ตามปกติจะทำให้พัฒนาการทางจิตใจมีความคู่กันไป

5. พื้นฐานของความรัก ความรักเป็นทัศนคติที่แสดงออก ของความรู้สึกที่จะดูแลผู้อื่น รวมทั้งแรงผลักดันอย่างแรงกล้าที่จะสร้างและช่วยเหลือผู้อื่น ความรักจะเป็นสิ่งสร้างสรรค์ในค่านิยมความเข้าใจตัวเอง การเสียสละ การยอมรับตัวเอง ความรักทำให้มนุษย์มีคุณค่าและเจริญขึ้น พัฒนาการของมนุษย์จะสมบูรณ์ไม่ได้ถ้าปราศจาก ความรัก

6. การยอมรับความจริง หมายความว่า ตระหนักต่อ ความจริงต่าง ๆ ที่อยู่ใ้สภาพแวดล้อมรอบตัวและสามารถจะทำให้เหมาะสมกับตัวเอง ซึ่ง แสดงว่ามีสุขภาพจิตที่ดีที่เข้าใจถึงความเป็นจริง และรับรู้โดยไม่บิดเบือนความจริง เช่น เรียนได้เกรดไม่ดี หรือเสียคนรัก สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาสามารถจะ เปรียบเทียบกับความจริงอย่างไรบ้าง การกล้าที่จะเผชิญเหตุการณ์เหล่านี้และยอมรับโดยไม่เกิด ปัญหาอื่น ๆ เป็นการทดสอบสุขภาพจิตอย่างหนึ่ง

7. ประสพการณ์ทางอารมณ์ จะต้องรู้จักวิธีจะควบคุม อารมณ์ และรักษาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของตัวเองได้ โดยไม่แสดงอาการภายนอกให้ ปรากฏมากเกินไป ต้องปรับให้พอเหมาะกับสภาพแวดล้อม การควบคุมอารมณ์มากเกินไป หรือเก็บกักความรู้สึกมากเกินไป จะทำให้มีความกระทบกระเทือนต่อสุขภาพจิต

8. ความสุข ความสุขนี้เป็นลักษณะที่สำคัญที่แสดงลักษณะ ของสุขภาพจิต ผู้ที่ปรับตัวได้ดีในเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมจึงจะเป็นผู้ที่มีความสุข

มนุษย์จะมีความสุขสมบูรณ์ ถ้าเขามีความสุข มีสุขภาพดี และมีการดำรงชีวิตที่ดี ความสุข สุขภาพดีเป็นผลมาจากการปรับตัวอย่างดี ทั้งกายปรับตัว ภายในร่างกายและสภาพแวดล้อมภายนอก

การส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นิยมสุขภาพจิตดีนั้น สุนันท์ พิพัฒน์เพ็ญ (2528: 105) เสนอแนะไว้ดังนี้ (1) ฝึกให้นักศึกษารู้อัจฉริยภาพ ใฝ่ทำงานทำเป็นประจำ ไม่ให้มีเวลาว่างมากเกินไป (2) แนะนำส่งเสริมให้รู้จักตนเอง (3) จัดกิจกรรมกลุ่มให้นักศึกษาให้ทำงานร่วมกัน จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น (4) จัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้เข้าร่วมอยู่เสมอ (5) การยกย่องและชมเชยเกี่ยวกับการทำดี และความสามารถด้านต่าง ๆ เป็นการเสริมแรงใจ

เนื่องจากสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นของคู่กัน มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ซึ่งชาวกรีกโบราณกล่าวว่า "Mens sana in corpore sano." และ จอห์น ล็อก (Jhon Locke) แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า "A sound mind in a sound body" หมายถึง "จิตที่สดชื่นแจ่มใสย่อมอยู่ในร่างกายที่สุขสมบูรณ์" ดังนั้น การเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพ จึงต้องพัฒนาควบคู่กันไปให้สมดุล จะละเลยเสียส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้ (สุชาติ โสมประยูร 2525: 2)

การพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตนั้น กิจกรรมนันทนาการ จะมีส่วนอย่างสำคัญ เพราะคุณค่าของนันทนาการหมายถึงคุณค่าที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ได้รับความเพลิดเพลินทำให้เกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทำให้ร่างกาย จิตใจที่รู้สึกสุขภาพปกติ หลุดจากการเมื่อยล้า ดังที่ ฟอง เกิกแก้ว (2527: 33-35) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนันทนาการว่า การพัฒนาค่านสุขภาพนั้นว่าเป็นความมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการ เพราะการที่บุคคลจะมีสุขภาพดีหรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติ ในยามว่างเท่ากับการปฏิบัติในช่วงเวลาของการทำงาน อากัปกิริยาที่บุคคลกระทำในยามว่างเป็นสิ่งที่วัดคุณภาพทางค่านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสุขภาพทางจิตของบุคคลได้ และในทางที่สอดคล้องกัน กิจกรรมพลศึกษาสามารถจัดให้เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดผลสร้างสรรค์ทางค่านอวัยวะ จิตใจ และสุขภาพทางจิตของบุคคลได้ด้วย กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เกิดการ

ตอนคลายความตึงเครียดจากภารกิจการทำงาน เป็นโอกาสที่ทำให้บุคคลสัมผัสปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลที่ไ้รับนี้จะส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจักกิจกรรมนั้นพบากการที่เหมาะสมตามความสนใจของนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอจักเป็นแนวทางอันสำคัญเพื่อพัฒนาก้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

เมื่อพิจารณาถึงนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (15-25 ปี) ระยะยาวแห่งชาติ (2524: 1.6-1.8) ใ้ชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของบุคคลนั้นเป็นไปเรื่อย ๆ และต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาแต่ละก้าน แต่ละช่วงชีวิต และแต่ละคนไม่เท่ากัน ย่อมช้าเร็วแตกต่างกัน และด้วยภาวะเจริญเติบโตของร่างกายอย่างรวดเร็ว และมีการพัฒนาการทางก้านเพศซึ่งเป็นเรื่องใหม่ของชีวิต โดยทั่วไปแล้วเยาวชนจึงมีสภาพดังนี้ (1) ก้านความต้องการก้านโภชนาการ ช่วงอายุนี้เป็นช่วงที่ต้องการอาหารที่เป็นประโยชน์และมีปริมาณมาก อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของร่างกายซึ่งต้องใช้พลังงานมาก อาจมีอาการหิวง่ายนอนง่าย เหนื่อยและอ่อนเพลียง่ายด้วยถ้าอาหารไม่เพียงพอ (2) การรักษาความสมดุลย์ของร่างกาย ระบบต่าง ๆ ภายในตัวบุคคลถูกรบกวนจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงอาจทำให้เกิดความไม่สมดุลย์ได้ เช่น ความต้องการวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ (3) การเคลื่อนไหว ยังขาดการประสานงานที่กลมกลืนระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อ เป็นเหตุให้ขาดความระมัดระวังแรง ชูม่งาม ชูมขาม เป็นต้น การออกกำลังกายและการฝึกกีฬาจึงมีส่วนสร้างเสริมให้เกิดการประสานระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ และใ้เกิดประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย (4) การพักผ่อน เยาวชนต้องการพักผ่อนหลับนอนใ้มากและเพียงพอ แต่เยาวชนไม่ค่อยสนใจเรื่องการพักผ่อนนัก ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการทางก้านสติปัญญาและสังคมกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่เหมือนกัน จึงมักมีกิจกรรมมากมายโดยมิใ้คำนึงถึงการสงวนกำลังของตน ดังนั้น การจักกิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อสุขภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาเช่นเยาวชน (15-25 ปี) โดยทั่วไป

สรุปใ้ได้ว่า เนื่องจากพฤติกรรมทางก้านสุขภาพจะมีองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ พฤติกรรมแต่ละอย่างมักจะไม่เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้นรวม ๆ กันและพึ่งพาอาศัยกัน การเสริมสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมอย่างใ้ใดอย่างหนึ่ง จะเป็นการพัฒนาพฤติกรรมอื่น ๆ ไปด้วย

(นิภา มบุญปิจู 2527: 82) ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาชั้นสูงสภาพกายและจิต จึงต้องหาแนวทางพัฒนาพฤติกรรมทางสุขภาพ ทั้งด้านความรู้ การปฏิบัติ และทัศนคติ ให้กลมกลืนสัมพันธ์กัน และอย่างสม่ำเสมอ

ข. การพัฒนาทางสติปัญญาและความสามารถ

พัฒนาการด้านสติปัญญาและความสามารถถือเป็นการพัฒนานิสิตนักศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษทุกยุคทุกสมัย เพราะถือว่าสติปัญญาและความสามารถเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาการดำเนินชีวิต มีเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสามารถอนุมาน อุปมาอุปไมย ตลอดจนสังเคราะห์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อบูรณาการให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ และคนในวัยที่เป็นนิสิตนักศึกษาเป็นวัยที่ต้องการได้รับพัฒนาทางด้านสติปัญญาสูงสุด

เพียเจต์ (Jean Piaget ใน Dorothy Rogers 1972: 166) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางสติปัญญาของวัยรุ่นหรือวัยที่เป็นนิสิตนักศึกษาไว้ว่า เป็นช่วงหลังจากที่เด็กได้ผ่านขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาในระดับพื้นฐาน 3 ระดับ คือ sensorimotor activity, preparational thought and concrete operation วัยรุ่นทั่วไป ระยะเวลาที่ต่อจากระดับพื้นฐานดังกล่าว จะมีความสามารถคิดได้อย่างมีระเบียบ สร้างสมมุติฐาน ในปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถจำแนก วิเคราะห์ เปรียบเทียบเหตุผลต่าง ๆ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ แนวคิดต่าง ๆ ได้ดี ความสามารถเหล่านี้จะเริ่มตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป ลักษณะที่เห็นได้ชัดว่าสติปัญญาแตกต่างไปจากวัยเด็ก ได้แก่ (1) มีความสามารถในการวิเคราะห์ได้หลายแง่หลายมุมขึ้น (2) ลักษณะการคิดมักเป็นแบบ Deductive คือวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยเหตุผลมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะการคิดแบบวิทยาศาสตร์ (3) ในการแก้ปัญหาทั่วไป วัยรุ่นมักจะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อแสวงหาคำตอบโดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือข้อสรุปต่าง ๆ

เปอร์รี่ (William Perry ใน M. Lee Upcraft 1982: 43-44) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมและสติปัญญา อันได้มาจากประสบการณ์และงานวิจัยของเขาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เขาตั้งสมมุติฐานว่า "นิสิตนักศึกษาได้เปลี่ยนแปลงจากการมองโลกอย่างแคบ ๆ มาสู่ความซับซ้อนสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ

มากขึ้นตามลำดับ 9 ชั้นด้วยกัน ในช่วงของการพัฒนาตามขั้นต่าง ๆ นิสิตนักศึกษาจะต้องใช้ความรู้ ค่านิยม ความเฉลียวฉลาดมากขึ้น และด้วยเอกลักษณ์ของเขา การมองโลกอย่างเข้าใจขึ้น ค้นพบความหมายต่าง ๆ ต้องการมีส่วนร่วมงานพัฒนาต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง" จากแนวความคิดของ Perry นั้น Patricia King ได้สรุปพัฒนาการ 9 ชั้น ลงเป็น 4 ลักษณะ

(1) Dualism ถ้า นิสิตนักศึกษามีสติปัญญาและความรู้สึกเพียงหาคำตอบที่แน่นอนอยู่แล้วว่าถูกหรือผิด คำหรือชาว เท่านั้น จะถือว่า มีพัฒนาอยู่ในระดับบคลิกภาพขั้นปกป้องตนเอง หรือประเภทล้อยตามกฎเท่านั้น

(2) Multiplicity เป็นระดับที่สูงขึ้นมาจาก Dualism เริ่มมองเห็นว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือคำตอบต่าง ๆ อาจจะมีได้หลาย ๆ อย่าง โดยมีความคิดกว้างขึ้น ไม่ได้ยึดอยู่ในความเชื่อที่ตายตัว

(3) Relativism รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม หาคำตอบเอง เริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ของทฤษฎีต่าง ๆ หักคักสนใจสิ่งที่จะยืนยันความถูกต้องและใช้ได้

(4) Commitment in Relativism เป็นพัฒนาการขั้นที่ นิสิตนักศึกษารู้จักคักคักสนใจ โดยยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นและยืนยันความคิดนั้น พิจารณาความสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น

นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (15-25 ปี) ระยะยาวแห่งชาติ (2524: 1.3-1.4) ได้วางแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชนด้านสติปัญญาและความสามารถว่า เยาวชนทุกคนต้องได้เรียนรู้เรื่องของธรรมชาติและสังคม มีทักษะในการวิเคราะห์ วิพากษ์ การสังเคราะห์และบูรณาการความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ นอกจากนั้น เยาวชนยังมีทักษะว่า การพัฒนาความสามารถ ความรู้และทักษะนั้นต่อเนื่องและเป็นไปได้ตลอดชีวิต เยาวชนจะต้องสร้างความสนใจรอบตัวและรอบค่าน ตระหนักในศักยภาพของตนเอง และได้หาความรู้ และทักษะเพิ่มเติมตลอดเวลา แม้ว่าจะประกอบอาชีพแล้วก็ตาม เยาวชนจึงมีส่วนในการให้ความคิดเห็น อุทิศความสามารถและการสร้างสรรค์ของตน ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สำหรับการพัฒนาเยาวชนในอุดมศึกษานั้น สุนน อมรวิวัฒน์ (ใน วัลลภา เพพหัสติน ๗ อยู่ชยา บรรณาธิการ 2528: 82-90) ได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ พอสรุปได้ว่า การดำเนินการที่จะทำ ให้เยาวชนในระดับอุดมศึกษา

เป็นคนดีในสังคมไทยนั้น ความหวังอยู่ที่ว่า การอุดมศึกษามีลักษณะที่แทรกซึมเข้าไปอยู่ในจิตใจของผู้เรียน หรือว่าเป็นเพียงลักษณะฉาบพาดและเคลือบภายนอกของตัวนิสิตเท่านั้น เขาจะถูกเกณฑ์เข้ามานั่งในห้องแล้วให้บอกสิ่งที่เขาเคยฟังมา และถูกเกณฑ์ให้เขียนสิ่งที่เขาเคยอ่านมา และไม่ไ้มีอะไรเลยที่ทะลุเข้าไปถึงหัวใจของเขา แล้วจากหัวใจและสมองของเขา จึงจะฉายก่อกำเนิดออกมาสู่กิริยาท่าทางคุณลักษณะภายนอกและบุคลิกภาพของคนที่เป็นบัณฑิต คนที่มีการศึกษา แต่สังคมไทยคงไม่ต้องการเช่นนั้น หากแต่การศึกษาหมายถึง การฝึกหัดอบรมในชนิดที่คงปลูกและฝังเข้าไปในหัวใจของผู้เรียน จำต้องมนสิยเขาให้คุณสมบัติทั้งหลายเกิดขึ้นจากภายในแล้วฉายออกมาภายนอกมากกว่าที่จะเป็นการฉาบพาดเคลือบจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาผู้สอนจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ การจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์และสิ่งเร้าที่ดี ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงความสามารถ มีความคิดการเลือกและการตัดสินใจอย่างเต็มที่ นิสิตนักศึกษาต้องได้รับการปลูกฝังความสำนึกและคุณสมบัติทางสังคม เพื่อให้เขาเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ลักษณะภายนอกที่เขาจะต้องได้รับการปลูกฝัง คือ ต้องเป็นผู้มีสุขภาพและอนามัยที่ดี มีบุคลิกภาพส่วนตัวและส่วนที่กลมกลืนผสมผสานกับคนส่วนใหญ่ คือ มนุษย์สัมพันธ์ มีคุณธรรมนำคุณวุฒิ ส่วนคุณสมบัติภายในต้องมีสุนทรียภาพในใจ มีจิตใจที่เป็นอิสระ เป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้อื่น เป็นผู้นำ และเป็นผู้นำที่มีระเบียบวินัย และการพัฒนานิสิตนักศึกษาจะยึดหลักการที่สำคัญ คือ บัณฑิตที่ทั้งวิชาการและวิชาชีพเป็นมนุษย์ที่มีค่าแก่สังคม หลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการผสมผสานกลมกลืนอย่างใกล้ชิดส่วนในทุกเรื่อง หลักความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หลักการให้โอกาส หลักความสัมพันธ์ต่อกัน และถือว่านิสิตนักศึกษาเป็นมนุษย์มีหัวใจ มีชีวิต มีอารมณ์ มีความรู้สึก ให้โอกาสเลือกตัดสินใจ รวมทั้งมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องจัดสิ่งแวดล้อม และการจัดกิจกรรมที่จะเร้าให้เขาเกิดการคิดและเรียนรู้ขึ้น ส่วนการสอนของอาจารย์นั้นเป็นสิ่งที่จะต้องทบทวนมากที่สุด

แนวทางพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของนิสิตนักศึกษาแนวทางหนึ่ง ที่ควรนำมาพิจารณาคือ การศึกษาโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการเรียนรู้แนวหนึ่งจากหลาย ๆ แนว ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้เป็นวิธีการที่สามารถอธิบายด้วยภาษาทางการศึกษาสมัยใหม่ว่า มีลักษณะบูรณาการของหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนว และหลักการสอน อย่างผสมกลมกลืน ใกล้ชิดส่วนสมดุลย์กัน สามารถนำมาประยุกต์

ใช้ในการเรียนการสอนปัจจุบันได้ การสอนโดยสร้างศรัทธา เริ่มต้นจากหลักการของ พระพุทธศาสนาที่ว่า มนุษย์ทุกคนจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้ามีความมั่นใจในตนเอง มีสติปัญญาและมีความสามารถ พุทธศาสนิกชนจะปฏิบัติตนตามพุทธธรรมได้ก็ เมื่อมีความเชื่อมั่นด้วยเหตุผลและปัญญาต่อพระรัตนตรัย ศรัทธาหรือความเชื่อนั้นนี่เองเป็นบ่อเกิดของฉันทะ ความไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทำให้ยากมันพากเพียร ผีอกหักอบรมคนทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์

ศรัทธาหมายถึงความเชื่อและความรู้สึกซาบซึ้ง ซึ่งเกิดจากความ มั่นใจในเหตุผลว่า มั่นใจว่าเป็นไปได้ มั่นใจว่ามีคุณค่า มั่นใจว่าสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริง ศรัทธาที่แท้ตามนัยแห่งพุทธศาสนา สุมน อมรวิวัฑน์ (2528: 55) กล่าวว่า มี๒ศรัทธา ที่ใช้อารมณ์เงินลิ้มเหตุผล แต่ศรัทธาต้องมีปัญญาเป็นตัวควบคุม ส่งเสริมความคึกคึกเริงร่า และใฝ่ทดลองปฏิบัติจนประจักษ์ความรู้จริงด้วยตนเองสิ้นความสงสัยและเกิดศรัทธา ดังนั้น ในกระบวนการของการศึกษาอบรม ศรัทธาจึงเกิดจากองค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. บุคคลผู้สั่งสอน แนะนำ อบรมนั้น พร้อมด้วยคุณสมบัติของ กัลยาณมิตร
2. ผู้สั่งสอนอบรม มีความรู้จริง สามารถสั่งสอนอบรมด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างได้ผล
3. ผู้สั่งสอนอบรม จักสภาพแวดล้อม อุปกรณ์ และตัวอย่างที่น่าสนใจ เราให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ในกระบวนการแห่งความเจริญของปัญญา (หรือการพัฒนาปัญญา) นั้น พระราชวรมุนี (ใน สุมน อมรวิวัฑน์ 2528: 57-58) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่จักว่าเป็น ระยะของศรัทธาได้คร่าว ๆ คือ

1. สร้างทัศนคติที่มีเหตุผล ไม่เชื่อหรือยึดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพียงเพราะฟังตาม ๆ กันมา เป็นต้น (ตามแนวกาลามสูตร)
2. เป็นผู้ทรงสงสัยจะ (สัจจานุรักษ์) คือยินดีรับฟังหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความเห็นต่าง ๆ ของทุกฝ่ายทุกด้าน ด้วยใจเป็นกลาง ไม่ด่วนตัดสินสิ่งที่ยังไม่เห็นไม่รู้ว่าแท้จริง ไม่ยืนยันกรณาดิถีคติแต่สิ่งที่ตนรู้หรือคิดเห็นเท่านั้นว่าถูกต้องเป็นจริง

วิทยาศาสตร์ กล่าวคือ (1) การตระหนักในปัญหา (2) การแสวงหาวิธีการหรือแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหา (3) การวิเคราะห์ข้อมูล (4) การสรุปตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุด และ (5) การนำไปปฏิบัติและตรวจสอบ สำหรับบทบาทของอาจารย์ผู้สอนเพื่อพัฒนาความสามารถของนิสิตนักศึกษาในการคิดเป็น ทำเป็นนั้น สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศที่เกื้อหนุน ให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นกันเอง ว่างใจกัน เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ผู้สอนเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นผู้ร่วมคิด และทำหน้าที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งเท่าเทียมกับสมาชิกคนอื่น ๆ

2. การฝึกหัดคิดในชั้นเรียน พยายามหาเทคนิค หากำตอบหาอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเสรี และคิดอย่างมีเหตุผล อย่างรอบคอบ ใช้ทั้งวิธีระดมพลังความคิดของแต่ละคนและคิดรวมกลุ่ม การอภิปรายในกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

3. การจัดประสบการณ์เสริมนอกชั้นเรียน เช่น การทัศนศึกษา การจัดหาข่าวสาร ความรู้ โดยใช้สื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสม การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น

จากแนวคิดนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา เพื่อให้สามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้นั้น จะต้องดำเนินถึงการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้คิดฝึกฝน ใ้คิด ใ้กระทำ ใ้แสดงออกในชั้นเรียน และจัดประสบการณ์นอกชั้นเรียนอย่างเพียงพอด้วย

ไพฑูริย์ สีนลารักษ์ (2524: 217-218) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีในการสอนในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของนิสิตนักศึกษา ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาเป็นผู้มีอุมมคติสูง มีความหวังสูง มีความตั้งใจสูง (มีแนวโน้มที่จะลดลงในปีหลัง ๆ) เพราะฉะนั้นจึงต้องสอนสิ่งที่เป็นความหวัง ในสิ่งที่เป็นอุมมคติ รักษาอุมมคติและความหวังไว้ ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาที่แก้ไขได้ สิ่ง que เห็นได้ (ผู้สอนมีอุมมคติเป็นความหวัง เป็นแบบอย่าง)

2. นิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในสังคมสิ่งแวดล้อม ต้องการความรับผิดชอบและแก้ปัญหาสังคม มีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียเปรียบ (มีแนวโน้มที่จะสนใจสังคมน้อยลงไปในปีที่ต่อ ๆ ไป) การสอนจึงควรชี้ให้เห็นถึงปัญหาในสังคม สัมพันธ์กับชีวิต เป็นปัญหาที่แท้จริง ใกล้เคียงกับสังคมจริง สอนด้วยปัญหา ภัยของจริง ชีบทบาทของผู้เรียน (เห็นปัญหาเห็นของจริง เห็นบทบาทของตัวเอง)

3. นิสิตนักศึกษาที่มีความเป็นอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบการขู่เข็ญบังคับ (มีแนวโน้มที่จะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองในปีต่อ ๆ ไป) การสอนจึงต้องให้โอกาสผู้เรียน ให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ให้เหตุผลด้วยตนเอง ให้เลือกและเรียนรู้เอง ไม่ควรบังคับหรือขู่เข็ญให้ยอมรับความเชื่อของครูหรือของใคร (ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำอะไรด้วยตนเอง)

4. นิสิตนักศึกษามีลักษณะไม่เชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งง่าย ๆ ค่อด้านการบังคับสั่งสอนในค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ (มีแนวโน้มที่จะยอมรับค่านิยมบางอย่างโดยไม่มีเหตุผลในปีต่อ ๆ ไป) การสอนจะต้องให้ข้อมูลให้ข้อเท็จจริงไม่ปิดบังอำพรางข้อเท็จจริง อธิบายด้วยเหตุผล ให้อิสระ เสรีภาพ ให้คิดเอง เห็นเอง เชื่อเอง เสนอแนวคิดหลาย ๆ อย่างให้เลือก (ชี้ให้เห็นเหตุผลไม่เอาแคใจผู้สอน)

5. นิสิตนักศึกษามีความสนใจการเปลี่ยนแปลง อยากเห็นสิ่งที่คิดว่า มีความสามารถในการคิดประดิษฐ์ (มีแนวโน้มที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นในปีต่อ ๆ ไป) การสอนจึงต้องมีทางออกให้และเป็นทางออกที่เป็นไปได้ ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เปิดโอกาสให้แสดงออก ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น (ทดลองลงมือทำ แก้ปัญหา ปรับปรุง)

6. นิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับกลุ่มสูง สนับสนุนกลุ่มแนวคิดเดียวกัน สงสัยและไม่ไว้วางใจกลุ่มอื่น (มีแนวโน้มที่จะแยกจากกลุ่มในปีต่อ ๆ ไป) การสอนจึงใช้กลุ่มให้เป็นประโยชน์ ให้โอกาสได้จัดกลุ่ม จัดสมาคม ฯลฯ มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (สัมมนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น)

7. นิสิตนักศึกษามีความสามารถทางบุพธิปัญญาสูง มีความออกหนสูง หุ้มเห้ให้กับสิ่งที่ตนเองสนใจเต็มที่ (มีแนวโน้มที่จะไม่ใช้ความสามารถเต็มที่ในปีหลัง ๆ) การสอนจึงเน้นให้วิชาการที่ยากและซับซ้อนได้ ให้ทำงานหนักได้ (ถ้ามีเหตุผลพอ) ให้ช่วย

งานที่เป็นประโยชน์ (บทบาทของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีมากขึ้น)

8. นิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจหลายอย่าง ชอบรวมกิจกรรมหลายอย่างพบคนหลายประเภท (มีแนวโน้มที่จะคิดแคบเฉพาะตัวเองมากขึ้นในปีต่อ ๆ ไป) การสอนจึงจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีโอกาสเลือก ให้ได้ทำอะไรที่เป็นตัวของตัวเอง ให้ได้ทดสอบกับคนประเภทต่าง ๆ (ให้เสรีภาพในการศึกษา การเขียน อย่างเต็มที่)

ค. การพัฒนาบ้านอาชีพ

การพัฒนานิสิตนักศึกษากันอาชีพเป็นที่ทางการพัฒนาที่สำคัญ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2524: 3.6) ได้กำหนดแนวคิดพื้นฐานไว้ว่า เยาวชน (15-25 ปี) หรือคนในวัยศึกษา เป็นนิสิตนักศึกษาต้องมีโอกาสเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ เฉพาะอย่างยิ่ง ตระหนักในความถนัด และความสนใจของตนเอง เยาวชนต้องพยายามช่วยตัวเองให้ได้มากที่สุด ในการสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจของตนเองของครอบครัว และประเทศชาติ ทั้งนี้เยาวชนพึงสำนึกว่า การทำงานเป็นหน้าที่และเป็นสิ่งที่มีเกียรติ เยาวชนจึงมีความต้องการและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานไปในแนวทางที่จะไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ไม่ว่าจะงานนั้นจะเป็นงานด้าน การศึกษา งานเตรียมอาชีพหรืองานอาชีพ และในขณะเดียวกัน เยาวชนต้องการความคุ้มครองในการประกอบอาชีพและสวัสดิภาพตามสมควร

จากการสัมมนาวิชาการเรื่อง มหาวิทยาลัยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 6 (ทบทวมหาวิทยาลัย 2526: 23) ได้ข้อสรุปว่า ความไม่สอดคล้องของการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริงนั้นมีสาเหตุมาจาก (1) เวลาในการวางแผนและสำเร็จการศึกษาไม่พอเหมาะกับระยะเวลา (2) บัณฑิตที่มุ่งรับราชการและรับจ้างงานมากเกินไป (3) บัณฑิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของสังคม (4) บัณฑิตที่ไม่สามารถสร้างงานเองได้ (5) บัณฑิตที่ติดตามแรงกดดันทางการเมือง และ (6) บัณฑิตที่เพื่อการหางานในเมืองมากกว่านอก จากนั้นเกี่ยวกับการจ้างงานมีประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การควบคุมการขยายอัตราข้าราชการของรัฐมีส่วนทำให้โอกาสในการได้งานของบัณฑิตบางส่วนลดลง และต้องไปหางานทำในภาคเอกชนมากขึ้น คุณภาพของบัณฑิตที่มีอยู่ไม่ตรงกับคุณภาพที่นายจ้างในภาคเอกชน

ต้องการ มิได้เป็นเพราะบัณฑิตคือคุณภาพเสมอไป ปัจจุบันการผลิตบัณฑิตบางสาขามีจำนวน มากเกินความต้องการของตลาดแรงงาน และสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งผลิตบัณฑิตที่ซ้ำซ้อนกัน

หากจะกล่าวถึงคุณลักษณะที่นายจ้างภาคเอกชนต้องการสำหรับการ บรรจุตำแหน่งงานใหม่ ๆ นั้น นอกจากจะเป็นผู้ที่มาจากสาขาที่ต้องการแล้ว ยังต้องพิจารณา องค์ประกอบอื่น ๆ อีก ในเรื่องนี้ สมัคร ัญญามาตรัตน และ ประภิต วิริโยทัย จาก สมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (ใน ธิการัตน์ บุญนุช บรรณาธิการ 2528: 233) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องคุณสมบัติที่ต้องการจากบัณฑิต คือ (1) เรียนเก่ง ฉลาด มนุษย์สัมพันธ์ดี มีศาสตร์ในการรูใจ (2) มีประสบการณ์ในการทำงาน เป้าภาคปฏิบัติมาก (3) การเป็นผู้ร่วมงาน มีส่วนในการบริการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4) การมีพื้นฐาน ความคิดเกี่ยวกับการลงทุน และ (5) มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาขณะที่ศึกษา อยู่ในมหาวิทยาลัย เพราะถือว่าผ่านประสบการณ์เหล่านี้ทำให้ทดลองตัว รู้จักการทำงานดี ปรียบตัวได้

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นจะต้องจัดประสบการณ์ให้นิสิตนักศึกษา มีทักษะ มีแนวคิดและมีความรู้ในค่านวิชาชีพ โคเฮน (Cohen ใน ธิการัตน์ บุญนุช บรรณาธิการ 2528: 234) ได้วิจัยบทบาทของมหาวิทยาลัยที่จัดการ เรียนการสอนเพื่อ ให้นิสิตนักศึกษามีทักษะค่านวิชาชีพไว้ว่า วิธีสอนที่มีใช้กันอยู่ยังไม่ค่อยหนัก เช่น วิธีการ สอนแบบบรรยาย (Lecture) เป็นการเน้นบทบาทของผู้สอนในวิธีการสอนทางเดียว นิสิต นักศึกษายังไม่มีการการจับประเด็นต่าง ๆ เมื่อฟังบรรยาย นิสิตนักศึกษาจึงเชื่อมโยง ความเข้าใจตามประสบการณ์การรับรู้ของตน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเรียนรู้และทักษะหรือ ในวิธีการสอนแบบสัมมนา ที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก็ยังไม่ค่อยมากนัก เนื่องจาก หัวข้อสัมมนายังเป็นหัวข้อทางค่านวิชาการ ไม่ใช่ค่านวิชาชีพ ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจ การ เกรงกลัวอาจารย์ เกิดความงอแงในชั้นเรียน ดังนั้นการเรียนรู้ค่านวิชาชีพจึงไม่มี ประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ นอกจากการเรียนตามเนื้อหาวิชาและการฝึกปฏิบัติ ตามทฤษฎีแล้ว ควรจะ (1) การเรียนรู้และร่วมงานกับผู้ใช้วิชาชีพทางอาชีพต่าง ๆ (2) การทำงานเป็นกลุ่ม มีใช้ฝึกแต่เพียงการ เป็นผู้นำผู้ตามเท่านั้น แต่ต้องฝึกการประสาน งานกับกลุ่มผู้นำอื่น ๆ อีกด้วย (3) การรู้จักแสวงหาความรู้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ใ้ทันต่อเหตุการณ์ (4) การจัดการให้มีความสามารถเรื่องความรับผิดชอบและการจัดการ

ไว้ประสิทธิภาพ และ (5) สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดหลักสูตรที่สนองต่อความรู้ทั้งที่เป็น
รูปนัย (Formal) และอรูปนัย (Informal) สำหรับผู้เรียนในสถาบันหรือผู้ที่จบจาก
สถาบันไปแล้วให้มีโอกาสเรียนต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ รับการถ่ายทอดความรู้ที่ช่วยให้มี
ทักษะการทำงานมากขึ้น

แต่ขณะเดียวกันจะพบว่า หลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาได้รับเสียง
เรียกร้องจากสังคมว่า หลักสูตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม
ได้เต็มที่ ประเทศยังขาดหลักสูตร เบ็ดเสร็จระยะสั้นต่าง ๆ ที่น่าจะเหมาะสมกับสภาพ
เศรษฐกิจและสังคมไทย ดังที่ ประยูร ศรีประสาธน์ (2527: 68) กล่าวว่า หลักสูตรที่
จัดสอนหลายหลักสูตรใช้มานานโดยไม่มีการพัฒนาให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน
วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เนื้อหาหลักสูตรมีแนวโน้มจะชอยย่อยมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผล
มาจากความพยายามขยายหน่วยงานเพื่อเปิดวิชาที่อาจารย์ถนัดทำเท่านั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลง
หลักสูตรควรมีความชัดเจนและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีวัตถุประสงค์ว่า
ผู้เรียนจบแล้วจะทำอะไรได้บ้าง ไม่ใช่เรียนเพื่อรู้เพียงอย่างเดียว และ วุฒิเทพ อินทปัญญา
(2528: 93) ได้เสนอแนะว่า ในประเทศไทยจะเห็นว่าสาเหตุที่มีบัณฑิตบางส่วนว่างงานก็
เนื่องมาจากสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตโดยไม่คิดความต้องการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน
อย่างใกล้ชิด ทำให้ไม่สามารถปรับหลักสูตรได้เร็วพอในเมื่อบทบาทของสถาบันการศึกษาวาง
ไว้เจาะจงมากเกินไป ความเป็นจริงแล้วควรจัดเตรียมบัณฑิตนักศึกษาเพื่อการจ้างงานและ
การสร้างงานเองให้มากขึ้น เนื่องจากผู้จบจากสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้าง และ
ตลาดแรงงานในอนาคตไม่ใช่ทำงานในค่านสาวิชาที่ตนเรียน ตลาดแรงงานเป็นตลาดเปิด
ซึ่งการจัดฝึกอบรมบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ ทักษะที่ตรงกับความต้องการ จะช่วยให้มีงานทำ
มากขึ้น

ส่วนนี้ที่ต้องสร้างขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษาในค่านอาชีพ คือ การทำงาน
มีใจแต่เพียงอาชีพรับจ้างอย่างเดียว บัณฑิตอาจสร้างงานเองได้ ดังที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
(ใน ธิลาวัฒน์ บุญบุช บรรณาธิการ 2528: 236) ได้แบ่งประเภทของการมีงานทำออก
เป็น 5 ประเภท คือ นายจ้าง ลูกจ้างรัฐ ลูกจ้างเอกชน ผู้ทำงานส่วนตัว และผู้ทำงาน
ให้แก่ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ดังนั้น การสร้างงานตนเองจึงหมายถึงการทำงานส่วน
ตัว และการทำงานให้แก่ครอบครัว คำว่า "ผู้ทำงานส่วนตัว" หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจ

ของตนเอง หรือได้ดำเนินการร่วมกับผู้อื่นในรูปของห้างหุ้นส่วน โดยหวังผลกำไร หรือ ส่วนแบ่งและไม่จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในฐานะลูกจ้าง และคำว่า "ผู้ทำงานให้แก่ครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้าง" หมายถึง ผู้ซึ่งทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นาของเกษตรกร หรือใน ธุรกิจของหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครัวเรือน ในสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ขยายตัวในปัจจุบัน การเตรียมพร้อมให้ลิสต่นักศึกษาสร้างงานเอง จึงเป็นแนวโน้มที่ถูกพิจารณามากขึ้น

เพื่อสนับสนุนแนวคิดนี้ให้ลิสต่นักศึกษาเกิดสำนึกในการสร้างงานตนเองนั้น มีแนวทางที่เป็นไปได้อย่างยิ่ง เนื่องจากการสร้างงานตนเองเป็นการสร้างงานที่ไม่เป็นระบบดังที่ วันเนา บุณสุข (2528: 58) ได้สรุปลักษณะการสร้างงานที่ไม่เป็นระบบไว้ ดังนี้ (1) เป็นการง่ายที่จะประกอบกิจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมเป็นสำคัญ วงเงินลงทุนไม่มาก (2) เป็นกิจการที่มีขนาดเล็กระดับครอบครัว มีการจ้างงานตนเอง และครอบครัวเป็นสำคัญ จะมีการจ้างลูกจ้างอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก (3) เป็นการดำเนินการต่อเนื่องกันมาแบบสืบทอดมรดกเป็นสำคัญ (4) ในการผลิตใช้แรงงานคนเป็นสิ่งสำคัญ และ คัดแปลงเทคโนโลยีบางอย่างมาใช้ (5) ความชำนาญได้รับจากการมีประสบการณ์จากการปฏิบัติ ถ้าจะมีการฝึกอบรมก็มาจากระบบโรงเรียนเป็นสำคัญ และ (6) ตลาดสินค้าหรือ การบริโภคเป็นตลาดภายในประเทศและภายในท้องถิ่น ไม่มีการควบคุมแลกเปลี่ยนให้แข่งขัน โดยเสรี ดังนั้น การพัฒนานิสต่นักศึกษาเพื่อสร้างงานตนเอง สถาบันอุดมศึกษาต้องมีแหล่ง ข้อมูลอาชีพ การจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อให้ลิสต่นักศึกษาได้ทราบถึงลักษณะ และวิธีการ จักการโดยมีผู้ทำงานจริงเป็นวิทยากร

การพัฒนานิสต่นักศึกษาค้นอาชีพนั้น จะต้องใช้กระบวนการหลาย ๆ อย่างนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในรายวิชาตามหลักสูตรของสาขาวิชาการ และวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพอันเป็นภาคภูมิใจ และการฝึกปฏิบัติ หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามสถานประกอบการจริงอย่างมี ประสิทธิภาพและเพียงพอแล้ว จะต้องมีการเสริมหลักสูตรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ อย่าง ต่อเนื่อง ดังนั้นงานด้านกิจการนิสต่นักศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานิสต่นักศึกษา ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประกอบอาชีพของนิสต่นักศึกษาเมื่อสำเร็จการ ศึกษาไปแล้ว เพราะว่าการประกอบอาชีพเป็นเรื่องสลับซับซ้อนและมีทฤษฎีอาชีพหลายอย่าง ทั้งนี้ถือว่า เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะซึ่งเรียกว่า ผู้ให้คำปรึกษา

ทางอาชีพ ในยุคที่มีการแข่งขัน การเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาจำต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ความสามารถและความถนัดของนิสิต การวิจัยความต้องการของตลาด เป็นต้น จึงสามารถประกันความสำเร็จและการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาได้ ดังที่ ทองเวียน อมรรชกุล (2525: 60-61) กล่าวถึงแนวปฏิบัติในการพัฒนาอาชีพให้แก่ นิสิตนักศึกษาว่า มหาวิทยาลัยควรจัดหน่วยงานขึ้นเรียกว่าศูนย์พัฒนาอาชีพ (Career Development Center) ซึ่งศูนย์ดังกล่าวจะมีผู้ให้คำปรึกษาทางอาชีพประจำอยู่ภายในศูนย์ อาจมีการให้ข้อมูลหรือจัดให้มีห้องสมุดทางอาชีพแก่นิสิตนักศึกษา การให้คำปรึกษาทางอาชีพและอื่น ๆ ในการนี้ควรจัดบริการ ดังต่อไปนี้

1. จัดโครงการพัฒนาอาชีพ (Career Development) ทั้งนี้ อาจจัดโครงการร่วมกับคณะวิชาหรือภาควิชา เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้ประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ
2. จัดให้มีการอบรม สัมมนา และจัดวันอาชีพ (Career Days) ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ อาจจัดเอกสารเผยแพร่แก่นิสิตเป็นประจำ
3. จะต้องสอนรายวิชาเกี่ยวกับอาชีพศึกษา (Career Education) ทำการวิจัยความต้องการของตลาด ตลอดจนการให้คำปรึกษาแก่นิสิตในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาทางอาชีพ
4. จะต้องจัดให้มีแบบทดสอบทางอาชีพ และแบบทดสอบความสนใจ ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย
5. จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวประสานงานติดต่อกับหน่วยงานทั้งภาคเอกชนและราชการ เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะนิสิตที่มีความจำเป็นทางการเงิน และนิสิตที่ต้องการทดลองทำงานในอาชีพที่ตนสนใจจะยึดเป็นหลักในชีวิต ทั้งนี้งานดังกล่าวอาจจะเป็นงานที่ทำในระหว่างเรียนหรือระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อนก็ได้
6. สำหรับการหางานของนิสิตระหว่างเรียน จะต้องมีการรณรงค์ในเรื่องการ เปลี่ยนทัศนคติของนิสิตที่มีต่อผู้ทำงานไปค่ายเรียนไปค่าย ให้เกิดทัศนคติในแง่ที่เกิดความภาคภูมิใจในการช่วยเหลือตนเอง หาใช่เป็นเรื่องของความมาลาละอายเสียความเป็นสง่า ศักดิ์ศรีและนำความอับยศฐามาสู่วงศ์ตระกูลแต่อย่างใดเลย

นวลศิริ เป่าโรหิย์ (ใน วัลลภา เพชรหัสทิน ๗ อุษยา
 บรรณาธิการ 2528: 58-59) ได้กล่าวถึงการแนะแนวเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในส่วนที่
 เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาบ้านอาชีพให้แก่ นิสิตนักศึกษานั้น
 ควรให้ศูนย์แนะแนวดำเนินการดังนี้ (1) จัดให้มีห้องสมุดอาชีพและการศึกษา (2) จัด
 งานวันอาชีพ (3) จัดในรูปแบบวิชาเสริมหลักสูตรสั้น ๆ ซึ่งการจัดให้ความรู้ในระยะ
 สั้น ๆ เช่น 5 วัน หรือ 1 เทอม (ฝึกต่อกันทุกอาทิตย์ ๆ ละ 2-3 ชั่วโมง) สิ่งที่จะสอนก็
 ควรเป็นสิ่งที่นิสิตต้องการรู้ เช่น เทคนิคการตัดสินใจ เทคนิคการสัมภาษณ์ในการสมัครงาน
 หรือวิธีการวางแผนการใช้ชีวิตและเวลา (4) ศึกษาค้นหาแหล่งงานให้นิสิตทำ (5) ศึกษาค้น
 กับหน่วยงานราชการและเอกชนเพื่อรวบรวมข้อสนเทศเพื่อจะได้อบรมที่ทันสมัย รู้แนวโน้ม
 ความต้องการของตลาดแรงงาน ได้ข้อมูลที่ตรงและรวดเร็วมาบริการ นิสิตนักศึกษา การ
 บริการแนะแนวดังกล่าวถ้าจัดได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตามที่ควรจะเป็นแล้วจะเกิด
 คุณค่าและคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่นิสิตนักศึกษาของสถาบัน เป็นการช่วยเหลือทางด้านจิตใจ
 ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจตนเอง พัฒนาศักยภาพของคนที่ห้อยงานได้เต็มที่ เข้าใจในตัวเลือก
 และสามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การดำเนินการเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาค้นอาชีพที่สำคัญที่สุด คือ
 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือ การฝึกงาน ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการ เตรียมคนเพื่อ
 เข้าสู่งานอาชีพต่าง ๆ ดังที่ ฮาร์บิสัน และ เมเยอร์ (Harbison และ Myers 1964:
 2) กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือการฝึกงาน เป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูน
 ความรู้ ฝึกฝีมือในการทำงานและความสามารถของบุคคลทั้งมวลในสังคมใดสังคมหนึ่ง และ
 ฟลิปโป (Flippo 1966: 268) กล่าวว่า การฝึกสอน การฝึกงาน หรือการฝึกอบรม
 เป็นกระบวนการของการสร้างเสริมเพิ่มพูนความรู้ และทักษะหรือความชำนาญให้แก่ผู้
 ปฏิบัติงาน หรือคนงานแต่ละคนในขอบเขตของการปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง และการฝึก
 ประสบการณ์วิชาชีพนั้น มิได้มีแบบอย่างที่ตายตัว แต่ควรให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
 และฝึกความสามารถในการปรับตัว เพื่อทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้อย่าง
 เหมาะสมและบังเกิดผลดี (ปรีชา เศรษฐ์ธร 2520: 357) สำหรับโอกาสการได้งาน
 ทำของผู้จบสาขาอาชีพนั้น ส่วนใหญ่จะต้องฝึกหัดอย่างดี โดยเริ่มทำงานส่วนตัวขนาดเล็ก
 ก่อน เมื่อมีประสบการณ์และได้ศึกษาทฤษฎีเพิ่มเติม อาจสร้างหรือขยายงานธุรกิจภายหลัง

กล่าวโดยสรุป แนวทางพัฒนากำหนดอาชีพให้แก่นิสิตนักศึกษา จะต้องเน้นด้านความถนัด ความสนใจ เจตคติ และทักษะทางวิชาชีพ และเน้นที่จะให้เขาช่วยตัวเองให้มากที่สุด นิสิตนักศึกษาจะต้องได้รับการฝึกภาคปฏิบัติ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากแหล่งประกอบการจริงให้มากขึ้น ได้เข้าร่วมกิจกรรมนิสิตเพื่อพัฒนาตนเอง ฝึกการเป็นคนสู่งาน รับนิคชอบ มีส่วนในการบริการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้ที่จะทำงานเป็นกลุ่ม สามารถยอมรับตนเองและปรับตัวได้ดี รวมทั้งได้รับการอบรมมนัสย์ให้มุ่งสู่งานอาชีพอิสระและการสร้างงานตนเองให้มากขึ้น และสามารถเข้าใจสภาพการเมืองงานทำและพร้อมที่จะเผชิญชีวิตในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตด้วยกระบวนการแนะแนวอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ง. การพัฒนาบุคลิกภาพด้านสังคม คุณธรรมและจริยธรรม

ทิศทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมและจริยธรรม กระบวนการสร้างเสริมบุคลิกภาพ คุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องทำไ้ยาก และเป็นปัญหาสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาเสมอมา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2524: 1.21) ใ้ชี้ให้เห็นถึงสภาพและปัญหาการพัฒนาการด้านสังคม บุคลิกภาพและค่านิยมของเยาวชน ซึ่งควรนำมาตระหนักในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การขาดความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ผู้เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการพัฒนาทางสังคมบุคลิกภาพ ทำให้พฤติกรรมที่เป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโดยปกติบางด้านถูกมองไปว่าเป็นสิ่งไม่ดี และผู้ใหญ่ตนเอง นอกจากจะไม่ช่วยย้ให้เยาวชนพัฒนาและเข้าใจตนเองดีพอแล้ว ยังอาจกลายเป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่เยาวชนอีกด้วย

2. เยาวชนขาดความเข้าใจตนเองดีพอ เป็นเหตุให้ปัญหาคำถามการปรับตัวและการพัฒนาตนเองมีผลในการสะสมปัญหาเพิ่มพูนให้ตนเอง ทั้งปัญหาทางจิตใจและบุคลิกภาพ

3. การขาดความสำนึกถึงของเยาวชนและผู้ใหญ่ อันเนื่องมาจากความเคยชินในเรื่องการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ก็ดี หรือการขาดความกล้าหาญของผู้ใหญ่ใน

การเสริมสร้างเยาวชนให้มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองก็ดี มีผลต่อการสร้างพื้นฐานบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคงตั้งแต่วัยเด็กไปสู่วัยเยาวชน อันอาจมีผลทำให้เยาวชนถูกชักจูงไปทางใดก็ได้โดยง่าย

4. ระบบสังคมและการปฏิบัติที่หละหลวมของโลกต่าง ๆ มีผลให้บุคคลสำนึกถึงความอยู่รอดของตนเอง คังนั้น สังคมไม่สามารถสาธิตตัวแบบที่ดีหรือบุคคลตัวอย่างให้เยาวชนได้เห็นเป็นแบบอย่าง อันเป็นเหตุให้เยาวชนสับสนในการสร้างความเชื่อของตนเกี่ยวกับความคิงาม และความถูกต้อง

5. การขาดความเข้าใจ ความรักและความอบอุ่น อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูก เป็นเหตุสำคัญอันกับแรกในการสร้างบุคลิกภาพที่มั่นคง การขาดสิ่งเหล่านี้มีผลลัดกกันให้เยาวชนหันเหไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา

6. มีผลการวิจัยที่แสดงว่า ครูในเขตเทศบาลและในกรุงเทพมหานคร มีเจตคติค่อนักเรียนในทางลบมากกว่าครูนอกเขตเทศบาลหรือในชนบท ในทำนองเดียวกัน นักเรียนในเขตเมืองและในกรุงเทพมหานครมองครูในแง่ลบมากกว่านักเรียนมองครูในชนบท ช่องว่างทางเจตคติที่มีค่อนั้น มีผลในการเพิ่มปัญหาเยาวชน

7. เยาวชนมีแรงจูงใจและกำลังที่จะทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีบั้นทางเศรษฐกิจต่ำ แต่มีโอกาสน้อยที่จะได้ทำงานหรือมีกิจกรรมโครงการคังกล่าว

8. มีการวิจัยที่แสดงผลว่า เยาวชนส่วนใหญ่เริ่มคานึงถึง "การเสียสละ" เป็นข้อพิจารณาที่สำคัญข้อหนึ่งในการเลือกอาชีพ แทนที่จะคานึงถึง "อำนาจ" และ "เครื่องแบบ" เช่น ในทศวรรษก่อน ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของคานิยมในเรื่องอาชีพของเยาวชน แต่ในขณะที่เดียวกันเยาวชนยังไม่ค่อยตระหนักในคุณค่าทางการทำงานและการออมมากนัก

9. เยาวชนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างในการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์เป็นสำคัญ ยังขาดการพัฒนาความสนใจคานึกกีฬาและศิลปะวัฒนธรรมต่าง ๆ ในรูปของงานอดิเรก

10. เยาวชนปรารถนาที่จะไปหาปรัชญาในชีวิต ปรัชญาทางศาสนา และอุดมการณ์คานต่าง ๆ แต่สถาบันทางสังคมและการศึกษา ยังไม่ก่อให้เกิดสิ่งเหล่านี้แก่เยาวชนอย่างถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอ อันมีส่วนลัดกกันให้เยาวชนอยู่ในภาวะที่คองคางทาง

จิตและซาคที่เป็คมมากขึ้น

11. เยาวชนที่มีค่านิยมทางศาสนาอยู่ในเกณฑ์ค่านั้น สาเหตุสำคัญคือ ไม่มีการอบรมสั่งสอนค่านศาสนาในครอบครัว และพ่อแม่ก็ไม่สนใจศาสนา ทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันทางสังคมเมืองในปัจจุบันก็ไม่ได้ให้ความสนใจค่านนี้อย่างลึกซึ้งจริงจัง จึงนัก ผลการวิจัยแสดงว่าชนบทลดความสนใจค่านศาสนาลงเมื่อเข้ามาอยู่ในเมือง

12. มีช่องว่างระหว่างเยาวชนกับกลุ่มบุคคลอื่น โดยเยาวชนให้คุณค่าสูงค่านความรักอิสรเสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นตัวของตัวเอง ความสุขในชีวิตครอบครัว การมีเพื่อน การปรับตัวให้เข้ากับโอกาสสิ่งแวดล้อม และการมีค่านรัก และให้คุณค่าต่ำในเรื่องความอ่อนน้อม เชื่อฟังการมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่งและให้อภัย หากไม่มีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อระบบค่านิยมต่างกันระหว่างเยาวชนกับกลุ่มบุคคลอื่นแล้ว ก็ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมขัดแย้งกันในหลายระดับ อันอาจนำไปสู่การหักล้างทำลายกันอย่างรุนแรงได้

13. การเข้ากลุ่มเพื่อนร่วมวัยเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการพัฒนาตามปกติ และเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดสำหรับเยาวชนในการเรียนรู้และสร้างบุคลิกภาพที่มั่นคง รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมความเป็นผู้นำ และความสามารถทางค่านการจึคการควัย ฉะนั้น ความไม่เข้าใจของผู้ใหญ่ทั้งในบ้านและในสังคมที่ไม่เห็นควัยหรือค่านลักษณะนี้ของเยาวชน เป็นเหตุผลักดันให้เยาวชนยิ่ง เกาะกลุ่มแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และในหลายกรณีอาจเป็นสาเหตุให้เยาวชนต่อต้านการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ควัยอารมณัของตน

14. สภาพสังคมซึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่แน่นอนเด่นชัด หรือกฎเกณฑ์ที่ไม่มีผลในการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ทางค่านสังคม จริยธรรมกระบวนการความผิดถูก กระบวนการความยุติธรรม และกระบวนการความซื่อสัตย์ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กัอำนาจและสถานภาพของบุคคลเป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้เยาวชนรับรู้ เรียนรู้ และยอมต้องก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ ความขัดแย้งดังกล่าว ถ้าไม่ผลักดันให้มีจุดมคคิ มากยิ่งขึ้น ก็ผลักดันให้เยาวชนปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ที่ปฏิบัติกันจริง ๆ ในสังคม เพื่อการอยู่รอดและประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ

ส่วนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนนั้น คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2524: 1.6)

กำหนดไว้ว่า เยาวชนพึงมีโอกาสในการพัฒนาบุคลิกภาพให้มีการสร้างสรรค์และมีคุณภาพ มีกระบวนการคิดสร้างเสริมค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ

1. เยาวชนพึงพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการดำรงชีวิต มีความเข้าใจและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self - concept) ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง รวมทั้งเข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเองและของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย มีโอกาสในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตนด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพึงมีความรักในเพื่อนมนุษย์

✓ 2. เยาวชนพึงมีโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะ การกีฬา และนันทนาการต่าง ๆ พึงมีความรับผิดชอบในการสืบเนื่องทางวัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอดของชาติ รู้จักคัดเลือก รักษาและพัฒนาสมบัติวัฒนธรรมอันเป็นมรดกและอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

✓ 3. เยาวชนพึงยึดถือในเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม โภยให้ระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม พึงรักในเสรีภาพของตน แต่จะต้องไม่ละเมิดเสรีภาพของคนอื่น รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และส่วนตน เติมใจช่วยเหลือผู้คอยโอกาสอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกในชาติ มีความรับผิดชอบในการปกครองและการเมือง อันได้แก่ความเข้าใจและปฏิบัติบทบาทของตนให้ถูกต้อง และเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในการดำรงชีวิตและในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปใด ๆ ให้มีคุณธรรมกำกับตนเองทั้งกาย วาจา และใจ

ความหมายของบุคลิกภาพ (Personality)

บุคลิกภาพนั้นเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ และประสบการณ์ของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่ปฏิบัติอย่างซ้ำซากเป็นลักษณะเอกภาพของบุคคลนั้น แซนเดอร์สัน (Sanderson 1948: 25) ได้ให้คำจำกัดความของ "บุคลิกภาพ" โดยอาศัยแนวคิดของ John B. Watson ว่าหมายถึง หน่วรวมของการกระทำทั้งหลายซึ่งปรากฏเป็นพฤติกรรมของบุคคลในเวลานานพอสมควร พอที่จะแจ้งให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลนั้นอย่างเชื่อถือได้ อาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพเป็นผลรวม

ของระบบนิรนัยใจคอของบุคคลนั่นเอง บุคลิกภาพจะเป็นผลรวมอย่างมีระบบของพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติ และค่านิยมซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคล

Marvis Hiltunen Biessanz และ John Biesanz (1973: 324) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึงผลรวมของพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยรูปแบบความคิด ความรู้สึก นิสัย ทักษะ รูปแบบของความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การรับรู้ ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งทั้งหมดนี้จะสื่อให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ ลักษณะบางอย่างอาจเหมือนกับคนอื่น ๆ ใบบ้าง เพราะมนุษย์ในสังคมเดียวกัน มีปัจจุบันที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพได้เหมือนกัน 3 ประการ ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านชีวภาพ การถูกเลี้ยงดูตอนเป็นทารก และการถูกสังคมกรณีจากสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน

การพัฒนาบุคลิกภาพ

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2515: 173-175) ได้กล่าวถึงบทบาทของสถานศึกษาในการสร้างบุคลิกภาพของบุคคลว่า เนื่องจากส่วนประกอบที่ช่วยกันสร้างสมบุคลิกภาพของบุคคลนั้นมี 2 อย่าง คือ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม พันธุกรรมนั้นเราไม่มีทางบังคับได้ สิ่งใดที่บุคคลได้รับสิ่งนั้นย่อมเป็นของบุคคลนั้นตลอดไป แต่เราอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยให้การศึกษาที่ดีแก่บุคคล สถาบันการศึกษาที่ได้จัดระเบียบไว้เป็นอย่างดี จะช่วยให้บุคคลได้พัฒนาไปในทางที่ประสงค์ ดังนั้น ครู อาจารย์ จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการช่วยเด็ก เยาวชน นิสิตนักศึกษาได้สร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสม สิ่งที่สถาบันการศึกษาจะทำได้มีดังต่อไปนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้ดี สภาพแวดล้อมที่ดีย่อมมีส่วนช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดีได้มาก สภาพแวดล้อมที่ดีนี้หมายถึงการจัดและการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม การรักษาความสะอาดและการทำสถานที่ให้สวยงาม การวางระเบียบข้อบังคับในสถานศึกษา การดูแลให้ทุกคนปฏิบัติตามระเบียบที่ได้วางไว้

2. จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

3. การสอนด้วยวิธีสอนที่ดี

4. เวลาผู้เรียนประสบปัญหา ครูอาจารย์ควรช่วยเด็กแก้ปัญหาให้

สำเร็จ

5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน และปฏิบัติกับผู้เรียนด้วยความ
ยุติธรรม บุคลิกภาพของผู้เรียนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
เป็นอย่างมาก

6. จักให้มีการแข่งขันกัน และมีความร่วมมือกันในหมู่ผู้เรียน การ
แข่งขันเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเต็มความสามารถ

7. ครู อาจารย์ควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์

8. ศูนย์แนะแนว ให้ทำปรึกษาและหน่วยพัฒนาบุคลิกภาพในสถาน
ศึกษาจะช่วยให้นักเรียน นิสิตนักศึกษาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้โดยสะดวก การแนะแนวนั้น
เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษามาก

ชัยพร วิชชาวุฒ (ใน ชีкарตัน บุญนุช บรรณาธิการ 2528:
307) ได้เสนอว่ามีแนวทางพัฒนานิสิตนักศึกษาอยู่ 4 แนวทาง คือ

1. การเรียนการสอนตามหลักสูตร แนวทางนี้สามารถพัฒนาทาง
ปัญญา แต่ด้านคุณธรรมอื่น ๆ เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกล้ากระทำ เหล่านี้
อาจจะไม่สามารถปลูกฝังในการเรียนการสอนตามปกติได้

2. กิจกรรมนิสิตนักศึกษา ถ้าหากต้องการใช้กิจกรรมนิสิตนักศึกษา
ในการปลูกฝังคุณลักษณะที่เราต้องการ เราคงต้องเข้าไปแนะนำค่อนข้างใกล้ชิด คงจะ
ปล่อยให้นิสิตนักศึกษากระทำกิจกรรมกันเองไม่ได้ เพราะนิสิตนักศึกษาจักกิจกรรมตาม
ความต้องการของเขา ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับลักษณะที่เราต้องการก็ได้

3. บริการปรึกษาแนะแนว ปัจจุบันนี้มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่ม
ตื่นตัวเรื่องบริการปรึกษาแนะแนวเพื่อใช้เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิต

4. ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ คุณลักษณะต่าง ๆ จะเกิดขึ้นมีพื้นฐานมา
จากการพูดคุยกับอาจารย์ แต่ประเด็นปัญหาอยู่ที่ว่า อาจารย์พร้อมหรือยัง ความพร้อมของ
อาจารย์ด้านความรู้คงพร้อมแน่นอน แต่ด้านคุณธรรมต่าง ๆ ความสามารถทางปัญญาเป็น
สิ่งที่ต้องพิจารณาให้ถี่ อาจารย์ทราบวิธีพัฒนาจริยธรรมขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงนั้นเพียงใด วิธีการ
ต่าง ๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่เหมาะสมนั้นเป็นอย่างไร และประสิทธิผลของวิธีการ
ก็เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องนำมาพิจารณาด้วย

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

บุคคลมีจิตใจเป็นอย่างไร จะแสดงออกมาเป็นรูปแบบของความประพฤติหรือการปฏิบัติ การที่จิตใจเป็นผู้สั่งการและกำกับการกระทำ หรือการแสดงออกทางร่างกาย ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ได้ คนที่มีคุณธรรมสูง คือ จิตใจทรงคุณธรรม จะประพฤติปฏิบัติสิ่งใด ๆ ในลักษณะของการมีจริยธรรมสูงด้วย และในทางตรงกันข้าม คนที่ประพฤติชั่ว ชอบประพฤติหรือแสดงออกในทางที่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นอันเป็นแนวอย่างของคนที่มีจริยธรรมต่ำทราม ย่อมแสดงว่าผู้นั้นจิตใจขาดคุณธรรม หรือมีคุณธรรมต่ำด้วย

ซ้ำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524: 7) กล่าวว่า

คุณธรรม เป็นลักษณะความรู้สึกลึกซึ้งทางจิตใจ

จริยธรรม เป็นลักษณะการแสดงออกของร่างกาย

การปลูกฝังคุณธรรมลงในจิตใจของมนุษย์ จะต้องใช้เวลาในการฝึกหัดอบรมสั่งสอนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นอันมาก สม่ำเสมอและยาวนาน และไม่สามารถจะวัดได้แน่นอนว่า ใครมีคุณธรรมในจิตใจมากหรือน้อยเพียงไร อย่างไร การที่การศึกษาด้านจริยธรรมแก่บุคคลอาจบรรลุผลสำเร็จได้ แต่คนนั้นจะมีจริยธรรมก็อยู่เสมอ อยู่นาน อยู่มากแค่ไหน อย่างไร ขึ้นอยู่กับการเกิดมีคุณธรรมอื่นในจิตใจของบุคคลนั้นมากน้อยอย่างไร เพียงไร

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม แม้จะมีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันไป แต่อาจสรุปเป็นความหมายที่ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังที่ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2529: 51) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ มีเหตุผล มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมไปในทางที่สังคมโดยส่วนรวมยอมรับ จริยธรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ เหตุผล ทัศนคติ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่มาของจริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมเป็นส่วนใหญ่ จริยธรรมมีพัฒนาการเป็นระดับชั้น ตั้งแต่บุคคลยังเป็นเด็ก มาถึงวัยรุ่น ไปถึงวัยผู้ใหญ่

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2521: 3) ได้ขยายความหมายของ จริยธรรมว่า ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทต่อไปนี้ คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น สังคมให้การสนับสนุน และผู้กระทำก็รู้สึกพอใจ ส่วนลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม เช่น ความทุจริตคดโกง ความเกียจคร้าน โทกเห็นแก่ตัวจิตใจคอคับแคบ เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น สังคมพยายามขจัดขัดขวางไม่ให้สมาชิกกระทำ และบุคคลที่ใคร่ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยธรรมสูงนั้น คือผู้ที่มีลักษณะ และพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย นั่นคือ เป็นผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบและสนับสนุนอยู่ในปริมาณมาก และมีลักษณะและพฤติกรรมที่สังคมพยายามขจัดขัดขวางอยู่ในปริมาณน้อย

องค์ประกอบของจริยธรรม

บราวน์ (Brown 1965: 411) กล่าวว่าจริยธรรมมี 3 มิติ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct)

ฮอฟแมน (Hoffman 1979: 958) มีความเห็นว่า จริยธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีอิสระจากกันและกันและต่างก็มีพื้นฐานเชิงประสบการณ์ต่างกัน คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

กรมวิชาการ (2523: 3) ได้ระบุไว้ในหนังสือแนวทางพัฒนา จริยธรรมไทยว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Moral Attitude and Belief) และส่วนประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) ซึ่ง

สอดคล้องกับรายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2521: 4-6) ได้จัดองค์ประกอบของจริยธรรมเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. **ด้านความรู้** มีความรู้ในสังคมของตนนั้นคือการกระทำชนิดใดที่ควรกระทำและการกระทำใดไม่ควรกระทำ ลักษณะและพฤติกรรมใดเหมาะสมและไม่เหมาะสม
2. **ด้านทัศนคติ** คือความรู้สึกของบุคคลว่า ลักษณะและพฤติกรรมใด ตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น และคนส่วนใหญ่ชอบและสนับสนุน
3. **ด้านเหตุผล** การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นเหตุจริงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่าอะไร เป็นสาเหตุให้บุคคลเลือกกระทำและไม่กระทำ
4. **ด้านพฤติกรรม** การแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบและงดเว้นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม

ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับต้นกำเนิดของจริยธรรม

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg ใน M. Lee Upcraft 1982: 44-46) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวทฤษฎีการพัฒนาการตัดสินใจทางจริยธรรมว่า นิสิตนักศึกษาจะมีความก้าวหน้าไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาแต่ละขั้นตอนเป็นไปตามรูปแบบค่านิยมทางความคิด โคลเบอร์ก เห็นว่า แบบแผนของความคิดทางศีลธรรมจรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อระบบการตัดสินใจ ถูกโลบายในการแก้ปัญหา การมองสังคมและแนวคิดพื้นฐานที่นิสิตนักศึกษาจะใช้เป็นข้อเลือกทางจริยธรรม สำหรับขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ของโคลเบอร์กนั้น สมิธ (Smith, 1978) ได้สรุปเป็น 3 ขั้น ดังนี้

1. **จริยธรรมระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)** ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 (อายุ 2-7 ปี) หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และขั้นที่ 2 (อายุ 7-10 ปี) หลักการแสวงหารางวัล
2. **จริยธรรมระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)**

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ยุ่่นเห็นชอบ และชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคมเป็นช่วงอายุ 10-13 ปี และ 13-16 ปี ตามลำดับ

3. จริยธรรมระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional, autonomous, Or principled Level) ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมถึงระดับการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิด ตรึกตรอง หรือตั้งใจโดยตนเองเสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญสิ่งใ้ไ้มากกว่ากัน แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 5 เป็นช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นชั้นที่เลือกกระทำโดยไม่ให้ขัดกับสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น และคนหมู่มาก เพราะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้เรียกชั้นนี้ว่า ชั้นการทำตามความันสัญญา และชั้นที่ 6 เป็นชั้นการฝึกหลักอุดมคติสากล เป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ เป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นขั้นที่บุคคลนำความรู้สากลที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมาเป็นกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ซึ่งแสดงถึงความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในนั้นปลายอันเป็นอุดมคติของเขา โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลขั้นสูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลขั้นต่ำกว่าอยู่แล้ว และต่อมาบุคคลจะไ้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ไ้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นสูงต่อไปมีมากขึ้นตามลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นต่ำกว่า ก็จะถูกไ้ร้น้อยลงทุกทีจนถูกละทิ้งไปในที่สุด แต่ความเป็นจริงแล้วอาจพัฒนาอาจงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่ง โคลเบอร์ก พบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากมักพัฒนาการถึงชั้นที่ 4 เท่านั้น

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน ควรจะต้องทำความเข้าใจทฤษฎีทางจริยธรรมเสียก่อน เพ็ญแซ ประจันปัจจนิก (2529: 59-61) ไ้สรุปทฤษฎีทางจริยธรรมไว้ว่ามีอยู่ 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีนี้เกิดจากแนวคิดของนักสังคมวิทยา ผู้เชื่อว่าสังคมมีส่วนในการบ่มนุญให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ความนุญนั้นจะอยู่ในกลุ่มใดในสังคม เด็กจะเรียนรู้คิริู้วจากผู้อื่นที่อยู่ใกล้ซึก มีการเทียบเคียง เลียนแบบผู้ที่มีอำนาจ ผู้ที่ตนรัก

เลียนแบบความคิด ความเชื่อ การกระทำ พฤติกรรม ในที่สุดยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม มาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ เช่น กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

2. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐาน ของการพัฒนาการทางจริยธรรม โดยจริยธรรมจะเจริญตามความสามารถทางการรู้ สติปัญญาและอารมณ์ หมายความว่าถ้าความสามารถเพิ่มขึ้น การเรียนรู้เพิ่มขึ้น จริยธรรม ก็เพิ่มขึ้น

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลลอกเลียนแบบการกระทำของบุคคลอื่น โดยการสังเกต ลองกระทำตาม อาจเพราะรักใคร่พอใจ และความต้องการความพอใจ

แนวทางการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา

ในด้านการปลูกฝังจริยธรรมให้กับบุคคลในสังคมนั้น นักการศึกษาได้ เสนอแนะวิธีการที่จะส่งเสริมการพัฒนา และปลูกฝังจริยธรรมไว้หลายท่านด้วยกัน ดังเช่น ชัยพร วิชชาวุธ และ ชีระพร อูรรณโธ (2525: 22-23) ได้รวบรวมไว้ 4 วิธี ด้วยกัน คือ (1) การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการ กระจายค่านิยม อันได้แก่การเลือกทำ อิสระ ไม่มีการบังคับ การเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง การเลือกที่เกิดจากการ พิจารณาผลของทางเลือกแต่ละทางแล้ว การรู้สึกภูมิใจและมีความยินดีที่ได้เลือกกระทำ สิ่งนั้น ยืนยันการตัดสินใจเลือกของตนอย่างเปิดเผย การกระทำตามที่ตนตัดสินใจเลือก และการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก (2) การปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล จากแนวคิด ของโคลเบอร์กที่ว่า จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ในการตัดสินใจความถูกต้องของการ กระทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ซึ่งอยู่กับการพัฒนาปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุของคน ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมไม่อาจกระทำด้วยการสอน หรือการกระทำให้ดู แต่เกิดขึ้นได้ด้วยการ ให้โอกาสได้ทดลองแสดงบทบาทจากการชี้แนะที่เหมาะสม (3) การปลูกฝังจริยธรรมด้วย การปรับพฤติกรรม โดยความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของคนเราถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการ เสริมแรง และเงื่อนไขของการลงโทษ แต่ควรใช้เงื่อนไขการเสริมแรงมากกว่าเงื่อนไข การลงโทษ (4) การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม ด้วยแนวความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการประสบการณ์ตรงของตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจาก

การสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น ส่วนแนวทางพัฒนาจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้เสนอไว้ 3 ประการ (ชัยพร วิชชาวช 2526: 31) คือ (1) ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของการตัดสินความถูกต้องของการกระทำ (2) ความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรม ผลกรรมหนึ่งกับอีกผลกรรมหนึ่ง และ (3) การบังคับตนเอง ด้วยการตั้งมาตรฐานของความประพฤติให้กับตนเองและพยายามบังคับตนเองให้ทำตามมาตรฐานที่ตั้งไว้

สุนน อมรวิวัฒน์ (2523: 19-24) ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นขั้นตอนไว้ดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง การปลูกฝังศรัทธาก่อให้เกิดความสนใจและเร้าใจเกิดความรู้สึกลอยlakมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง

ขั้นที่สอง คือการให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการ ทำความเข้าใจให้ต้องแจ่มเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

ขั้นที่สาม เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ถ้าสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ยั่วยุให้เกิดปัญหา มีระเบียบและมีการพัฒนาที่เป็นไปในทางสายกลางแล้ว ย่อมนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้

ขั้นที่สี่ คือการใช้กระบวนการทางการศึกษาช่วยแก้ปัญหาทางจริยธรรม ด้วยกระบวนการศึกษาจะร่วมสร้างเสริมให้ยูเรียนเกิดศรัทธาเกิดความรู้ความเข้าใจ ผึกแผนการปฏิบัติและจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดผลทางจริยธรรมได้

ขั้นที่ห้า การใช้อิทธิพลของสื่อมวลชน เพราะว่าบทบาทของสื่อมวลชนมีใช้เพียงแต่ให้การศึกษแก่ประชาชนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ยังมีการให้ข่าวสาร สื่อพรรณณะความคิด และให้การบันเทิงอีกด้วย บทบาททั้งสามนี้มีอิทธิพลต่อความคิด การเลือกคุณค่า การตัดสินใจของประชาชน

ขั้นที่หก คือการระดมความร่วมมือจากทุกสถาบันที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา องค์กรทางสังคม ครอบครั้ว สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้นักคิดในสังคมได้เห็นแบบอย่างที่ดีที่ควรประพฤติปฏิบัติตามได้ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นในการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่สังคมกำหนดไว้ให้

กรมวิชาการ (2523: 4-5) ได้เสนอแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม
 ของนักเรียนไว้ดังนี้ (1) สร้างสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กให้สามารถถูกซึมซับค่านิยมที่
 ต้องการปลูกฝังเอง (2) ให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับตัวอย่างที่ดี (3) เสนอปัญหาให้เด็กคิด
 เปรียบเทียบ วิเคราะห์จนเกิดสำนึก (4) แสวงหาแบบอย่างวัฒนธรรมที่ค้ำจาม และชี
 นำเด็กให้เข้าใจ (5) จัดโอกาสให้เด็กศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการให้รักความจริง
 มีเหตุผล สติประ ช่วยชักจูงให้จิตใจละเอียดอ่อน (6) สร้างและปฏิบัติตามระเบียบ
 วินัย (7) สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน นำเรื่องที่พบเห็นมาแสดงให้เห็นคุณค่า

กองแก้ว เจริญอักษร (2527: 43) ได้เสนอวิธีการสอนจริยศึกษา
 ไว้ดังนี้ (1) ถ่ายทอดความคิดให้เยาวชนเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา ต้องถ่ายทอดให้เกิด
 ความคิดให้เกิดปัญญาและให้มีศรัทธา (2) สอนจริยศึกษาไปสู่ความจริง ความดีและ
 ความงาม ต้องสอนให้เห็นเหตุผล เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนสอนให้เป็นไปได้และนำไป
 ปฏิบัติได้ (3) นอกจากการสอน ต้องสร้างแบบอย่างไปพร้อมกัน คือ แบบอย่างที่ทำ
 ได้ ปฏิบัติได้จริง เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบอย่างที่ใช้ได้ทั่วไปในสังคม

เพ็ญแข ประจวบจันทึก (2529: 51) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการ
 ส่งเสริมจริยธรรมไว้ว่า

1. จริยธรรมมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม
 เหตุผลเชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และมีความ
 สัมพันธ์กันระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้
2. จริยธรรมมีการพัฒนาการเป็นขั้นตอนตามช่วงอายุต่าง ๆ
3. ลักษณะทางจิตที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับจริยธรรม ได้แก่ ลักษณะ
 มุ่งอนาคต ความสามารถในการใช้ภาษา สุขภาพจิตและระดับสติปัญญา
4. ลักษณะเด่นของระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของวัยรุ่น
 ได้แก่ การทำความเข้าใจหรือตามกฎเกณฑ์
5. วิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่น คือการเป็นตัว
 แบบที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรม
 และจริยธรรมให้แก่เด็กศึกษานั้นจะต้องตระหนักว่า นักศึกษาเกิดความรู้หรือความคิดทาง

จริยธรรมหรือไม่ประการหนึ่ง นักศึกษาเกิดความรู้สึกลึกทางจริยธรรมหรือไม่ และนักศึกษา
 ใดที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจกล่าวได้บ้างว่า ต้องพิจารณา
 องค์ประกอบทางปัญญา ทางอารมณ์ และทางพฤติกรรม มีโครงการสอนความรู้เท่านั้นแต่
 ต้องเกิดความรู้สึกลึกและการปฏิบัติตามนั้น ต้องเป็นการปลูกฝัง อบรมบ่มนิสัย และต้องการ
 สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและตัวอย่าง แบบอย่างที่ดีงาม

สหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ กับการพัฒนานักศึกษา

สหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ เป็นวิทยาลัยครูกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยวิทยาลัยครู
 มหาสารคาม วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูสกลนคร และวิทยาลัยครูอุดรธานี ตั้งอยู่ใน
 พื้นที่อีสานตอนบน และมีสำนักงานของสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ อยู่ที่วิทยาลัยครูอุดรธานี
 ส่วนสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ซึ่งเป็นวิทยาลัยครูกลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย วิทยาลัยครู
 นครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
 ตั้งอยู่ในพื้นที่อีสานตอนล่าง สำนักงานของสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ตั้งอยู่ที่วิทยาลัยครู
 นครราชสีมา ทั้งสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ต่างก็มีภารกิจตาม
 ที่ระบุในพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 ซึ่งกำหนดภารกิจ
 หลักของสหวิทยาลัยไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. นวัตกรรมที่ค้ำสายครูและให้การศึกษาระดับวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ
2. ทำการวิจัย
3. ส่งเสริมวิทยฐานะครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

แผนงานและโครงการ

นโยบายของกรมการฝึกหัดครู ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาวิทยาลัยครูไว้อย่าง
 ชัดเจนว่า "เพื่อพัฒนาอุดมศึกษา โดยมุ่งให้กลุ่มวิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่
 สมบูรณ์" ดังนั้น จึงมุ่งให้วิทยาลัยครู หรือสหวิทยาลัยทำหน้าที่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อ
 ให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ จึงได้กำหนด

แผนงานและโครงการไว้ดังนี้

1. แผนงานบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เป็นแผนงานส่งเสริมและสนับสนุนให้วิทยาลัยครูสามารถผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและมุ่งเน้นให้สหวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีอิสระในการบริหารภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้มีทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ประกอบด้วยโครงการ (1) การปรับปรุงโครงสร้างงานบริหาร (2) พัฒนางานบริหารทั่วไป (3) พัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ (4) การประชาสัมพันธ์ (5) ร่วมมือกับสถาบันอื่นเพื่อผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากร

2. แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

มีจุดหมายเพื่อผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูและสาขาวิชาการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน มีคุณภาพและคุณธรรม สามารถพัฒนาตนเองให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และยังเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะได้ศึกษาตามความสามารถทางสติปัญญาและสถานะทางเศรษฐกิจของตน ประกอบด้วย (1) งานอบรมบุคลากรประจำการ (2) งานจัดการศึกษาของสาขาวิชาครุศาสตร์ ได้แก่ โครงการผลิตบัณฑิตคณะวิชาครุศาสตร์ โครงการส่งเสริมโรงเรียนสาธิต (3) งานจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (4) งานจัดการศึกษาของสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (5) งานจัดการศึกษาสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี (6) งานจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาการจัดการ (7) งานจัดการศึกษาสาขาวิชาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

3. แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

แผนงานนี้เป็นแผนงานที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปสู่สังคม โดยพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อกระบวนการผลิตบัณฑิตนับตั้งแต่ การสรรหาผู้เรียน ตลอดจนกระทั่งหลักสูตร ตำรา ห้องสมุด บุคลากร อาจารย์ และหน่วยงานที่บริการทางวิชาการต่าง ๆ ประกอบด้วยโครงการ

- (1) พัฒนาห้องสมุด (2) พัฒนามุขฉากร (3) พัฒนางานทะเบียนและวัดผล
- (4) พัฒนาคำรา (5) พัฒนาการเรียนการสอน (6) พัฒนาศูนย์นวัตกรรม และเทคโนโลยี (7) พัฒนาศูนย์ปฏิบัติการและห้องปฏิบัติการวิชาชีพ (8) พัฒนาหลักสูตร
- (9) สรรหาผู้เข้าศึกษาในวิทยาลัยครู (10) ศูนย์คอมพิวเตอร์

4. แผนงานทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการศึกษาค้นคว้า ทำนุบำรุง และเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม วิทยาลัยครูในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม การจัดการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาและประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังสามารถร่วมมือกับทางจังหวัดทำแผนพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนงานประกอบด้วยโครงการ

- (1) ทำนุบำรุงศาสนา และศิลปวัฒนธรรม (2) เผยแพร่ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม
- (3) ค้นคว้าและวิจัยทางวัฒนธรรม (4) พัฒนาศูนย์วัฒนธรรม

5. แผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา

เป็นแผนงานที่ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อพัฒนางานตามหน้าที่ของวิทยาลัยครู สหวิทยาลัย และเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่ในแผนนี้จะมีการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยและใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยมากกว่า 110 โครงการใหญ่ใน 5 ปี ประกอบด้วยโครงการ (1) สนับสนุนการวิจัย (2) วิจัยเพื่อพัฒนาสถาบัน (3) วิจัยเพื่อพัฒนาสังคม (4) วิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา

6. แผนงานบริการทางวิชาการแก่สังคม

แผนนี้มุ่งเน้นหนักไปในทางให้การบริการวิชาการ โดยทำการศึกษาทดลอง วิชาการและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ในการดำเนินการบริการทางวิชาการทำได้ 2 ทาง คือ การให้บริการโดยตรงและให้โดยทางอ้อม โดยให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน อันจะนำผลไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นเป็นส่วนรวม ประกอบด้วยโครงการ (1) เตรียมการเพื่อการบริการทางวิชาการแก่สังคม (2) ประสานงานและการบริหาร เพื่อสนับสนุนการ

บริการวิชาการแก่สังคม (3) บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อการพัฒนาวิชาการ
(4) บริการวิชาการแก่สังคมโดยให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่น (5) ปฏิบัติการเพื่อ
บริการวิชาการแก่สังคมโดยตรง

7. แผนงานกิจการนักศึกษา

มีจุดหมายเพื่อพัฒนาองค์กรนักศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรฝ่ายต่างๆ
ของวิทยาลัยครู และเพื่อให้วิทยาลัยจัดสภาพแวดล้อมให้ออกกำลังกายกิจกรรมนักศึกษา
พร้อมทั้งพัฒนาศูนย์สารสนเทศเพื่อการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้บริการนักศึกษาและประชาชน
ในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนนี้มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ให้อาจารย์ได้มีความรู้
ความเข้าใจในงานกิจการนักศึกษา นักศึกษาได้รับบริการที่เหมาะสมและผู้บริหารองค์กร
นักศึกษามีความรู้ ความสามารถที่จะบริหารองค์กรนักศึกษา ประกอบด้วยโครงการ
(1) พัฒนางานกิจการนักศึกษา (2) บริการและสวัสดิการนักศึกษา (3) ส่งเสริมกีฬา
และนันทนาการ (4) ส่งเสริมกิจกรรมวิชาการและชมรม (5) บริการแนะแนวและ
สนเทศ (6) พัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรม (7) อาสาพัฒนาชนบท

นโยบายการปฏิบัติตามแผนงานและโครงการทั้งสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และ
สหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ มีลักษณะที่สอดคล้องกัน ดังนี้

นโยบาย

1. เน้นการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และ
นิยมไทย
2. ส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการโดยจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ
ในสาขาวิชาต่าง ๆ
3. มุ่งผลิตบุคลากรสาขาวิชาการอื่นทั้งระดับอนุปริญญาและปริญญาเพิ่ม
ขึ้น โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ เพื่อการสร้างงานและประกอบอาชีพอิสระได้
4. ลดการผลิตบุคลากรสาขาวิชาชีพครูลงโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพให้
มากยิ่งขึ้น
5. ส่งเสริมให้อาจารย์ได้เพิ่มพูนคุณวุฒิและสมรรถภาพในสาขาวิชาการ
อื่น ตลอดจนการส่งเสริมการผลิตผลงานเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ
6. เร่งรัดพัฒนาระบบการบริหารงาน และปรับปรุงให้สอดคล้องกับ

โครงสร้างการบริหารงานใหม่ของวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ส่งเสริมให้มีการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเน้นการวิจัยและพัฒนา

8. ส่งเสริมให้มีการศึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากรประจำการในสาขาวิชาการต่าง ๆ

9. พัฒนางานค้ำวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย และอนุรักษ์ให้บริการค้ำความรู้ เอกสารข้อมูล และปรับปรุงระบบงานเพื่อเผยแพร่ให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น

10. ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และให้การสนับสนุนงานพัฒนาชนบทตามนโยบายของรัฐบาล โดยประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ

11. จัดบรรยายภาคภายในวิทยาลัย ตลอดจนการให้บริการเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร การอยู่ร่วมกันในระบบประชาธิปไตย และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

12. ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรในวิทยาลัยให้ดีขึ้น

13. เน้นการทำงานในรูปสหวิทยาลัย การร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ และการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

โครงการผลิตบัณฑิตของสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับอนุปริญญา ได้แก่ อ.ศศ. (อนุปริญญาศิลปศาสตร์) และ อ.วท. (อนุปริญญาวิทยาศาสตร์)

2. ระดับปริญญาตรี ได้แก่ ก.บ. (ครุศาสตร์บัณฑิต) ศศ.บ. (ศิลปศาสตร์บัณฑิต) และ วท.บ. (วิทยาศาสตร์บัณฑิต)

คณะวิชาในสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ ประกอบด้วย คณะวิชาครุศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิชาวิทยาการจัดการ ส่วนในสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ มี 5 คณะวิชา โดยเพิ่มคณะวิชาเกษตรศาสตร์และอุตสาหกรรม

สภาพการจกกิจกรรม และการจกประสพการณ์เพื่อพัฒนานักศึกษาของ สหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ กคค สหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ กคค เท่าที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน แม้จะมีใ้กำหนดทิศทางการพัฒนาเป็น 4 ทิศทางเหมือนดังที่กำหนดไว้ในแผน และนโยบายพัฒนาเยาวชนระยะยาวแห่งชาติก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงงานที่สหวิทยาลัย จกค่าเป็นการอยู่ ก็นับว่าครอบคลุมการพัฒนานักศึกษาทุก ๆ ด้าน แต่สภาพการจกและการ ดำเนินการมักประสบปัญหาและอุปสรรคมากน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม บรรยากาศและข้อจกักของแต่ละสถาบัน แต่ปัญหาหลัก ๆ จากการดำเนินการที่ผ่านมา ดังที่แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ของกลุ่มวิทยาลัยครูที่ 3 และกลุ่มวิทยาลัยครูที่ 4 สรุปไว้ว่า

1. สถานภาพขององค์การนักศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริงของ บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในวิทยาลัยครู หรือในสหวิทยาลัย
2. บรรยากาศและสิ่งแวดลอมทั้งบุคลากรต่าง ๆ ในวิทยาลัยครู ยังไม่ เชื้อต่อการจกกิจกรรมของนักศึกษา
3. การจกระบบการให้บริการและสวัสดิการในวิทยาลัยครูยังมี ประสิทธิภาพไม่เพียงพอ
4. การจกระบบการแนะแนว และบริการสนเทศอาชีพ และการศึกษา ในวิทยาลัยครูยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ
5. นักศึกษาบางส่วนยังขาดคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมตามที่สังคม ต้องการและมีค่านิยมไม่ถูกต้อง

อาจกล่าวได้ว่า ขอบข่ายงานพัฒนาการศึกษาของสหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ และสหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ครอบคลุมการพัฒนานักศึกษาทุกด้าน แต่การดำเนินการกิจ ต่าง ๆ ของวิทยาลัยกคค และโคยองค์การหรือสโมสรนักศึกษาก็มีมักประสบปัญหาและ อุปสรรคมากมายจนสรุปประหนึ่งว่า การปฏิบัติจริงนั้นสวนทางกับหลักการและนโยบายที่ สถานศึกษาตั้งเอาไว้ ประสพการณ์ต่าง ๆ และกิจกรรมนักศึกษาเท่าที่เป็นอยู่ จึงมี ส่วนในการพัฒนานักศึกษาได้น้อยมาก ซึ่งควรแก่การศึกษา เพื่อแสวงหาสู่ทางที่เหมาะสม ที่เป็นไปใ้เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

การวิจัยเป็นการสร้างความรู้ใหม่ และค้นหาคำตอบในประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังที่ คลาร์ก (Clarke, H.H., 1967) ได้ศึกษาถึงการสร้างสมรรถภาพทางกายพบว่า การสร้างสมรรถภาพทางกายทำได้โดยสร้างความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ ความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต และระบบหายใจ ซึ่งทำได้โดยการออกกำลังกาย อาจจะเป็นการเล่นกีฬา การบริหารกาย การฝึกซ้อมกิจกรรมประจำวัน ข้อสำคัญ คือ ให้หนักพอที่จะเพิ่มประสิทธิภาพได้ และต้องกระทำสม่ำเสมออย่างน้อย 12-16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ขึ้นไป และในปีต่อมา บูเชอร์ (Charles A. Bucher, 1968) ได้สรุปผลการศึกษาถึงผลการออกกำลังกายไว้ว่า การฝึกออกกำลังกายมีผลต่อสมรรถภาพของหัวใจและหลอดเลือดอย่างมาก ทำให้หัวใจสูบฉีดโลหิตได้มาก มีผลทำให้รับออกซิเจนได้มาก กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง มีพลังบีบตัวได้มาก การประสานงานของระบบประสาทดี ความทนทานของกล้ามเนื้อดีขึ้น อันเป็นการทำให้สุขภาพดี

ส่วนผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานักศึกษานั้น บาร์เนย์ (Barney 1966: 7145) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงในการปรับตัวของนักศึกษาระดับวิทยาลัยที่เข้าร่วมโปรแกรมการแข่งขันกีฬารายวัน" โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเข้าร่วมโปรแกรมการแข่งขัน และกลุ่มหลังไม่เข้าร่วมแต่เข้าเรียนพลศึกษาในช่วงโมงเรียนตามปกติ สำหรับกลุ่มแรกมีจำนวน 132 คน บาร์เนย์ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ตามประเภทกีฬาดังนี้ บาสเกตบอล ฟุตบอล วอลเลย์บอล โบว์ลิ่ง บิงปอ เทนนิส มวยปล้ำ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่สามารถเล่นกีฬาได้หลายประเภททั้งกล่าวข้างต้น ก่อนเริ่มโปรแกรมการแข่งขันได้ทำการทดสอบการปรับตัวด้วยแบบทดสอบเฮสตันไว้ทั้งสองกลุ่ม และหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการแข่งขันเป็นเวลา 6 เดือน ก็ทำการทดสอบอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบทดสอบการปรับตัวเฮสตันเช่นเดิม และพบว่าลักษณะการปรับตัว 6 ประการในกลุ่มแรกที่เข้าร่วมการแข่งขันมีการปรับตัวก็ขึ้นกว่าเดิมถึง 5 ประการคือ (1) ความคึกคักอย่างมีเหตุผล (2) ความสามารถทางสังคม (3) ความเชื่อมั่นในตนเอง (4) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และ (5) ความพึงพอใจทางบ้าน ส่วนอีกประการหนึ่ง กลุ่มหลังที่ไม่เข้าร่วมก็ขึ้นกว่าเดิมคือ ความมั่นคงทาง

อารมณ์ และจากการพิจารณานักศึกษาในกลุ่มกีฬาแต่ละประเภทก็กล่าวข้างต้นถึงการเปลี่ยนแปลงในการปรับตัวพบว่า กลุ่มที่สามารถเข้าร่วมเล่นกีฬาหลายประเภทก็ขึ้นใน คำนความมั่นคงทางอารมณ์ และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กลุ่มกีฬาว่ายน้ำก็ขึ้นใน คำนความถึกอย่างมีเหตุผลและความสามารถทางสังคม กลุ่มกีฬาบอลเลย์บอลก็ขึ้นบ้างใน เรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง ได้มีการศึกษายลการออกกำลังกายต่อสุขภาพจิต ดังที่ เบิร์ค (Byrd, 1963) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบรรเทาความตึงเครียดของจิตใจ ด้วยการออกกำลังกาย โดยทำการสำรวจความคิดเห็นและวิถีปฏิบัติของนายแพทย์ของ เมืองซานฟรานซิสโก พบว่า ร้อยละ 98 ของจำนวนนายแพทย์ที่ตอบแบบสอบถาม 439 คน มีความเห็นว่า การออกกำลังกายเป็นการช่วยบรรเทาความเครียดของจิตใจ ได้เป็นอย่างดี พร้อมกับให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า การออกกำลังกายที่เบา ๆ นั้นยัง ช่วยลดความดันของโลหิตได้อีกด้วย นอกจากนี้ร้อยละ 92 ของจำนวนนายแพทย์ที่ตอบ แบบสอบถามได้ออกกำลังกายเป็นประจำในกิจกรรมที่หาอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ คือ เดิน ว่ายน้ำ กอล์ฟ โบว์ลิ่ง ในปีเดียวกันนี้ ดูริตัน (Cureton, 1963) ได้ศึกษาความ เปลี่ยนแปลงทางค่านจิตใจของผู้ที่มีส่วนในโครงการออกกำลังกายเป็นประจำ จำนวน 2,500 คน พบว่า หลังจากบุคคลเหล่านี้ได้ออกกำลังกายเป็นประจำในโปรแกรมที่จัด ไว้เป็นประจำแล้ว สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ดีมาก ความตึงเครียดของประสาท หายไป และมีพลังทางค่านร่างกายและจิตใจสูง และคาร์เมน และคณะ (Camen and others, 1970) ก็ได้ค้นพบเช่นเดียวกันว่า ตลอดระยะเวลา 5 ปีในการใช้บริการทาง ค่านจิตแพทย์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด พบว่า นักกีฬารับการบริการทาง จิตแพทย์น้อยกว่านักศึกษาคนอื่น ๆ

ต่อมา แอสติน (Astin 1977) ได้สำรวจประวัติของนักศึกษามากกว่า 225,000 คน จากปี 1961 - 1974 แอสติน พบว่า คุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมมีส่วน เกี่ยวข้องอย่างสำคัญ ต่อการสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย คือ การอาศัยอยู่ในหอพัก ของมหาวิทยาลัยในระหว่างเป็นนิสิตปีที่ 1 หลังจากที่นักศึกษาเข้าสู่หอพัก นักศึกษาจะได้ รับคุณลักษณะต่าง ๆ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการควบคุม การดำรง ชีวิตของนักศึกษาในหอพักของมหาวิทยาลัย การเปรียบเทียบกับชีวิตเมื่ออยู่กับพ่อแม่ที่บ้าน หรืออยู่ในหอพักของตนเอง กล่าวได้ว่า ประมาณร้อยละ 12 ของนักศึกษากล่าวว่าการอยู่

ในหอพักของมหาวิทยาลัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกับผลสำเร็จในมหาวิทยาลัย แอสคินไคท์พบอีกว่า (1) นักศึกษาในหอพักของมหาวิทยาลัยแสดงออกถึงความพึงพอใจได้มากกว่า ประสบการณ์ในระดับปริญญาตรีของเขา การไค้มีมิตรภาพกับนักศึกษาคนอื่น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน และชีวิตในสังคม (2) มีความสัมพันธ์อย่างมากในการไค้เข้าร่วมหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ ความเป็นผู้นำ และการเป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัย (3) มีความใกล้ชิดมากขึ้นกับอาจารย์ผู้สอนอันจะทำให้เกรดสูงขึ้น (4) แสดงความสนใจในศิลปะ และภาคภูมิใจในค่านิยมสัมพันธสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับคนอื่น

สำหรับการบริการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษานั้น ไค้มีการศึกษาและค้นพบคังที่ โรลเลอร์ (Marilyn Rollins, Bower, 1985) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อโปรแกรมบริการให้คำปรึกษาหารือที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทนเนสซี โดยไค้ศึกษาถึงความคิดเห็นใน 3 ด้าน คือ ความประทับใจครั้งแรก ความช่วยเหลือของผู้ให้คำปรึกษา และความช่วยเหลือในปัญหาเฉพาะจากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เคยเข้ารับบริการในโปรแกรมเช่นนี้มาก่อนจะมีแนวโน้มที่จะชอบและมีความประทับใจมากกว่านักศึกษาที่เข้ารับบริการครั้งแรก นักศึกษาหญิงและนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งมีแนวโน้มที่จะพอใจผู้ให้คำปรึกษา และชอบโปรแกรมให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในด้านการให้ความช่วยเหลือในปัญหาเฉพาะมากกว่านักศึกษาชาย หรือนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าสรุปผลการศึกษาในขอบเขตดังกล่าว ไค้พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศ เชื้อชาติ จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม สถานที่ที่ทำการกิจกรรมซึ่งไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักศึกษา และความช่วยเหลือตามโปรแกรมดังกล่าว โดยเฉพาะในค่านิยมที่ค้ำคอการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า เพศ และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักศึกษาต่อการที่อยากจะแนะนำให้ผู้อื่นมาเข้าร่วมโปรแกรมด้วย

และในปีเดียวกันนี้ โจนส์ (Sally Donna Jones, 1985: 3264-A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และความทรงจำของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

โดยมีจุดประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และความทรงจำของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทำการศึกษาจากนักศึกษารุ่นปี 1 จำนวน 451 คน จากสถาบันอุดมศึกษาในรัฐขนาดเล็ก โดยตั้งสมมุติฐานว่า นักศึกษารุ่นปี 1 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในกิจกรรมสูง น่าจะมีความพึงพอใจและชอบที่จะลงทะเบียนเรียนซ้ำอีกมากกว่านักศึกษารุ่นปี 1 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในกิจกรรมน้อย และมีความพึงพอใจน้อยกว่า จากการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ Multiple regression พบผลการศึกษานักศึกษารุ่นปี 1 ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสังคม (เช่น กิจกรรมหอพัก การเต้นรำ กีฬาที่มีผู้ดู และกิจกรรมกลางแจ้ง) จะมีความรู้สึกพึงพอใจต่อการประกอบการณ์ในวิทยาลัยมากกว่านักศึกษารุ่นปี 1 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมน้อย และจากการวิเคราะห์แบบ Stepwise logistic regression พบว่า นักศึกษาที่มีความพึงพอใจสูง จะชอบที่จะลงทะเบียนซ้ำอีกในฤดูใบไม้ผลิมากกว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่ำ และการวิเคราะห์ โดย Cross tabulation regression พบว่า นักศึกษาที่มีความทรงจำเกี่ยวกับการอยู่หอพักและมีความพึงพอใจต่อคะแนนเฉลี่ยของการเรียน จะเป็นตัวทำนายที่ดีในการลงทะเบียนซ้ำของนักศึกษา และจากการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะนำไปสู่ความพึงพอใจของนักศึกษา

ส่วน แม็คกินเนสส์-เบลวิทท์ (Joan McGuiness-Blewitt, 1985: 1195- A) ได้ศึกษาเรื่องค่านิยมในอาชีพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ค่านิยมในงานอาชีพและศึกษาคำแปรผันได้แก่ เพศ อายุ ฐานะทางสังคม และวิชาเอก ว่ามีผลกระทบต่อค่านิยมในอาชีพหรือไม่ โดยได้ทำการศึกษาจากนักศึกษารุ่นปี 1 จำนวน 252 คน ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ได้เข้าร่วมโปรแกรม the System of Interactive Guidance and Information (SKGI) Program ตั้งแต่เดือนเมษายน 1982 ถึง พฤษภาคม 1984 จากการวิจัยผลปรากฏดังนี้ คือ ค่านิยมที่ได้รับ ความชอบจากนักศึกษาสูงสุด 3 อันดับ คือ "สาขาที่ตนสนใจ" "รายได้ดี" และ "มั่นคง" ส่วนค่านิยมในเรื่องของ "การไต่รกรุกก่อน" ของอาชีพใด ๆ นั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า มีความสำคัญน้อยที่สุด

ส่วนโพตส์ (Lilian Brown Poats, 1984) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางทัศนคติปัญญาและปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย

ไต่ศึกษาความสัมพันธ์ และความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ของปัจจัยด้านสติปัญญา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้านสติปัญญา เช่น อายุ เพศ นิสัยการเรียน เจตคติต่อการเรียน การปรุมนิเทศทางการเรียน ความวิตกกังวลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการทำงาน รูปแบบของการอยู่อาศัย ที่มีผลต่อการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทำการศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 244 คน ของมหาวิทยาลัยทางแถบตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ในบรรดาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบด้านสติปัญญานั้น ผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ในวิชาภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์ด้านแท่งความ ภาษาอังกฤษ คะแนนรวมการอ่าน และความเข้าใจ มีส่วนช่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษา ปัจจัยทางด้านสติปัญญาเหล่านี้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษา $R = .43$ และในบรรดาองค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้านสติปัญญา ได้แก่ อายุ รูปแบบของความเป็นอยู่ เจตคติต่อการเรียน ความวิตกกังวลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการทำงาน นิสัยการเรียนและเพศ พบว่า มีส่วนช่วยในการเรียนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $R = .09$ ถ้าพิจารณาองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้านสติปัญญาแล้วจะพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ อายุ ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ในวิชาภาษาอังกฤษ ความวิตกกังวลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียน ความเข้าใจในการอ่าน คำศัพท์ที่ใช้ในการอ่าน การอ่านทั่วไป เพศ รูปแบบของความเป็นอยู่และสถานภาพการทำงาน องค์ประกอบทั้งหมดนี้มีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญต่อคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนการศึกษาในค่านผลของการฝึกสมาธิกับการพัฒนาบุคคลนั้น ไคมี การศึกษาอย่างกว้างขวาง คิงที่ เฟอร์กูสัน และ โกวาน (Ferguson และ Gowan, 1972) ไคศึกษาถึงอิทธิพลของการฝึกสมาธิที่มีต่อความก้าวร้าว ความวิตกกังวล ความเจ็บปวด โรคประสาท ความรู้จักตน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ฝึกสมาธิลดความวิตกกังวลลง ($P < .0005$) ลดความเจ็บปวด ($P < .005$) โรคประสาท ($P < .01$) รู้จักตนเองเพิ่มขึ้น ($P < .025$) และพบว่าผู้ฝึกสมาธิมานาน เป็นเวลานาน จะมีระดับความวิตกกังวลต่ำกว่าผู้ที่ฝึกน้อยวัน โรคประสาทต่ำกว่าและรู้จักตนเองสูงกว่า และ เจลลี (Hjelle, 1972) ไคศึกษาเปรียบเทียบผู้ฝึกสมาธิที่มีประสบการณ์กับผู้เริ่มฝึกสมาธิ

ผลที่ค้นพบแสดงว่า การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิต และอาจนำไปเป็นวิธีการรักษาโรคจิตได้ด้วย

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพกายและจิต

ในปี พ.ศ. 2521 วิชาภา กฤติบวร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเล่นกีฬาของนักเรียนพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2520" พบว่า นักศึกษาร้อยละ 90.30 ชอบดูกีฬาเมื่อมีโอกาส ร้อยละ 82.55 สนใจข่าวสารและติดตามข่าวกีฬาเป็นบางโอกาส ร้อยละ 73.96 สนใจและมีประสบการณ์ด้านกีฬามาก่อน และร้อยละ 63.16 ชอบเล่นกีฬาในยามว่าง

ในค่านความคิดเห็นพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

ในค่านอุปสรรคและปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดอุปกรณ์ สถานที่ และขาดบุคลากรด้านพลศึกษามาแนะแนวทางและให้บริการด้านกีฬา ส่วนบริการด้านพลศึกษาที่นักศึกษาต้องการมากที่สุดคือ การจัดสรรงบประมาณด้านกีฬาให้เพียงพอ จัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่ในการเล่นกีฬาทุกชนิด

ต่อมา เจริญ กระบวนรัตน์ และคณะ (2525) ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการด้านออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพของข้าราชการและนิสิตในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" พบว่า

1. ข้าราชการและนิสิตต้องการได้รับบริการทางด้านการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมเพียงพอับความต้องการรับบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความต้องการด้านบุคลากรที่จะมาให้บริการทั้งข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญแต่ละด้านมาคอยบริการให้คำแนะนำการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายทั้ง
ข้าราชการและนิสิตต้องการได้รับบริการความรู้เกี่ยวกับ เทคนิค วิธีออกกำลังกาย และ
กติกาการแข่งขันมากที่สุด

5. ข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายสนับสนุน
งบประมาณทางด้านนี้ทั้งหมดมากที่สุด

6. ข้าราชการต้องการได้รับบริการด้านกิจกรรมประเภทบริหาร
ทรวงอก กายบริหาร วายน้ำ เทนนิส แบดมินตันมากที่สุด ส่วนนิสิตต้องการกิจกรรม
ประเภท วายน้ำ ฟุตบอล เทนนิส มากที่สุด

7. ในวันธรรมดา ข้าราชการและนิสิตต้องการออกกำลังกาย
ในช่วงเวลา 16.30 - 18.30 น. ส่วนในวันหยุดราชการ ข้าราชการต้องการเวลา
08.30 - 10.00 น. นิสิตต้องการเวลา 16.30 - 18.30 น.

8. สถานที่และอุปกรณ์การออกกำลังกายไม่เพียงพอ

ในปีเดียวกัน ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร และ รัชณี ชวัญบุญจันทร์
(2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อ
การเรียนวิชากิจกรรมพลศึกษาทั่วไป" พบว่า นิสิตมีความสนใจออกกำลังกายร้อยละ
95.40 กิจกรรมพลศึกษาที่สนใจได้แก่ แบดมินตัน วายน้ำ เทนนิส นิสิตมีประสบการณ์
ด้านพลศึกษาน้อย แต่มีความสนใจด้านกิจกรรมพลศึกษาอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง
ชอบเล่นกีฬาเมื่อมีเวลาว่าง และชอบดูกีฬาเมื่อมีโอกาส

ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการพัฒนานักศึกษานั้น ประภาศรี
สุฉันทบุตร (2522: 52-54) ได้ศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยรามคำแหง ใน
ทัศนะของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชายและนักศึกษารวมมีทัศนะต่อสภาพ
แวดล้อมมหาวิทยาลัยต่างกัน นักศึกษาที่เรียนต่างคณะกันมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อม
มหาวิทยาลัยต่างกันและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน จะมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมด้าน
กลุ่มเพื่อนและด้านการบริหารต่างกัน อรรถพร ฤกษ์พันธ์ (2521: 23-24) ได้ศึกษา
วิจัยสภาพแวดล้อมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในแง่ความประทับใจ บรรยากาศใน
การเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน บรรยากาศในการบริหาร และอาคารสถานที่
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และ

อาคารสถานที่ นักศึกษาพอใจมากที่สุด สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพแวดล้อมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษามีความประทับใจ น้อยที่สุด และ นัยนา อ่างสันติกุล (2522: 16-20) ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ประกอบสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยไทยพบว่า องค์ประกอบสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ คือ บรรยากาศในการเรียนพฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศด้านการบริหารและวินัยนักศึกษา กีฬา สันทนาการ บุคลิกภาพ เพื่อนสนิทและการบริหารทางวิชาการ และผลการวิจัยของ สมบัติ วัจนะสาริกกุล (2524: 20) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันเอกชนตามทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร พบว่านักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมสถาบันในด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่แตกต่างกัน

ในปี พ.ศ. 2526 รังสรรค์ หันสันเทียะ ศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ปรากฏผลดังนี้

1. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในด้านการบริหารโดยรวม อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ ความสะดวกของการติดต่อสื่อสารภายในวิทยาลัย และเรื่องการให้ความร่วมมือของอาจารย์ส่วนใหญ่ ในการจัดกิจกรรมของนักศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงมาก คือ การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยาลัยของตน ส่วนข้ออื่น ๆ นั้นทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ต่างมีความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

2. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในด้านอาคารสถานที่โดยรวม อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ เรื่องสุขลักษณะของโรงอาหาร เรื่องที่นั่งทำงานของนักศึกษานอกห้องเรียน เรื่องที่นั่งพักผ่อนที่ร่มไม้ เรื่องการบริการน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะ เรื่องจำนวนและสุขลักษณะของห้องน้ำห้องสุขา ตลอดจนการวางแผนผังอาคารสถานที่ต่าง ๆ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงมาก คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา รู้จักสถานที่ต่าง ๆ

ภายในวิทยาลัยเป็นอย่างดี ข้ออื่น ๆ นั้น ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาต่างมีความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

3. ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในด้านการเรียนการสอนโดยรวม อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ทัศนะของอาจารย์เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนอยู่ในเกณฑ์สูงมาก ส่วนทัศนะของนักศึกษาเห็นว่าข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูงมาก คือ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่บอกขอบข่ายและจุดมุ่งหมายที่จะสอนในชั่วโมงแรกของการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความภูมิใจเมื่อได้เข้ามาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ข้ออื่น ๆ นั้นทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ต่างมีความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

ในปี พ.ศ. 2528 ศรีสุรางค์ บรรหาร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนการสอน อาจารย์ และเพื่อนของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักศึกษา และเปรียบเทียบปัญหาโดยแยกเป็นเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกลุ่มวิชาเอก จากการศึกษาสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 8 แห่ง ที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา ทำให้ทราบปัญหาที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษาคังต่อไปนี้

1. สภาพการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักศึกษามาก มีสาเหตุมาจากอาจารย์ผู้สอนมากกว่าตัวนักศึกษาเอง นักศึกษาหญิงมีปัญหาทางสุขภาพจิตสูงกว่านักศึกษาชาย เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาที่เรียนดีและเรียนอ่อนมีปัญหาสุขภาพจิตพอ ๆ กัน เมื่อพิจารณานักศึกษาแยกเป็นกลุ่มวิชาเอก จะพบว่า มีนักศึกษากลุ่มวิชาเอกคณิต - วิทยาศาสตร์ กับกลุ่มวิชาเอกสังคมมีปัญหาทางสุขภาพจิตใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มวิชาเอกพลศึกษามีปัญหาสุขภาพจิตน้อยกว่าสองกลุ่มแรก

2. สภาพการปรับตัวของนักศึกษากับอาจารย์ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักศึกษามาก มีสาเหตุมาจากอาจารย์เช่นเดียวกัน นักศึกษาหญิงเป็นมากกว่านักศึกษาชาย เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาที่เรียนดีและเรียน

อ่อนมีปัญหาคือ ๆ กัน เมื่อพิจารณาแยกนักศึกษาออกเป็นรายกลุ่มวิชาเอกจะพบว่า กลุ่มนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกคณิต - วิทยา กับกลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา มีปัญหาสุขภาพจิตพอ ๆ กัน ส่วนกลุ่มวิชาเอกพลศึกษามีปัญหาทางสุขภาพจิตน้อยกว่าสองกลุ่มแรก

3. สภาพการปรับตัวของนักศึกษา กับเพื่อน ๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักศึกษา เกิดจากนักศึกษาเองเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาทั้งชายหญิง และที่เรียนคี่และเรียนอ่อนมีปัญหาทางสุขภาพจิตพอ ๆ กัน เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นกลุ่มวิชาเอกพบว่า นักศึกษากลุ่มวิชาเอกคณิต - วิทยา และกลุ่มวิชาเอกสังคมศึกษา มีปัญหาทางสุขภาพจิตใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษามีปัญหาทางสุขภาพจิตน้อยกว่าสองกลุ่มวิชาเอกที่กล่าวก่อนแรก

เกี่ยวกับการใช้เวลาเรียนและเวลานอกเวลาเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษานั้น ถนอมวงศ์ ทวีบุรณ และคณะ (2522) ได้รายงานการสำรวจและวิจัยการใช้เวลาเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตมีเวลาเรียน 23 ชั่วโมง/สัปดาห์ มีเวลาว่าง 36 ชั่วโมง/สัปดาห์ นิสิตใช้เวลาว่างไปทำกิจกรรมชมรมของมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด ชอบใช้เวลาว่างไปตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เพราะว่ามีเพื่อนมาก บรรยากาศดีและเงียบสงบ และเหตุผลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเพราะเวลานอกเวลาเรียนไม่อำนวยที่จะให้เข้าร่วมกิจกรรม และไม่ทราบเวลาของการจัดกิจกรรมและรายละเอียดของโครงการ

ในปีต่อมา เบญจวรรณ พานิชวรพันธ์ (2523) ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) นิสิตหลักสูตร 2 ปี และ 4 ปี มีความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่แตกต่างกัน (2) จำนวนนิสิตที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม ฯ ของคณะมีร้อยละ 46.50 และไม่มีนิสิตหลักสูตร 2 ปี สมัครเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย (3) เหตุผลที่นิสิตไม่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม ฯ ได้แก่ ไม่มีเวลา ไม่ทราบเวลา ไม่ทราบว่ามี และกิจกรรมไม่น่าสนใจ ตามลำดับ (4) เหตุที่นิสิตสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ฯ ได้แก่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน และต้องการทำงานร่วมกับผู้อื่น (5) หน่วยงานกิจกรรม ฯ ที่นิสิตสมัครเข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ และฝ่าย

พัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ (6) หน่วยงานกิจกรรม ฯ ที่นิสิตมีความสนใจมากที่สุด ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ รองลงมาคือ ฝ่ายกีฬาและฝ่ายพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับ (7) ประเภทของกิจกรรมที่นิสิตชอบมากที่สุด ได้แก่ ทัศนศึกษา รองลงมาคือ กิจกรรมพิเศษเพื่อช่วยเหลือชุมชน และดนตรี ภาพยนตร์ ละคร ตามลำดับ (8) ประเภทของกิจกรรมที่นิสิตเข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ ทัศนศึกษา รองลงมาคือ งานนิทรรศการและภาพยนตร์ ละคร ตามลำดับ (9) ช้อบกพร่องและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม ฯ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ค่าการประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ ค่าความสนใจและการให้ความร่วมมือของนิสิต

ส่วนการศึกษาของค้ประกอบที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนา นักศึกษา กรมการฝึกหัดครู (2527) ใ้ศึกษาเรื่องการสำรวจสถานภาพของนักศึกษา วิทยาลัยครู ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีบ้านเรือนอยู่ในจังหวัดที่ตั้งวิทยาลัยครู หรือในจังหวัดที่ใกล้เคียงกับจังหวัดที่ตั้งวิทยาลัยครู บ้านเรือนของนักศึกษากังกล่าวตั้งอยู่ในชนบท ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล มีเฉพาะนักศึกษาวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงที่มาจากต่างจังหวัดไกล ๆ มากที่สุด
2. นักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีบุตรมากเกิน 5 คน นักศึกษาที่มีฐานะเป็นบุตรคนหัวปีมีจำนวนพอ ๆ กับ นักศึกษาที่มีฐานะเป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว
3. นักศึกษาวิทยาลัยครูจำนวนเกินครึ่งหนึ่งมาจากครอบครัวเกษตรกร ผู้ปกครองมีฐานะส่งให้นักศึกษาเรียนพอไหว แต่มีนักศึกษาเกินหนึ่งในสี่ที่มีฐานะค่อนข้างอึดอัดขัดสน และความขัดสนของผู้ปกครองของนักศึกษาในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่า ผู้ปกครองในกลุ่มวิทยาลัยครูอื่น ๆ
4. นักศึกษาวิทยาลัยครูกว่าสามในสี่มีค่าใช้จ่ายเพียงเดือนละไม่เกิน 1,000 บาท หากพิจารณาเป็นรายกลุ่มวิทยาลัยครูด้วยแล้ว ฐานะของนักศึกษายิ่งคับแค้นขัดสนยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถ

ในปี พ.ศ. 2521 ละออ ชูศิริ ใ้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยมีมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาท หน้าที่

และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้แบบสอบถามถามประชากรซึ่งประกอบด้วย
ผู้บริหารวิทยาลัยครู อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษารวมทั้งสิ้น 726 คน ผลการวิจัย
ปรากฏว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีคุณลักษณะที่เหมาะสมคือควรมีอายุ 30-34 ปี มีวุฒิระดับ
ปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนเกินกว่า 3 ปี ควรเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสมกับ
กาลเทศะ มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น
และมีความสามารถในการคำแนะนำสัมพันธ์ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่นั้น อาจารย์ที่ปรึกษาให้
ความช่วยเหลือทางวิชาการ และอบรมดูแลความประพฤติของนักศึกษาในระดับปานกลาง
และปฏิบัติค่อนข้างน้อยในด้านการร่วมมือประสานงานที่อาจารย์ที่ปรึกษาควรปฏิบัติมากกว่า
งานอื่น ๆ คือ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาในเรื่องหลักสูตรและแผนการเรียน
การเลือกวิชา การลงทะเบียนเรียน การเปลี่ยน ก่อนเพิ่มวิชา การลาพักการเรียน
และการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาที่เรียนอ่อนให้ปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น ควรจัด
ให้มีการจัดการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูเดียวกัน และกลุ่มวิทยาลัยครูด้วยกัน
อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนควรรับผิดชอบนักศึกษาจำนวน 10-15 คน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ
การศึกษา

อุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา คือนักศึกษาไม่เห็น
คุณค่าและความสำคัญของชั่วโมงโฮมรูม อาจารย์ที่ปรึกษามีงานด้านการสอนและงาน
พิเศษอื่น ๆ มากทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาไม่รู้จัก
นักศึกษาทั่วถึง เพราะไม่มีโอกาสได้สนทนิตที่อยู่นอกในความดูแล

อรพินทร์ นิมิตรนิวัฒน์ (2522) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างปัญหาส่วนตัว และสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยใช้นักศึกษา
มหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวน 1,529 คน ผลพบว่า ปัญหาส่วนตัวทางด้านการเงิน ด้าน
กิจกรรม และบริการของมหาวิทยาลัย ด้านเพื่อน การเข้าสังคม ด้านความสัมพันธ์กับ
เพศตรงข้าม ด้านการปรับทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของ
นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลาง และปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัวทางด้านการเรียน
บุคลิกภาพ ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับคน
สามารถใช้ทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลางได้

สุภาพรณ โคตรจรัส (2522: 42-54) ได้รายงานว่านิสิตนักศึกษา
ที่มารับบริการให้คำปรึกษาที่ศูนย์แนะแนว ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2527 - 2519 พบว่านิสิตนักศึกษาร้อยละ 36.78 มีปัญหาการปรับตัวทางการเรียน ได้แก่ ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนเมื่อเรียนวิศกถกกังวล ในการเรียน ต้องการปรับปรุงนิสัยและทักษะทางการเรียน ต้องการเปลี่ยนวิชาเอก โท และเปลี่ยนคณะ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 21.84 มีปัญหาค้นหาการศึกษาต่อและอาชีพ ได้แก่ ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ต้องการสำรวจตนเองด้านความสามารถ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 41.30 มีปัญหาส่วนตัวและสังคม

อัจฉรา บุชภักดี และคณะ (2524) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์วิทยาลัยครูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยครู กลุ่มประชากร ได้แก่ อาจารย์ และผู้บริหารวิทยาลัยครู จากกลุ่มวิทยาลัยครูละ 2 วิทยาลัย รวม 12 วิทยาลัย เป็น จำนวนตัวอย่างประชากร 432 คน เป็นอาจารย์ 230 คน ผู้บริหาร 202 คน ผลการวิจัยพบว่า เฉพาะคณาจารย์ผลิตครู อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรกวคชัณคุณภาพ ของนักศึกษา ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา ควร ส่งเสริม และกวคชัณอาจารย์ให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่ ไม่เห็นค้วยกับการผลิตนักศึกษา โดยใช้นโยบายการเมืองนำการศึกษา เพราะการ เพิ่มปริมาณทำให้หย่อนในคุณภาพ

สุภาพรรณ โศทรจรัส (2524) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหา การปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมทั้ง ค้นหาตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากปัญหาการปรับตัว 11 ด้าน และศึกษาปัญหา การปรับตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2,009 คน พบว่า นิสิตประสบ ปัญหามากที่สุดในการปรับตัวทางการเรียน ปัญหาค่อนข้างมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรม สังคมและสันทนการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษา และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และปัญหา ก่อนร่างน้อย ได้แก่ ด้านการเงินที่อยู่อาศัย

เมื่อศึกษาแยกความชันเรียน ปรากฏผลดังนี้

นิสิตชั้นปีที่ 1 ตัวทำนายที่ดีได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน และที่อยู่ อาศัย ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และส่วนตัว ด้านการ ปรับตัวทางการเรียน ซึ่งร่วมกัน ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 5.67

นิสิตชั้นปีที่ 2 หัวหน้างานที่ศึกษาได้แก่ ปัญหาด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านกิจกรรมทางสังคม และนันทนาการ ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และส่วนตัว ด้านการปรับตัวทางเพศ ซึ่งรวมทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ 12.52

นิสิตชั้นปีที่ 3 หัวหน้างานที่ศึกษาได้แก่ ปัญหาด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว ด้านกิจกรรมทางสังคม และนันทนาการ ด้านการเงิน และที่อยู่อาศัย ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษา ซึ่งรวมทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 18.82

นิสิตชั้นปีที่ 4 หัวหน้างานที่ศึกษาได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน และที่อยู่อาศัยด้านการปรับตัว ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษา ด้านกิจกรรมทางสังคม และนันทนาการ และด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว ซึ่งรวมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 20-29

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ (2527) ได้ศึกษาเรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตนักศึกษาที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย 10 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการศึกษาพบว่าในด้านการเรียนการสอน นิสิตนักศึกษาประสบปัญหาในเรื่องอาจารย์ใช้วิธีการสอนไม่ดี บรรยายไม่เป็น น่าเบื่อ ตำราและห้องเรียนไม่พอ สำหรับนิสิตนักศึกษาเองประสบปัญหา เกี่ยวจรร้าน ง่วงนอน เปื่อ ขาดสมาธิ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2527) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย 7 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี โดยศึกษาจากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 4,705 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค มีสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยดีกว่ามหาวิทยาลัยในส่วนกลาง

วรรณภา ปุณณโชติ และวัชรวิ ทรัพย์มี (2527: 295-299) ได้ทำการศึกษาปัญหา และความต้องการของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย และการให้บริการค่า

ปรึกษาแนะแนว ในนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3,029 คน จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยของรัฐ 10 แห่ง สำหรับปัญหาของนิสิตนักศึกษาปรากฏดังนี้

ด้านการเงิน พบว่านิสิตนักศึกษาร้อยละ 5 ทางบ้านให้เงินใช้น้อยเกินไป ต้องทำงานนอกเวลาเพื่อหาเงิน นิสิตนักศึกษาร้อยละ 4 ผู้ปกครองจ่ายเงินให้ช้ากว่ากำหนด มีเงินไม่พอซื้อเครื่องแต่งกายที่จำเป็น ไม่พอซื้ออุปกรณ์การเรียนเกรงว่าจะเรียนไม่จบเพราะขาดเงิน นิสิตนักศึกษาร้อยละ 3 เป็นหนี้สินเพราะเอาเงินมาใช้จ่ายในการเรียน

ด้านกิจกรรมและการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 36 มีปัญหามากในเรื่องสถานที่นั่งทำงาน หรืออ่านหนังสือในบริเวณมหาวิทยาลัยไม่มีเพียงพอ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 29 ตำราหรือหนังสืออ่านประกอบที่เป็นภาษาไทยไม่มีเพียงพอ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 15-19 ไม่ได้ได้รับความสะดวกจากโรงอาหาร และหน่วยอนามัยของมหาวิทยาลัย ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ทางศิลปะ ดนตรี หรือ กีฬา นิสิตนักศึกษาร้อยละ 11-13 ไม่มีเวลา ทำสิ่งที่ต้องการจะทำ นิสิตนักศึกษาไม่ได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม พบว่านิสิตนักศึกษาร้อยละ 9 มีปัญหามากในเรื่องไม่มีใคร เข้าใจตัวนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาร้อยละ 7-8 ไม่มีใครเป็นที่ปรึกษา

ด้านบ้านและสภาพครอบครัว พบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 10 เดินทางมาเรียนลำบาก นิสิตนักศึกษาร้อยละ 8 มีปัญหาด้านการเงิน

ด้านการปรับตัวด้านการเรียน พบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 25 ไม่มีแผนการเรียนที่ดี กังวลในเรื่องการสอบ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 20-21 เรียนไม่เก่งในบางวิชา นิสิตนักศึกษาร้อยละ 18 มีความรู้พื้นฐานต่ำในบางวิชา นิสิตนักศึกษาร้อยละ 16 อ่านหนังสือช้า ขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเรียน นิสิตนักศึกษาร้อยละ 11-14 ขาดสมาธิในการเรียน ความจำไม่ดี ทำงานส่งไม่ทันกำหนดเวลา ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์อย่างเป็นกันเอง

ด้านความต้องการของนิสิตนักศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 48 ต้องการความช่วยเหลืออย่างมากในเรื่องอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ นิสิตนักศึกษา

ร้อยละ 47 ต้องการอิสรภาพในการเลือกเรียนวิชาที่ชอบบางวิชา นิสิตนักศึกษาร้อยละ 34 ต้องการตัวเคอร์โนวิชาต่าง ๆ นิสิตนักศึกษาร้อยละ 15 ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบ้านอาชีพ

วีระ โรจน์รุ่งสัจย์ (2515) ได้ศึกษาปัญหาของนักเรียนฝึกหัดครูในด้านการใช้โสตทัศนวัสดุในการฝึกสอน โดยศึกษาจากนักเรียนฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนคร จำนวน 370 คน พบว่า นักเรียนฝึกสอนมีความต้องการในเรื่องการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิธีทำโสตทัศนวัสดุมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการใช้โสตทัศนวัสดุ ประเภทวัสดุ และประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องฉายต่าง ๆ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาการศึกษาที่ว่าช่วยอุปการะการสอนไว้ดังนี้

1. ควรเพิ่มหลักสูตรโสตทัศนศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ
2. ควรให้นักเรียนฝึกสอน ฝึกภาคปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร

โสตทัศนวัสดุให้มากกว่าภาคทฤษฎี

3. อาจารย์ผู้สอนควรแสดงวิธีใช้โสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ

ใหญ่เป็นตัวอย่าง

4. ควรจะสอนให้รู้จักนำเอาแหล่งวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นปัญหาของการเรียนการสอนวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนในวิทยาลัยครู คือนักศึกษายังไม่ได้รับความรู้ทางค่านี้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ต้องประสบปัญหาในการสอนภายหลัง การวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผล เช่น เกี่ยวกับการวิจัยของ ปรีดา เทียบรอกวงษ์ (2517) ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 307 คน พบว่า นักศึกษาต้องการเพิ่มความรู้ และประสบการณ์ในการทำอุปกรณ์การสอนเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาการศึกษาที่สอนเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนของวิทยาลัยครู ดังนี้

1. อาจารย์สอนแต่ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอน ไม่ได้แสดงวิธีใช้ นักศึกษาไม่ได้ฝึกปฏิบัติจริง จึงใช้ไม่เป็น

2. การสอนทำอุปกรณ์การสอนทางโทรทัศน์ นักศึกษาไม่เข้าใจ และทำเองไม่ได้

3. ควรมีการสาธิตการทำ และการใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนอบรมค้ำอุปกรณ์การสอนแก่นักเรียนฝึกสอนก่อนการออกฝึกสอน

สำหรับปัญหาการเรียนการสอนทำอุปกรณ์การสอนในทัศนะของอาจารย์ นั้น ภรณ์ หรรษัตถนกุล (2517) ได้ศึกษาจากอาจารย์ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง พบว่า อาจารย์มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของวัสดุทัศนวัสดุมากที่สุด ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการใช้วัสดุทัศนวัสดุปรากฏว่า สภาพความเหมาะสมของห้องเรียนในการใช้วัสดุทัศนวัสดุ เป็นปัญหามากที่สุด และทักษะในการใช้วัสดุทัศนวัสดุทั้งประเภทรูปภาพ แผนภูมิ และประเภท เครื่องมือ เป็นปัญหารองลงมา

วันชัย สุภนกร (2515) ได้ศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการเรียนการสอนวิชาการมัธยมศึกษา การประเมินผลการศึกษา และการแนะแนวเบื้องต้น ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสถาบันฝึกหัดครู ระดับปริญญาตรี 7 แห่ง โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ อาจารย์จำนวน 39 คน และนิสิตจำนวน 333 คน ผลของการศึกษา พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุดคือ หนังสือในห้องสมุดมีจำนวนไม่เพียงพอแก่การค้นคว้า ปัญหารองลงมาคือ ขาดแคลนหนังสือตำราที่เป็นภาษาไทย สำหรับผู้เรียน พื้นฐานความรู้ทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนไม่เพียงพอทำให้สิ่งงานค้นคว้าได้ไม่เต็มที่ หลักสูตรล้าสมัย เนื้อหาหลักสูตรมากเกินไป ทำให้สอนไม่ทัน อาจารย์ไม่มีเวลาตรวจงาน ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน และพื้นฐานความรู้ทางวิชาการศึกษาของผู้เรียนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ นิสิตได้แสดงความเห็นว่า อาจารย์ใช้การบรรยายมากเกินไป เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ และส่วนใหญ่ของนิสิตแสดงความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร วิชาการศึกษาว่า เป็นเนื้อหาที่อ้างอิงของต่างประเทศมากเกินไป

การวิจัยของ วันชัย สุภนกร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัทนา สุรมิตรไมตรี (2516) ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์รายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ทัศนวัสดุ และระเบียบวิธีสอนทั่วไป จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ 53 คน นิสิต 285 คน จากสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี 7 แห่ง ผลของการวิจัยปรากฏว่าการขาดแคลน อุปกรณ์การสอนและการขาดแคลนหนังสือตำราภาษาไทยเพื่อการค้นคว้าของผู้เรียน เป็น

ปัญหาที่มากที่สุด แต่สำหรับรายวิชาสังคมศึกษาคือ สิ่งที่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนมาก คือ จำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้นมากเกินไป

ก้านบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม

พิศวง ชรรณพันทา (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางสังคม ที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำชุมชนของนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2527 จำนวน ร้อยละ 15 ของนักศึกษาทั้งหมด จาก 3 ระดับการศึกษา และ 27 วิชาเอก เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทางสังคม พฤติกรรมผู้นำชุมชน และข้อ เสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะทางสังคมดังนี้ ระดับการเรียนรู้ ระเบียบทางสังคมสูง ระดับการใ้รับการศึกษาค้นพัฒนาชุมชนสูง ระดับการติดต่อ เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมต่ำ และระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่ำ และผล การทดสอบสมมุติฐานการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีระดับการ เรียนรู้ระเบียบทางสังคม แยกต่างกัันมีพฤติกรรมพัฒนาชุมชนแยกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีระดับการ ใ้รับการศึกษาค้นพัฒนาชุมชนแยกต่างกัันมีพฤติกรรมผู้นำชุมชน แยกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีระดับการติดต่อเกี่ยวของ กับสถาบันทางสังคมแยกต่างกัันมีพฤติกรรมผู้นำชุมชนแยกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแยกต่างกัันมีพฤติกรรม ผู้นำชุมชนแยกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วน วิเชียร รัตการ (2522) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะ ของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร วิธีการวิจัยเป็นการศึกษาภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างในการ วิจัยคือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 240 คน ซึ่งเป็นนิสิตอาสา สมัคร 120 คน และนิสิตไม่อาสาสมัคร 120 คน ทั้งนี้โยบายใช้วิธีการคัดเลือกลักษณะที่ คล้ายคลึงกันระหว่างนิสิตทั้งสองกลุ่มคือ เพศ ปีที่เรียนและคณะวิชาศึกษา เครื่องมือที่ ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบวัดตัวแปรทางจิตลักษณะ 5 ก้านและแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยการจำแนกผู้ถูกศึกษาตามพฤติกรรมจริง ผลการ วิจัยสรุปได้เป็น 3 ประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผู้เป็นสมาชิกอาสาสมัครมีการใช้เหตุผลเชิง

จริยธรรมสูงกว่า มีความเชื่อแบบควบคุมจากภายในคนมากกว่า และมีลักษณะการแสดง
ตัวสูงกว่า ตลอดจนมีทัศนคติต่อการอาสาพัฒนามากกว่าผู้ไม่เป็นสมาชิกอย่างเชื่อมั่นได้

ประการที่สอง ผู้ที่เข้ากลุ่มโดยตนเองกับผู้อื่นซึ่งมีความ
แตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ผู้ที่เข้ากลุ่มโดยตนเองมีทัศนคติที่คัดต่อการอาสาพัฒนา
มากกว่า มีความเชื่อแบบควบคุมจากภายในคนมากกว่าผู้ที่เข้ากลุ่มโดยผู้อื่นซึ่ง

ประการที่สาม ในกลุ่มผู้ถูกศึกษาทั้งหมดนั้น การมีทัศนคติที่คัดต่อ
การอาสาพัฒนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคต การใช้เหตุผลทางจริยธรรม
ลักษณะแสดงตัว อย่างเชื่อมั่นได้แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อแบบควบคุมจากภายในคน

ในค่านเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมนั้น ฉาง ชว่ยโต (2521)
ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครู
สงขลา สถานการณ์ที่ศึกษาเป็นการทดลองภาคสนามในแบบมีกลุ่มควบคุมและวัดก่อน หลัง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 169 คน เป็นนักศึกษาชายหญิงในวิทยาลัยครูสงขลา
ที่อยู่หอพักของวิทยาลัยอายุระหว่าง 16-23 ปี ในช่วงระหว่างการวัดสองครั้งส่วนหนึ่ง
ของกลุ่มตัวอย่างจะถูกคัดเลือกโดยไม่ลำเอียงจากเจ้าของโครงการ เข้ารับการฝึกอบรม
เป็นเวลา 2 วัน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มทดลองในการวิจัยนี้มีจำนวน 96 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 73 คน ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นกลุ่มควบคุม
ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการ มีทัศนคติเชิงจริยธรรมดีกว่า
ผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเชื่อมั่นได้ และมีแนวโน้มว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า
ผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

2. จากการเข้ารับการฝึกอบรม ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอยู่
เดิมมีการพัฒนาค่านเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม
และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางดีน้อยอยู่เดิมมีการพัฒนาค่านทัศนคติ
เชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางดีมากอยู่เดิม

3. การมีความสามารถในการเรียนสูงหรือต่ำ การมีลักษณะในการ
มุ่งอนาคตสูงหรือต่ำ การมีส่วนใกล้ชิดศาสนาหรือไม่น้อย การมีทัศนคติดีหรือไม่ดีต่อ
โครงการ ไม่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการพัฒนาค่านเหตุผลเชิงจริยธรรมหรือค่าน

ทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างเด่นชัด

4. ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใกล้ชิดศาสนาน้อยนั้น พวกที่มีทัศนคติคือโครงการมีการพัฒนาค่านิยมเชิงจริยธรรมมากกว่า และมีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาค่านิยมทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าพวกที่มีทัศนคติไม่คือโครงการ ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีทัศนคติไม่คือโครงการนั้น พวกที่มีความใกล้ชิดศาสนาจะมีการพัฒนาค่านิยมเชิงจริยธรรมมากกว่า และมีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาค่านิยมทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าพวกที่ใกล้ชิดศาสนา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย